8029

INSTITUTUL TEOLOGIC BAPTIST
DIN BUCUREȘTI
BIBLIOTECA

Arta comunicării adevărului biblic

Dezvoltarea și prezentarea mesajelor expozitive

Haddon W. Robinson

I.T.B.G.U. BUCUREȘTI
* BIBLIOTECA *

LOGOS

Cluj - 1993

Coperta: Rodica Mocan
Tehnoredactare computerizată: Rodica Mocan

Titlul original: *Biblical Preaching*, by Haddon Robinson
Drepturile în limba engleză: ©1980 Baker Book House Co.
Drepturile în limba română: ©1993, Editura LOGOS, Cluj.
Traducerea folosită cu permisiunea BEE International, Dallas, Texas

Editura LOGOS, CP 715, OP. 5, Cluj 3400
tel. 095-18.14.36

ISBN 973-96066-3-6

Bărbaţilor şi femeilor
care respectă întîlnirea sacră
de duminica dimineaţa;
tulburaţi de voci seducătoare,
îndureraţi de rănile făcute de viaţă,
îngrijoraţi de lucruri fără importanţă,
ei vin totuşi să asculte un cuvînt clar de la Dumnezeu,
care să se adreseze stării lor.

Celor ce slujesc acum
şi celor care o vor face în viitor.

Cuprins

Prefaţă 9
Abrevieri 13
1. Pledoarie pentru predicarea expozitivă 15
Concepte noi 32 *Definiţii* 32
2. Importanţa ideii centrale 33
Concepte noi 49 *Definiţii* 49
Exerciţii 50
3. Uneltele 54
Stadiul 1: Alegerea pasajului 58
Stadiul 2: Studierea pasajului 62
Stadiul 3: Descoperirea ideii exegetice 73
Bibliografie 79 *Concepte noi* 83
Definiţii 83
4. Drumul de la text la predică 84
Stadiul 4: Analiza ideii exegetice 88
Stadiul 5: Formularea ideii homiletice 109
Concepte noi 113 *Definiţii* 113
Exerciţii 114
5. Forţa scopului 120

Stadiul 6: Stabilirea scopului predicii 122
Concepte noi 128 *Definiţii* 128
6. Forme pe care le ia predica 130
Stadiul 7: Deciderea modului de atingere a acestui scop 132
Stadiul 8: Alcătuirea schiţei de predică 146
Concepte noi 152 *Definiţii* 152
7. Aducerea la viaţă a oaselor uscate 154
Stadiul 9: Completarea schiţei de predică 155
Concepte noi 179 *Definiţii* 179
8. Introducerea şi încheierea unei predici expozitive 180
Stadiul 10: Pregătirea introducerii şi a încheierii 181
Concepte noi 196 *Definiţii* 196
9. Veşmîntul gîndului 197
Concepte noi 215 *Definiţii* 215
10. Cum să predici aşa încît oamenii să asculte 217
Concepte noi 238 *Definiţii* 238

Anexe 1. Răspunsuri la exerciţii 239
Anexe 2. Transcrierea structurală a textului Efeseni 4:11-16 243
Anexe 3. Formular pentru evaluarea predicii 245

Bibliografie selectivă a lucrărilor citate 249

Prefaţă

Cînd citesc o carte, consider uneori prefaţa ca un material ce trebuie omis. Mi se pare că seamănă cu imnurile dintr-un serviciu religios rău planificat. Autorul o inserează ca un tampon înainte de a intra în subiectul cărţii sale.

Ca autor însă, socotesc prefaţa o necesitate absolută. Scriu acest volum nu cu puţine ezitări şi prefaţa îmi permite să prezint o dezminţire necesară. Literatura homiletică prezintă nume de predicatori strălucitţi şi de profesori eminenţi. Trebuie să te gîndeşti de două ori - şi încă de două ori - înainte de a te încadra singur în această categorie.

Cititorul poate presupune, pe bună dreptate, că oricine scrie despre predicare trebuie să se considere maestru al acestei discipline. Nu este aşa! Am avut şi eu partea mea de predici pe care le-aş vrea uitate. Cunosc agonia pregătirii unui mesaj şi, după ce l-am predicat, agonia

sentimentului că nu cunosc absolut nimic din arta predicării.

Dacă pot pretinde că am vreo calificare, atunci ea este următoarea: sînt un bun ascultător. Timp de douăzeci de ani, la cursuri, am evaluat aproape şase mii de predici ale studenţilor. Prietenii mei se miră că, după ce am ascultat sute de predicatori neexperimentaţi poticnindu-se în primele lor predici, nu sînt ateu. Dar, ascultînd, am învăţat ce trebuie să conţină o predică eficace şi cred că am descoperit ce trebuie făcut şi ce trebuie evitat. Ca profesor de predicatori, sînt într-un fel ca Leo Durocher: cît timp a jucat baseball, totalul loviturilor lui reuşite nu a fost cu mult mai mare ca numărul ce-l poartă la cămaşă, dar, ca antrenor, a pregătit mai multe echipe de succes.

Mulţi dintre studenţii mei au ajuns să comunice eficient Cuvîntul lui Dumnezeu şi ei mă asigură că, într-o mică măsură, şi eu am contribuit la aceasta. Şi ei, şi eu, ştim că regulile homileticii, prin ele însele, nu produc automat predicatori eficienţi. Studentul trebuie să aibă un dar şi, mai mult, dorinţă necurmată de a aduce la viaţă pasajul din Scriptură. Richard Baxter a afirmat cîndva că n-a cunoscut niciodată un om care să aibă vreo valoare în lucrare dacă nu avea dorinţa, vecină cu nefericirea, de a vedea rodul muncii lui. Principiile şi pasiunea trebuie să se unească înainte ca ceva semnificativ să se petreacă la amvon. De aceea, în această carte, voi împărtăşi o metodă celor care acum învaţă să predice şi celor experimentaţi, care vor să-şi reîmprospăteze cunoştinţele despre principiile fundamentale. Sper că m-am exprimat suficient de limpede pentru ca laicii - bărbaţi şi femei - care predau Scripturile să beneficieze de cartea mea. Dar şi cititorul participă la lectură cu tot ce are el - experienţă, cunoştinţe, maturitate, imaginaţie şi dedicare. Aşa cum hidrogenul şi oxigenul produc apa, dorinţa şi educaţia contribuie împreună la

pregătirea oamenilor care să comunice eficient adevărul lui Dumnezeu.

Cînd am început să predau, nu aveam intenţia de a deveni scriitor. Tot ce doream era să găsesc suficiente sfaturi utile care să le ofere studenţilor mei o cale de urmat cînd se pregătesc să predice. Am citit foarte mult, în căutare disperată de ceva inteligent ce-aş fi putut spune. Mi-ar fi greu să spun cît de mult datorez altora. De pildă, H. Grady Davis a avut o contribuţie specială. În timp ce eu căutam calea, cartea lui m-a găsit pe mine. Deşi el ar nega orice legătură cu acest volum, cartea sa, *Design for Preaching* (Plan pentru predicare) s-a dovedit un adevărat ferment pentru gîndirea mea. Am folosit nenumărate alte surse - pe unele le-am uitat deja, dar nu intenţionat. Celor care au contribuit şi nu sînt menţionaţi individual mă adresez prin intermediul cuvintelor lui Rudyard Kipling referitoare la experienţa lui Homer:

Măiastra lîră cînd Homer a atins,
Cîntecul multora din mări şi ţări l-a prins;
Şi ce-a crezut că-i demn de scris,
El a luat - ca el şi eu am procedat!

Cînd precupeţe şi pescari,
Păstori şi marinari,
Cîntece vechi din nou au auzit,
Ei au tăcut - la fel fă tu!

Ei au ştiut că le-a furat; el a ştiut că ei ştiau.
Dar ei nimic n-au spus şi nici nu s-au scandalizat,
Ci lui Homer pe drum cu ochiu-au tras;
El, drept răspuns, făcu la fel - şi noi ca el![1]

[1] *Rudyard Kipling's Verse: 1885-1926* (*Versurile lui Rudyard Kipling: 1885-1926*), Garden City, N.Y.: Doubleday, Page, 1927, p. 403.

Recunosc că sînt îndatorat multor altora. Studenţilor care au pus întrebări la care am răspuns şi care mi-au spus pe urmă, cu mult tact, că nu am fost clar în răspunsul dat, le datorez mai mult decît mulţumiri. Foştii mei colegi de la Seminarul Teologic din Dallas au contribuit mai mult decît îşi închipuie. Duane Litfin, John Reed, Mike Cocoris, Elliott Johnson, Harold Hoehner şi Zane Hodges, printre alţii, sînt oameni care-L iubesc pe Dumnezeu cu mintea lor şi care nu ezită să-şi exprime gîndurile. Bruce Waltke de la Regent College are, de peste douăzeci de ani, o uriaşă contribuţie în viaţa mea şi a fost pentru mine un model de erudiţie legată de viaţă. Întrucît toţi aceştia şi mulţi alţii m-au influenţat profund, este drept ca vina pentru slăbiciunile acestui volum să apese în mare măsură şi pe umerii lor!

Nancy Lewis meritä o menţiune specială: ea nu numai că a pregătit şi a dactilografiat manuscrisul, dar, ca o santinelă grijulie, mi-a vegheat timpul, aşa încît să pot găsi prilejul de a scrie.

Şi soţia mea, Bonnie! Cît de mult îi datorez! Citind aceste rînduri, numai ea singură ştie cît de mult a făcut pentru mine! Numai eu cunosc influenţa profundă pe care a avut-o asupra vieţii mele.

Şi acum că prefaţa este scrisă, putem trece la lucru. Oricine este sensibil la glasul Scripturii cunoaşte măreţia lucrării de propovăduire. Matthew Simpson, în *Lectures on Preaching* (Prelegeri despre predicare), i-a dat predicatorului locul cuvenit: „Tronul lui este amvonul; el stă în locul lui Hristos; mesajul lui este Cuvîntul lui Dumnezeu; în jurul lui sînt suflete nemuritoare; Mîntuitorul, nevăzut, este alături de el; Duhul Sfînt pluteşte deasupra adunării; îngerii privesc scena, iar cerul

şi iadul aşteaptă deznodămîntul. Ce asocieri şi ce imensă responsabilitate!“[2]

Abrevieri

ASV American Standard Version, 1901.
KJV King James Version, 1611.
NASB New American Standard Bible, La Habra, Calif.: Lockman Foundation, 1971.
NIV New International Version, East Brunswick, N.J.: New York International Bible Society, 1978.
NKJB New King James Bible: New Testament, Nashville: Thomas Nelson, 1979.
Phillips The New Testament in Modern English, tradus de J. B. Phillips, New York: Macmillan, 1958.
RSV Revised Standard Version, New York: Division of Christian Education, National Council of the Churches of Christ in the U.S.A., 1952, 1971.

[2]New York: Phillips & Hunt, 1879, p. 166.

INSTITUTUL TEOLOGIC BAPTIST
DIN BUCUREŞTI
BIBLIOTECA

Capitolul 1

Pledoarie pentru predicarea expozitivă

Aceasta este o carte despre predicarea expozitivă, dar se poate să fi fost scrisă pentru o piaţă de desfacere în stagnare. Nu toţi sînt de acord că predicarea expozitivă - ca, de altfel, orice gen de predicare - este o necesitate urgentă a bisericii. În unele cercuri se afirmă că predicarea ar trebui abandonată. Degetul arătător a trecut pe lîngă ea şi acum indică alte metode şi forme de propovăduire, mai „eficace" şi în pas cu vremea.

Deprecierea predicării

Încercarea de a explica de ce i se acordă predicării aceste calificative scăzute ne-ar purta prin fiecare sferă a vieţii noastre de toate zilele. Nemaifiind considerat un intelectual şi nici măcar un lider spiritual al comunităţii, imaginea predicatorului s-a schimbat. Cereţi-i unui membru oarecare din biserică să descrie un predicator şi descrierea s-ar putea să nu fie măgulitoare. Aşa cum spune Kyle Haselden,

pastorul trece drept un „amestec liniştitor" de „pionier înnăscut, săritor la nevoie, gata totdeauna să ajute, răsfăţat al doamnelor bătrîne şi suficient de rezervat cu cele tinere; imagine de părinte pentru tineri şi tovarăş al celor singuratici; participant amabil la serate sau la întruniri cetăţeneşti".[1] Dacă aceasta zugrăveşte cît de cît realitatea, chiar dacă predicatorul este agreat, e cert că nu va fi respectat.

În plus, predicarea se desfăşoară într-o societate suprasaturată de informaţii. Mijloacele de informare în masă ne bombardează cu sute de mii de „mesaje" pe zi. Televiziunea şi radioul prezintă actori care fac reclame pentru diferite produse şi care vorbesc cu sinceritatea unui evanghelist. În acest context, predicatorul nu poate părea decît încă un agent de publicitate care, în cuvintele lui John Ruskin, „jonglează cu doctrinele vieţii şi ale morţii".

Poate că şi mai important este faptul că omul de la amvon simte că nu mai are un mesaj cu autoritate. O mare parte a teologiei moderne nu-i oferă decît nişte speculaţii pioase şi îi suspectează pe ascultătorii sofisticaţi din bănci că au mai multă încredere în cărţile de ştiinţă decît în textele predicate. Pentru unii predicatori deci, pasiunea de a comunica devine mai stimulatoare decît mesajul. Prezentările audiovizuale, diapozitivele, mărturisirile publice, luminile intermitente şi muzica modernă pot fi simptome de sănătate sau de boală. Fără îndoială, tehnicile moderne pot mări eficacitatea comunicării dar, pe de altă parte, pot lua locul mesajului: folosirea a ceea ce este şocant sau neobişnuit poate masca un gol.

Acţiunile sociale atrag o parte a bisericii mai mult decît mesajul sau ascultarea. La ce sînt bune cuvintele credinţei, se întreabă ei, cînd societatea cere fapte ale credinţei?

[1] *The Urgency of Preaching* (Urgenţa predicării), p. 88-89.

Oamenii cu asemenea concepţii cred că apostolii au întors lucrurile pe dos cînd au decis: „Nu este potrivit pentru noi să lăsăm Cuvîntul lui Dumnezeu ca să slujim la mese" (Fapte 6:2). Într-o epocă în care este încurajată acţiunea, ar fi mult mai relevant să declarăm: „Nu este potrivit pentru noi să lăsăm slujirea la mese ca să predicăm Cuvîntul lui Dumnezeu".

Pledoarie pentru predicare

În ciuda vorbelor scoase de „gurile rele" despre predicare şi despre predicatori, nici un om care ia Biblia în serios nu îndrăzneşte să desfiinţeze predicarea. Pavel a fost scriitor. Din pana lui avem cele mai inspirate epistole din Noul Testament şi în fruntea listei se află Epistola către Romani. Evaluînd-o după impactul avut asupra istoriei, puţine scrieri se pot compara cu ea. Cu toate acestea, cînd a scris această scrisoare bisericii din Roma, Pavel a mărturisit: „Doresc să vă văd, ca să vă dau vreun dar duhovnicesc pentru întărirea voastră sau, mai degrabă, ca să ne îmbărbătăm laolaltă în mijlocul vostru, prin credinţa pe care o avem împreună, şi voi şi eu" (1:11-12). Pavel şi-a dat seama că anumite lucrări de slujire nu pot avea loc decît prin contact direct. Nici chiar citirea unei scrisori inspirate nu-i poate lua locul. „Am o vie dorinţă să vă vestesc Evanghelia vouă celor din Roma" (1:15). Prin cuvîntul predicat coboară o putere pe care nu o poate înlocui nici măcar cuvîntul scris în care nu este greşeală.

Pentru scriitorii Noului Testament, predicarea este mijlocul prin care lucrează Dumnezeu. Petru, de exemplu, le aminteşte cititorilor săi că ei au fost „născuţi din nou nu dintr-o sămînţă care poate putrezi, ci dintr-una care nu poate putrezi, prin Cuvîntul lui Dumnezeu, care este viu şi care rămîne în veac" (1 Pet. 1:23). Cum a ajuns cuvîntul acesta să le afecteze vieţile? „Acesta este Cuvîntul care v-a

fost propovăduit prin Evanghelie", explică Petru (1:25). Dumnezeu i-a răscumpărat prin predicare.

În plus, Pavel ne relatează istoria spirituală a tesalonicenilor, despre care spune: „de la idoli v-aţi întors la Dumnezeu, ca să slujiţi Dumnezeului celui viu şi adevărat şi să aşteptaţi din ceruri pe Fiul Său" (1 Tes. 1:9-10). Această întoarcere s-a petrecut, explică apostolul, deoarece „atunci cînd aţi primit Cuvîntul lui Dumnezeu, auzit de la noi, l-aţi primit nu ca pe cuvîntul oamenilor, ci, aşa cum şi este în adevăr, ca pe Cuvîntul lui Dumnezeu, care lucrează şi în voi care credeţi" (2:13). În concepţia lui Pavel, predicarea nu constă într-o discuţie despre religie, ci în faptul că Dumnezeu Însuşi vorbeşte prin persoana şi prin mesajul predicatorului, pentru a-i confrunta pe oameni cu mesajul Său şi pentru a-i aduce la Sine.

Toate acestea explică de ce Pavel l-a încurajat pe tînărul său tovarăş, Timotei, să „predice Cuvîntul" (2 Tim. 4:2). *A predica* înseamnă „a striga cu glas tare, a vesti sau a îndemna". Predicarea ar trebui să-l mişte în aşa măsură pe om, încît să-l facă să expună mesajul cu pasiune şi fervoare. Cu toate acestea, nu orice pledoarie pasionată de la amvon are autoritate divină. Cînd un predicator vorbeşte în calitate de vestitor, el trebuie să prezinte „Cuvîntul". Nimic altceva nu poate trece în mod legitim drept predicare creştină.

Necesitatea predicării expozitive

Omul de la amvon este confruntat cu tentaţia presantă de a expune un mesaj diferit de cel al Scripturilor - un sistem politic (fie de dreapta, fie de stînga), o teorie economică, o nouă filosofie religioasă, vechi sloganuri religioase, un curent în psihologie. Predicatorul poate proclama orice cu glas răsunător, la orele 11:30 duminica dimineaţa, după ce s-au cîntat cîntările. Dar cînd un predicator nu reuşeşte să

predice Scripturile, îşi pierde autoritatea. El nu-i mai confruntă pe ascultători cu un cuvînt de la Dumnezeu, ci doar cu un alt cuvînt de la oameni. Acesta este motivul pentru care multe predici moderne nu stîrnesc decît un căscat prelungit. Dumnezeu nu este în mesajul lor.

Dumnezeu vorbeşte prin Biblie. Ea este principalul mijloc de comunicare prin care El se adresează astăzi individului. Predicarea biblică deci nu trebuie considerată o istorisire despre vremuri mai bune, cînd Dumnezeu era viu şi sănătos. Predicarea nu este nici simpla transpunere într-o formă nouă a ideilor despre Dumnezeu - corecte, dar rupte de viaţă. Prin predicarea Scripturii, Dumnezeu merge în întîmpinarea oamenilor pentru a-i aduce la mîntuire (2 Tim. 3:15) şi la bogăţia şi împlinirea caracterului creştin (2 Tim. 3:16-17). Cînd Dumnezeu Se confruntă cu un om prin predicare şi cînd îi prinde sufletul se petrece un lucru uimitor.

Tipul de predicare ce transmite cel mai bine forţa autorităţii divine este predicarea expozitivă. Ar fi iluzoriu, totuşi, să presupunem că toţi sînt de acord cu această afirmaţie. Dacă am face un sondaj de opinie printre oamenii care merg la biserică şi care s-au foit ceasuri întregi ascultînd predici etichetate drept expozitive - dar care erau seci ca fulgii de porumb fără lapte -, nu ne-am putea aştepta să fie de acord. Deşi majoritatea predicatorilor îşi ridică pălăria în faţa predicării expozitive, practica lor îi dă de gol. Întrucît ei înşişi o folosesc rareori, votează de fapt împotriva ei.

Trebuie să recunoaştem că predicarea expozitivă a suferit mult la amvoane din partea unor oameni care pretindeau că-i sînt adepţi. Dar nu orice predicare expozitivă poate fi calificată neapărat ca „expozitivă" sau ca „predicare". Este regretabil că Biroul de Măsuri şi Greutăţi nu are o predică expozitivă etalon ţinută sub sticlă, cu care să fie comparate celelalte mesaje. Orice producător poate

aplica eticheta de „expozitivă“ oricărei predici ce-i place, şi nu se va găsi nici un Ralph Nader (mare critic de produse de larg consum, din S.U.A.) care să-l corecteze. În ciuda daunei cauzate de impostori, predicarea expozitivă autentică are îndărătul ei puterea Dumnezeului cel viu.

Care este adevărul? Ce anume face ca o predică să fie expozitivă? Prin ce se aseamănă şi prin ce se deosebeşte ea de celelalte feluri de predicare?

Definirea predicării expozitive

Definirea devine o chestiune delicată, deoarece noi distrugem uneori ceea ce definim. Un băieţel a disecat o broască pentru a afla ce o face să sară, dar, învăţînd ceva despre alcătuirea ei, i-a distrus viaţa. Predicarea este un proces viu, care include pe Dumnezeu, pe predicator şi adunarea de oameni, şi nici o definiţie nu poate pretinde că redă această dinamică. Cu toate acestea, trebuie să încercăm să dăm o definiţie cu care să putem lucra.

Predicarea expozitivă este comunicarea unui concept biblic, derivat şi transmis printr-un studiu istoric, gramatical şi literar al pasajului în contextul său, concept pe care Duhul Sfînt îl aplică mai întîi la personalitatea şi experienţa predicatorului şi apoi îl aplică, prin el, ascultătorilor.

Pasajul guvernează predica

Ce aspecte particulare ale acestei definiţii complicate şi destul de seci ar trebui să scoatem în evidenţă? Mai întîi şi-ntîi, ideea că scriitorul biblic determină substanţa predicii expozitive. În multe predici, pasajul biblic citit în faţa adunării seamănă cu imnul naţional cîntat la un meci de fotbal - el marchează începutul, dar nu mai aude nimeni de el toată după-amiaza. În predicarea expozitivă, aşa cum

o descrie R. H. Montgomery, „predicatorul face prezentarea unei anumite cărţi «din Biblie», aşa cum unii oameni ar prezenta ultima carte de succes. Predicatorul caută să aducă poporului lui Dumnezeu mesajul unor părţi bine definite din Cuvîntul lui Dumnezeu“.

Predicarea expozitivă este, în esenţă, mai degrabă o filosofie decît o metodă. Dacă cineva poate sau nu să fie numit predicator, depinde de scopul său şi de răspunsul sincer la întrebarea: „Ca predicator, te străduieşti tu să supui ideile tale Scripturii sau foloseşti Scripturile ca suport pentru ideile tale?“ Această întrebare nu este echivalentă cu: „Este ceea ce predici corect din punct de vedere biblic sau evanghelic?“ Nu este echivalentă nici cu întrebarea: „Ai tu o părere înaltă despre Biblie şi crezi că ea este Cuvîntul infailibil al lui Dumnezeu?“ Oricît de importante sînt aceste întrebări în alte domenii, o notă de trecere la teologia sistematică nu califică pe nimeni ca predicator al Bibliei. Teologia ne poate feri de relele care ne pîndesc în interpretările fărîmiţate şi mioape, dar, în acelaşi timp, ne poate lega la ochi ca să nu vedem textul. Cînd abordează un pasaj, un comentator trebuie să fie gata să-şi reexamineze convingerile doctrinare şi să respingă judecăţile celor mai respectaţi profesori ai săi. El trebuie să facă o întoarcere de 180 de grade în felul cum înţelege Biblia, dacă acest mod de a o înţelege este în conflict cu conceptele scriitorului biblic.

Adoptarea acestei atitudini faţă de Scripturi cere atît simplitate, cît şi sofisticare. Pe de-o parte, predicatorul se apropie de Biblie cu o atitudine de copil gata să asculte din nou povestirea. El nu vine ca să argumenteze, ca să dovedească o idee şi nici măcar ca să găsească o predică. El citeşte pentru a înţelege şi a pune în aplicare ceea ce înţelege. În acelaşi timp, el ştie că nu trăieşte ca un copil, ci ca un adult legat de anumite presupoziţii şi de o concepţie despre lume şi viaţă care îi îngreunează

înţelegerea. Biblia nu este o carte de poveşti pentru copii, ci o scriere magnifică, care cere un răspuns bine gîndit. Nestematele ei nu sînt expuse la suprafaţă, pentru a fi culese ca florile. Bogăţia ei se aduce la lumină numai prin trudă intelectuală şi spirituală.

Predicatorul comunică un concept

Definiţia subliniază faptul că predicatorul comunică un concept. Unii predicatori conservatori au fost duşi în rătăcire de doctrina lor despre inspiraţie şi de o înţelegere greşită a modului de folosire a limbii. Teologii conservatori susţin cu insistenţă că Duhul Sfînt protejează cuvintele individuale din textul original. Cuvintele sînt materialul din care sînt alcătuite ideile, susţin ei, şi dacă cuvintele nu sînt inspirate, ideile nu pot fi ferite de eroare. Deşi acesta este un punct necesar în platforma evanghelică despre autoritatea biblică, uneori împiedică predicarea expozitivă. Chiar dacă predicatorul examinează cuvinte din text şi uneori se ocupă de anumite cuvinte în predică, cuvintele şi expresiile nu ar trebui niciodată să devină un scop în sine. Cuvintele sînt lucruri fără noimă pînă cînd sînt legate de alte cuvinte, pentru a comunica un sens. Deci cînd ne apropiem de Biblie, sîntem preocupaţi, în primul rînd, nu de ceea ce înseamnă cuvintele individuale, ci de ceea ce vrea să spună scriitorul biblic prin felul în care foloseşte cuvintele. Altfel spus, noi nu înţelegem ideile dintr-un pasaj doar pentru că analizăm cuvintele separate. O analiză gramaticală cuvînt cu cuvînt poate fi la fel de plictisitoare şi fără sens ca citirea unui dicţionar. Dacă predicatorul are ca scop înţelegerea Bibliei şi comunicarea mesajului ei, el trebuie s-o facă la nivelul ideilor.

Francis A. Schaeffer afirmă în cartea sa *True Spirituality* (Adevărata spiritualitate) că bătălia pentru cucerirea oamenilor se dă pe tărîmul ideilor:

> Ideile sînt materialul lumii gîndirii şi din idei se nasc toate lucrurile exterioare: pictura, muzica, edificiile, dragostea şi ura faţă de oameni şi au ca rezultat în lumea exterioară, în egală măsură, dragostea sau răzvrătirea faţă de Dumnezeu. Locul unde îşi va petrece omul veşnicia depinde de citirea sau auzirea unor idei, a unui adevăr oferit, a realităţilor Evangheliei... depinde de credinţa lui în Dumnezeu pe baza conţinutului Evangheliei sau de faptul că-L numeşte pe Dumnezeu mincinos... Predicarea Evangheliei înseamnă idei, idei înflăcărate transmise oamenilor aşa cum le-a revelat Dumnezeu în Scriptură. Ea nu este o experienţă fără conţinut, obţinută lăuntric, ci este o sumă de idei pline de conţinut, care produc o transformare cînd se acţionează pe baza lor. Aşadar, atunci cînd prezentăm doctrinele noastre, ele trebuie să fie idei, nu doar fraze. Noi nu putem folosi doctrinele ca şi cum ar fi doar bucăţi mecanice dintr-un mozaic. Adevărata doctrină este o idee revelată de Dumnezeu în Biblie şi care se încadrează perfect în lumea exterioară aşa cum este aceasta, aşa cum a făcut-o Dumnezeu, şi care se potriveşte omului aşa cum este, aşa cum l-a făcut Dumnezeu, care poate fi transmisă prin trupul omului în lumea gîndirii sale şi pe baza căreia el poate acţiona. Bătălia pentru om se desfăşoară în principal în lumea gîndirii.[2]

Conceptul derivă din text

Accentul pus pe idee ca substanţă a predicării expozitive nu neagă în nici un fel importanţa vocabularului sau a gramaticii. Definiţia continuă şi arată că, în predica expozitivă, ideea este *derivată şi transmisă prin studiul istoric, gramatical şi literar al pasajului în contextul său.* Aceasta înseamnă, mai întîi, modul în care predicatorul ajunge la mesajul său şi, în al doilea rînd, felul în care-l

[2]Wheaton, Ill: Tyndale, 1971, p. 121-122.

comunică. Amîndouă includ examinarea formelor gramaticale, istorice şi literare. În studiul său, predicatorul caută sensul obiectiv al pasajului prin înţelegerea limbii, a contextului şi a cadrului textului. După aceea, prezintă de la amvon o parte suficientă din studiul său pentru ca ascultătorul să poată verifica el însuşi interpretarea.

În ultimă analiză, cel care conferă autoritate predicii nu este predicatorul, ci textul biblic. Acesta este motivul pentru care predicatorul pune un accent deosebit pe explicarea Scripturii, îndreptînd astfel atenţia ascultătorului asupra Bibliei. Un predicator poate fi respectat pentru calităţile lui de exeget sau pentru pregătirea sa minuţioasă, dar aceste calităţi nu-l transformă într-un papă protestant care vorbeşte *ex cathedra*. Aşa cum a scris Henry David Thoreau: „E nevoie de doi oameni pentru afirmarea unui adevăr - unul care să vorbească şi altul care să asculte". Nici un adevăr demn de a fi cunoscut nu va fi asimilat fără luptă, aşa că, dacă o biserică vrea să crească, trebuie să fie părtaşă la luptă. „Pentru a avea poeţi mari, trebuie să existe un public mare", a spus Walt Whitman. Predicarea expozitivă eficace cere ascultători care au urechi de auzit. Întrucît sufletele lor depind de aceasta, predicatorul trebuie să ofere ascultătorilor suficiente informaţii pentru a putea decide dacă ceea ce aud ei este într-adevăr ceea ce spune Biblia.

Dacă oamenii din biserică trebuie să facă un efort pentru a-l înţelege pe predicator, şi el, la rîndul său, trebuie să trudească pentru a-i înţelege pe scriitorii Bibliei. *Comunicarea* este o „confluenţă de înţelesuri" şi, pentru ca ea să poată avea loc, într-o sală sau la distanţă de secole, cei implicaţi trebuie să aibă anumite lucruri în comun - limbă, cultură, concepţia despre lume şi viaţă, formele de comunicare. Predicatorul ia loc acolo unde au stat autorii biblici. Pentru a înţelege mesajul, el încearcă să-şi croiască drum înapoi în lumea Scripturilor. Deşi nu este necesar să

cunoască toate limbile, istoria şi formele literare ale scriitorilor biblici, predicatorul trebuie să fie în stare să aprecieze contribuţia fiecăreia din aceste discipline. El poate deveni astfel conştient de marea diversitate de materiale interpretative care-i stau la dispoziţie pentru studiu.[3] Pe cît posibil, e bine ca predicatorul să caute să ajungă la o cunoaştere directă a scriitorilor biblici şi a ideilor lor în context.

Conceptul se aplică predicatorului

Definiţia dată de noi predicării expozitive continuă spunînd că adevărul trebuie aplicat *la personalitatea şi experienţa predicatorului.* Aceasta pune în centrul procesului relaţia lui Dumnezeu cu predicatorul. Oricît am dori noi să fie altfel, predicatorul nu poate fi separat de mesaj. Cine nu a auzit vreun frate cucernic rugîndu-se înainte de predică: „Ascunde-l pe pastorul nostru în spatele crucii, aşa încît să nu-l vedem pe el, ci numai pe Hristos". Spiritul unei asemenea rugăciuni este demn de laudă. Oamenii trebuie să ajungă dincolo de predicator, la Mîntuitor. (Sau poate că Mîntuitorul trebuie să treacă de predicator şi să ajungă la oameni!) Cu toate acestea, nu există nici un loc unde să se poată ascunde predicatorul. Nici măcar un amvon mare nu-l poate ascunde vederii. Phillips Brooks avea dreptate cînd a descris predicarea ca „un adevăr exprimat prin personalitate". Omul afectează mesajul. Este posibil ca el să dea grai unei idei scripturale şi totuşi să rămînă impersonal, superficial şi să dea impresia că vrea să-i manipuleze pe oameni. Ascultătorii nu aud o predică, ci un om.

[3] O serie de astfel de ajutoare vor fi discutate în capitolul 3.

Episcopul William A. Quayle se referea la acest lucru cînd a respins definiţiile standard ale homileticii. „Predicarea este arta de a face o predică şi de a o prezenta? s-a întrebat el. Nu, nu aceasta este predicarea. Predicarea este arta de a forma un predicator şi de a-l prezenta pe el!“ Predicarea expozitivă ar trebui să-l formeze pe predicator ca un credincios matur. Cînd predicatorul studiază Biblia, Duhul Sfînt îl cercetează pe el. Cînd cineva pregăteşte predici expozitive, Dumnezeu îl pregăteşte pe el. Aşa cum a spus P. T. Forsyth: „Pentru predicator, Biblia este predicatorul suprem“.

Distincţiile făcute între „studierea Bibliei pentru a pregăti o predică şi studierea Bibliei pentru a-ţi hrăni sufletul“ induc în eroare şi sînt false. Un savant poate examina Biblia ca pe o mostră de poezie ebraică sau ca pe o cronică a naşterii şi domniei unor regi care au murit demult şi, cu toate acestea, să nu fie confruntat cu adevărul ei. O asemenea detaşare nu poate exista pentru cel care deschide Cartea ca pe Cuvîntul lui Dumnezeu. Înainte ca un om să proclame altora mesajul Bibliei, trebuie să trăiască acel mesaj el însuşi.

Este regretabil că mulţi predicatori dau greş ca şi credincioşi înainte de a falimenta ca predicatori, deoarece nu gîndesc biblic. Un mare număr de slujitori ai Domnului - dintre care mulţi declară că au o părere înaltă despre Scripturi - îşi pregătesc predicile fără să consulte deloc Biblia. În timp ce textul sacru serveşte drept aperitiv care introduce predica sau ca o garnitură care să decoreze mesajul, partea principală constă din ideile sale sau ale altcuiva, încălzite special pentru ocazia aceasta.

Chiar şi în ceea ce este etichetat drept „predicare expozitivă“, versetele devin rampe de lansare pentru propriile păreri ale predicatorului. O reţetă tipică aflată în cărţile homiletice de gătit sună cam aşa: „Ia cîteva platitudini teologice sau morale, amestecă-le cu părţi egale

de «dedicare» şi «evanghelizare» sau «isprăvnicie», adaugă cîteva «împărăţii» sau «aşa vorbeşte Biblia», amestecă-le bine cu o selecţie de povestiri, adaugă «mîntuire» după gust. Se serveşte fierbinte cu o garnitură de versete biblice“. Asemenea predici nu numai că lasă biserica subnutrită ci, mai rău, îl înfometează şi pe predicator. El nu creşte, fiindcă Duhul Sfînt nu are cu ce-l hrăni. William Barclay a diagnosticat cauza malnutriţiei spirituale în viaţa slujitorului lui Dumnezeu cînd a spus: „Cu cît un om permite mai mult ca mintea lui să devină leneşă şi fără vlagă, cu atît mai puţin îi poate vorbi Duhul Sfînt. Predicarea adevărată vine atunci cînd inima iubitoare şi gîndirea disciplinată sînt puse la dispoziţia Duhului Sfînt“.[4] În ultimă analiză, Dumnezeu este mai interesat de formarea mesagerului decît a mesajelor şi, întrucît Duhul Sfînt se confruntă cu oamenii în principal prin Biblie, predicatorul trebuie să înveţe să asculte ce are să-i spună Dumnezeu, înainte de a vorbi în Numele Lui.

Conceptul se aplică ascultătorilor

Duhul Sfînt nu numai că aplică adevărul la personalitatea şi experienţa predicatorului, ci, potrivit definiţiei noastre, îl aplică apoi, *prin predicator, ascultătorilor săi.* Un predicator operează în trei domenii. Mai întîi, ca *exeget,* se luptă cu sensurile date de scriitorul biblic. Apoi, ca *om al lui Dumnezeu,* se frămîntă să cunoască cum vrea Dumnezeu să-l schimbe pe el. În fine, ca *predicator,* meditează la ceea ce vrea Dumnezeu să spună bisericii.

Aplicaţia conferă un scop predicării expozitive. La fel ca păstorul, predicatorul este legat de durerile, plîngerile şi

[4] *A Spiritual Autobiography* (O autobiografie spirituală), Grand Rapids: Eerdmans, 1975.

temerile turmei sale. De aceea, el studiază Scripturile, întrebîndu-se ce spun ele credincioşilor care gustă din suferinţă şi vinovăţie, îndoială şi moarte. Pavel i-a amintit lui Timotei că Scripturile au fost date pentru a fi aplicate: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu şi de folos ca să înveţe, să mustre, să îndrepte, să dea înţelepciune în neprihănire, pentru ca omul lui Dumnezeu să fie desăvîrşit şi cu totul destoinic pentru orice lucrare bună“ (2 Tim. 3:16-17).

Predicarea expozitivă monotonă este de obicei lipsită de aplicaţii creative. Predicile plictisitoare stîrnesc două plîngeri majore. Mai întîi, ascultătorii murmură: „Nu auzim decît un singur lucru“. Predicatorul dă tuturor pasajelor aceeaşi aplicaţie sau, mai rău, nici o aplicaţie. „Fie ca Duhul Sfînt să aplice adevărul acesta în vieţile noastre,“ spune cu glas cîntat un vorbitor ce nu are nici cea mai vagă idee în ce fel îi va schimba pe oameni mesajul său. A doua reacţie negativă reflectă faptul că predica nu este legată de viaţă suficient de direct pentru a avea utilitate practică: „Cred că este adevărat; şi ce dacă? Ce importanţă are?“ La urma urmei, dacă un bărbat sau o femeie ia hotărîrea să-şi trăiască viaţa sub autoritatea Scripturii, punerea ei în practică se face, în general, în afara clădirii bisericii. În lumea de afară, oamenii îşi pierd serviciul, se îngrijorează pentru copii, îşi văd grădinile invadate de gîndaci. Rareori nu pot dormi din cauză că se gîndesc la iebusiţi, la canaaniţi sau la fereziţi, sau chiar la ce au spus ori au făcut Avraam, Moise sau Pavel. Ei stau treji gîndindu-se la preţul alimentelor, la recolte compromise, la certuri cu prietenii, la diagnosticul de cancer, la o viaţă sexuală nesatisfăcătoare, la o viaţă ce pare o luptă nedreaptă, în care numai cei răi învinq. Dacă predica nu aduce nici o schimbare în lumea aceea, ei se întreabă dacă ea are vreun rost.

Aşadar, predicatorul ar trebui să renunţe să vorbească trecutului şi să se adreseze în schimb problemelor contemporane. Un predicator expozitiv îi confruntă pe oameni cu ei înşişi în lumina Bibliei, în loc să le ţină o prelegere din Biblie despre istorie sau arheologie. Biserica se întruneşte ca un juriu nu ca să-i condamne pe Iuda, Petru sau pe Solomon, ci ca să se judece pe sine. Predicatorul trebuie să-şi cunoască atît membrii bisericii, cît şi mesajul şi, pentru a dobîndi această cunoaştere, trebuie să supună unei analize exegetice atît Scriptura, cît şi biserica. În fond, cînd vorbeşte, Dumnezeu Se adresează oamenilor aşa cum sînt, acolo unde sînt ei. Imaginaţi-vă că scrisoarea lui Pavel către corinteni s-ar fi rătăcit prin poştă şi ar fi fost predată credincioşilor din Filipi. Filipenii ar fi fost nedumeriţi de problemele specifice despre care scria Pavel, întrucît ei se aflau într-o situaţie diferită de cea a fraţilor lor din Corint. Epistolele Noului Testament, ca şi profeţiile Vechiului Testament, se adresau unor anumite comunităţi, care se frămîntau cu anumite probleme. Predicile expozitive de astăzi vor fi ineficiente, dacă predicatorul nu-şi dă seama că şi ascultătorii lui locuiesc la o anumită adresă şi au anumite gînduri şi probleme.

Aplicaţia eficientă obligă predicatorul să intre atît în teologie, cît şi în etică. Trecînd de la exegeză la aplicaţie, omul face o călătorie dură prin întrebări legate de viaţă, întrebări care uneori îl vor nedumeri. Pe lîngă relaţiile gramaticale, el explorează şi relaţiile personale şi psihologice. Ce fel de relaţii există între personajele din text? Ce relaţii au ele cu Dumnezeu? Ce valori stau îndărătul opţiunilor lor? Ce s-a petrecut în mintea celor implicaţi? Aceste întrebări nu sînt îndreptate spre „acel timp şi loc din trecut“, ca şi cum Dumnezeu ar fi intervenit în vieţile oamenilor numai în vremurile care „au fost odată ca niciodată“. Aceleaşi întrebări se pot pune „aici şi acum“. Ce fel de relaţii sînt între noi, astăzi? În ce fel ne confruntă

Dumnezeu şi pe noi cu aceleaşi probleme? Prin ce se aseamănă şi prin ce se deosebeşte lumea modernă de lumea bibliçă? Oare întrebările puse în Scriptură sînt cele pe care şi le pun oamenii din zilele noastre? Sînt puse în aceeaşi formă sau în forme diferite? Aceste cercetări devin materia primă a eticii şi a teologiei. Anexată unei predici expozitive doar din încercarea de a o face relevantă, aplicaţia ocoleşte aceste întrebări şi ignoră maxima înaintaşilor noştri protestanţi: „Doctrinele trebuie predicate practic, iar îndatoririle trebuie predicate doctrinar".

Aplicaţiile nepotrivite pot fi la fel de distructive ca şi exegeza greşită. Cînd Satan L-a ispitit pe Isus în pustie, a încercat să cîştige prin aplicarea greşită a Scripturii. Ispititorul a şoptit Psalmul 91 cu o exactitate remarcabilă: „Căci El va porunci îngerilor Săi să te păzească în toate căile tale... ca nu cumva să-ţi loveşti piciorul de vreo piatră" (v. 11-12). După aceea, Satan a raţionat: „Întrucît ai această promisiune, de ce să n-o aplici sărind de pe acoperişul Templului, ca să demonstrezi o dată pentru totdeauna că eşti Fiul lui Dumnezeu?" Cînd l-a respins pe Diavol, Isus nu a discutat gramatica textului ebraic, ci a atacat aplicarea Psalmului 91 la saltul de pe acoperişul Templului; un alt pasaj din Scriptură se potrivea mai bine în situaţia aceea: „Să nu ispiteşti pe Domnul Dumnezeul tău".

Noi trebuie să predicăm unei lumi căreia i-a vorbit romancierul, ziaristul şi dramaturgul. Dacă n-o facem, vom avea ascultători dreptcredincioşi cu mintea, dar eretici în conduită. Bineînţeles, cînd predicăm unei lumi laice, nu trebuie să predicăm un cuvînt laic. În timp ce ideile biblice trebuie adecvate experienţei umane, oamenii trebuie chemaţi să se conformeze adevărului biblic. Predicile pot deveni banalităţi spirituale, dacă nu fac legătura între situaţia curentă şi Cuvîntul veşnic al lui Dumnezeu.

F. B. Meyer a înţeles sfiala cu care predicatorul biblic vorbeşte despre problemele epocii sale: „El calcă pe urmele unor mari înaintaşi. Reformatorii, puritanii, pastorii primilor colonişti englezi în America au fost în esenţă expozitivi. Ei nu şi-au prezentat părerile proprii, care ar fi putut fi rezultatul unor interpretări subiective sau al unor dispoziţii îndoielnice, ci, ferm sprijiniţi pe Biblie, au dat mesajului un efect irezistibil prin cuvintele: «Aşa vorbeşte Domnul»".

Concepte noi

Predicare expozitivă

Definiţii

Predicarea expozitivă - comunicarea unui concept biblic, derivat şi transmis printr-un studiu istoric, gramatical şi literar al pasajului în contextul său, pe care Duhul Sfînt îl aplică mai întîi la personalitatea şi experienţa predicatorului, iar apoi, prin el, ascultătorilor săi.

Capitolul 2

Importanţa ideii centrale

Eu nu înţeleg muzica de operă; şi, mai grav, am cîţiva prieteni care o înţeleg. Cînd sînt în preajma lor, mă simt de parcă aş trăi într-un deşert cultural şi de aceea am făcut cîte ceva ca să schimb situaţia. Am mers chiar la operă, ocazional. La fel ca păcătosul care se simte ruşinat şi merge la biserică, am mers la operă pentru a permite culturii să-şi croiască drum în mine. De cele mai multe ori însă, în asemenea cazuri, m-am întors acasă nereceptiv la ceea ce au încercat să facă artiştii.

Desigur, înţeleg suficient opera ca să ştiu că povestirea este interpretată de actori care-şi cîntă rolurile, în loc să vorbească. De obicei, însă, cursul acţiunii rămîne pentru mine la fel de vag ca şi versurile italiene, dar cunoscătorii operei îmi spun că acţiunea este de importanţă secundară faţă de interpretare. Dacă mi-ar cere cineva să evaluez opera, aş face comentarii cu privire la decorurile bine construite, la costumele strălucitoare sau la robusteţea sopranei. N-aş putea emite o judecată demnă de încredere despre interpretarea muzicii sau cu privire la impactul

dramatic al interpretării. Cînd revin de la spectacol cu un program mototolit şi cu o serie de impresii haotice, nu ştiu de fapt cum să evaluez ceea ce a avut loc.

Cînd oamenii merg la biserică, e posibil ca şi ei să reacţioneze ca un novice la operă. Nu li s-a spus niciodată ce ar trebui să realizeze predica. De obicei, ascultătorul reacţionează la aspectele emoţionale. Lui îi plac povestirile de interes general uman, remarcă una sau două propoziţii mai interesante şi socoteşte că predica e bună dacă predicatorul încheie la timp. Problemele importante, cum ar fi subiectul predicii, s-ar putea să-i scape cu totul. În urmă cu mai mulţi ani, Calvin Coolidge s-a întors de la biserică într-o duminică şi a fost întrebat de soţie despre ce a vorbit predicatorul. Coolidge a răspuns: „Despre păcat". Cînd soţia lui a insistat să-i spună ce anume a spus predicatorul despre păcat, Coolidge a răspuns: „Cred că a vorbit împotriva lui". Adevărul este că mulţi oameni din biserică nu ar răspunde mai bine decît Coolidge, dacă i-am întreba despre subiectul predicii de duminica trecută. Pentru ei, predicatorii predică dspre p ăcat, mîntuire, rugăciune sau suferinţă - toate împreună sau numai cîte una, timp de treizeci şi cinci de minute. Judecînd după modul de neînţeles în care ascultătorii vorbesc despre o predică, e greu de crezut că au ascultat un mesaj. În schimb, răspunsurile lor arată că pleacă cu un coş plin de fărîmituri, dar fără o înţelegere adecvată a întregului.

Din nefericire, unii dintre noi învăţăm să predicăm după cum am auzit la rîndul nostru. Predicatorii, ca şi ascultătorii lor, probabil că îşi concep predicile ca o serie de puncte care au prea puţină legătură între ele. Cărţile menite să-l ajute pe vorbitor ar putea, de fapt, să-l încurce. Discuţiile despre alcătuirea unei schiţe pun în general accentul pe numerotarea cu cifre romane şi arabe la alineatele potrivite, dar aceşti factori, oricît de importanţi ar fi, s-ar putea să ignore ceea ce este evident - o schiţă

este forma pe care o ia ideea predicii şi părţile ei trebuie să fie legate toate de întreg. Trei sau patru puncte care nu sînt legate de o idee cuprinzătoare nu alcătuiesc un mesaj; ele constituie trei sau patru predicuţe ţinute în acelaşi timp. Reuel L. Howe a ascultat sute de predici înregistrate, a avut discuţii cu laici şi a tras concluzia că oamenii din biserică „se plîng aproape unanim că predicile conţin adesea prea multe idei"..[1] S-ar putea să nu fie o observaţie corectă. Rareori predicile dau greş din pricină că ar conţine prea multe idei; ele eşuează cel mai adesea deoarece conţin idei fără legătură între ele.

Fragmentarea prezintă un pericol deosebit pentru predicator. Unele predici expozitive oferă doar comentarii disparate, bazate pe cuvinte sau expresii dintr-un pasaj, şi nu fac nici o încercare de a arăta cum se îmbină diferitele idei. La început, predicatorul poate capta atenţia ascultătorilor cu o observaţie despre viaţă sau, mai rău, poate intra direct în text fără să se gîndească deloc la prezent. Pe măsură ce se derulează mesajul, predicatorul poate comenta cuvinte şi expresii din pasaj, punînd accent egal pe temele principale, pe cele secundare şi pe cuvintele luate separat. În încheiere, dacă există vreuna, foloseşte un îndemn vag în locul unei aplicaţii relevante, pentru că nici un adevăr nu a ieşit în relief aşa încît să-l poată aplica. Cînd credincioşii revin la viaţa de fiecare zi, o fac fără să fi primit vreo învăţătură pe baza căreia să trăiască, deoarece predicatorul nu a găsit cu cale să predice vreuna.

O afirmaţie majoră din definiţia dată de noi predicării expozitive susţine deci că „predicarea expozitivă este comunicarea unui concept biblic". Prin aceasta se afirmă un fapt evident. Predica trebuie să fie un glonte, nu o alice. În

[1] *Partners in Preaching: Clergy and Laity in Dialogue* (Parteneri în predicare: clerici şi laici în dialog), p. 26.

mod ideal, fiecare predică este explicarea, interpretarea şi aplicarea unei singure idei dominante, care este sprijinită de alte idei, toate fiind extrase dintr-unul sau mai multe pasaje din Scriptură.

Importanţa ideii unice

Cei care au studiat retorica şi predicarea, au susţinut de veacuri că o comunicare eficientă impune o singură temă. Profesorii de retorică susţin cu atîta tărie acest lucru încît, practic, fiecare curs de retorică dedică un anumit spaţiu tratării acestui principiu. Terminologia poate fi diferită - idee centrală, declaraţie, temă, afirmarea tezei, idee principală - dar conceptul este acelaşi: un discurs eficace „se axează în jurul unui lucru specific, al unei idei centrale".[2] Gîndul acesta este atît de axiomatic pentru comunicarea verbală, încît unii autori, cum sînt Lester Thonssen şi A. Craig Baird, aproape că-l consideră de la sine înţeles:

> Nu e nevoie să spunem prea multe despre necesitatea unei teme centrale. Se presupune că discursul are o teză sau un scop clar definit şi uşor de determinat, că această teză nu este stînjenită de teze colaterale care să împiedice înţelegerea clară a celei principale şi că dezvoltarea este de

[2] William Norwood Brigance, *Speech: Its Techniques and Disciplines in a Free Society* (Discursul: Tehnicile şi regulile lui într-o societate liberă), p. 35. Vezi şi discuţiile despre ideea centrală în: Donald C. Bryant şi Karl R. Wallace, *Fundamentals of Public Speaking* (Aspecte fundamentale ale vorbirii în public), ed. a 3-a, p. 146-148; Milton Dickens, *Speech: Dynamic Communication* (Discursul: comunicare dinamică), p. 58, 254-56, 267-71; Alma Johnson Sarett, Lew Sarett şi William Trufant Foster, *Basic Principles of Speech* (Principii fundamentale ale vorbirii), p. 215.

> aşa natură încît să asigure reliefarea cu uşurinţă şi fără greşeală a tezei prin desfăşurarea conţinutului discursului.[3]

Profesorii de homiletică îşi unesc vocile pentru a sublinia că o predică, la fel ca orice discurs bun, este întruparea unui singur concept atotcuprinzător. Donald G. Miller, într-un capitol dedicat esenţei predicării biblice, afirmă clar:

> ...Orice predică trebuie să aibă o singură idee majoră. Punctele şi subdiviziunile trebuie să fie părţi ale acestei idei. La fel cum îmbucăturile dintr-o anumită mîncare sînt toate părţi ale întregului, fragmentate în bucăţi care pot fi atît gustate, cît şi digerate, tot aşa punctele unei predici ar trebui să fie secţiuni mai mici ale unei teme, împărţite în fragmente şi mai mici, aşa încît mintea să le poată înţelege, iar viaţa să le poată asimila... Sîntem gata acum să formulăm în termeni cît se poate de simpli subiectul acestui capitol. El este următorul: *orice predică trebuie să aibă o temă şi acea temă trebuie să fie tema porţiunii de Scriptură pe care se bazează.*[4]

Pe linia unei tradiţii diferite, Alan M. Stibbs adaugă o afirmaţie care susţine aceeaşi idee: „Predicatorul trebuie să dezvolte tratarea expozitivă a unui text în raport cu o singură temă dominantă..."[5] H. Grady Davis a scris cartea *Design for Preaching* (Plan pentru predicare) în sprijinul tezei că „o predică bine pregătită este alcătuirea,

[3] *Speech Criticism: The Development of Standards for Rhetorical Appraisal* (Critica discursului: elaborarea unor standarde pentru evaluarea retorică), p. 393.

[4] *The Way to Biblical Preaching* (Calea către predicarea biblică), p 53, 55. Sublinierea aparţine autorului.

[5] *Expounding God's Word: Some Principles and Methods* (Expunerea Cuvîntului lui Dumnezeu: cîteva principii şi metode), p. 40.

dezvoltarea, prezentarea completă a unui gînd semnificativ".[6] O afirmaţie clasică despre acest concept face J. H. Jowett în prelegerile sale despre predicare, ţinute la Yale:

> Eu am convingerea că nici o predică nu e gata pentru a fi ţinută sau scrisă, pînă cînd nu-i putem exprima tema într-o propoziţie scurtă şi plină de sens, la fel de clară precum cristalul. Cred că formularea acelei propoziţii este cea mai grea, cea mai pretenţioasă şi cea mai rodnică trudă a studiului meu. Să te sileşti să modelezi propoziţia aceea, să elimini orice cuvînt care este vag, necizelat, ambiguu, să te gîndeşti la o formă a cuvintelor care defineşte tema cu o exactitate scrupuloasă - acesta este, desigur, unul dintre factorii vitali şi esenţiali ai alcătuirii unei predici: şi eu nu cred că o predică ar trebui rostită, şi nici măcar scrisă, pînă ce nu a fost formulată această propoziţie, clară şi limpede ca cerul fără nori.[7]

Ignorarea principiului că o idee centrală, unificatoare trebuie să fie miezul unei predici eficiente înseamnă să dai deoparte tot ce-au spus experţii în arta predicării.[8]

Un novice poate nesocoti importanţa unei idei centrale, socotind accentul pus asupra ei o încercare a profesorilor de

[6] p. 20.

[7] *The Preacher: His Life and Work* (Predicatorul: viaţa şi lucrarea lui), p. 133.

[8] Vezi, de exemplu: Andrew W. Blackwood, *Expository Preaching for Today: Case Studies of Bible Passages* (Predicarea expozitivă în zilele noastre: studii de cazuri în pasaje biblice), p. 95; John A. Broadus, *On The Preparation and Delivery of Sermons* (Despre pregătirea şi expunerea predicilor), p. 52-56; James W. Cox, *A Guide to Biblical Preaching* (Ghid pentru predicarea biblică), p. 61; Faris D. Whitesell şi Lloyd M. Perry, *Variety in Your Preaching* (Diversitate în predicarea ta), p. 75; John Wood, *The Preacher's Workshop: Preparation for Expository Preaching* (Atelierul predicatorului: Pregătirea pentru predicare expozitivă), p. 32.

homiletică de a-i forţa pe tinerii predicatori să intre în tiparele lor. Ar trebui remarcat însă că acest adevăr fundamental despre comunicare are şi un ferm suport biblic. În Vechiul Testament, profeţiile sînt numite „laitmotivul Domnului". Aceste vestiri nu erau nişte „observaţii potrivite", făcute pentru că era de aşteptat ca omul lui Dumnezeu să spună ceva. Dimpotrivă, profetul se adresa compatrioţilor săi, fiindcă avea ceva de spus. El predica un mesaj, complet şi întreg, pentru a-i convinge pe ascultătorii săi să se întoarcă la Dumnezeu. Drept urmare, predicile profeţilor aveau atît formă, cît şi scop. Fiecare alcătuia o singură temă adresată unui anumit auditoriu, pentru a primi un anumit răspuns.

În Noul Testament, evanghelistul Luca prezintă exemple de predici care au ajutat Biserica să pătrundă în lumea antică. Predicile apostolilor au fost, fără excepţie, proclamarea unei singure idei care se adresa unui anumit grup de ascultători. Concluzia lui Donald R. Sunukjian cu privire la predicarea lui Pavel s-ar putea aplica la fel de bine oricărui predicator din Faptele Apostolilor: „Fiecare din mesajele lui Pavel se axează pe o idee sau un gînd simplu. Fiecare cuvîntare este cristalizată într-o singură propoziţie ce exprimă esenţa întregului discurs. Întregul conţinut al predicilor sale ne conduce spre o singură temă unificatoare, dezvoltă o astfel de temă sau derivă din ea".[9]

Ar trebui remarcat că fiecare idee primeşte o tratare diferită din partea apostolului predicator. În Faptele Apostolilor capitolul 2, de exemplu, în Ziua Cincizecimii, Petru s-a ridicat înaintea unor ascultători împotrivitori şi, pentru a le cîştiga atenţia, a ţinut o predică inductivă. El nu enunţă ideea decît în încheiere: „Să ştie bine dar, toată

[9] *Patterns for Preaching: A Rhetorical Analysis of the Sermons of Paul in Acts 13, 17 and 20* (Modele de predicare: o analiză retorică a predicilor lui Pavel din Faptele apostolilor 13, 17 şi 20), p. 176.

casa lui Israel, că Dumnezeu a făcut Domn şi Hristos pe acest Isus, pe care L-aţi răstignit voi" (2:36). Pe de altă parte, în Fapte 13, Pavel foloseşte un aranjament deductiv. Ideea lui majoră este formulată la începutul predicii, iar punctele ce urmează o amplifică şi o susţin. Afirmaţia din versetul 23 declară: „Dumnezeu, după făgăduinţa Sa, a ridicat lui Israel un Mîntuitor, care este Isus". În Fapte 20, cînd apostolul le-a vorbit bătrînilor din Efes, structura cuvîntării lui a fost atît inductivă, cît şi deductivă. Mai întîi, Pavel a luat din viaţa lui un exemplu de grijă faţă de biserică, iar apoi le-a atras atenţia în versetul 28: „Luaţi seama dar la voi înşivă şi la toată turma peste care v-a pus Duhul Sfînt priveghetori". După ce a enunţat această idee principală, Pavel a trecut la explicarea şi aplicarea ideii la liderii care se aflau înaintea lui. Deşi nu toate predicile din Fapte se desfăşoară în acelaşi fel, ele se concentrează asupra unui concept central unificator.

Pentru a predica eficient, trebuie să ştim ce facem. Predicile eficiente se caracterizează prin idei biblice aduse laolaltă într-o unitate cuprinzătoare. După ce a reflectat la gîndurile lui Dumnezeu, predicatorul le comunică şi le aplică ascultătorilor lui. În dependenţă de Duhul Sfînt, el are ca scop să confrunte, să convingă de păcat, să convertească şi să mîngîie oamenii prin predicarea conceptelor biblice. El ştie că oamenii îşi modelează vieţile şi îşi hotărăsc destinele veşnice ca răspuns la idei.

Definirea ideii

Ce înţelegem prin „idee"? O privire în dicţionar ne demonstrează că definirea ideii este ca încercarea de a împacheta fum. Un răspuns complet ne-ar purta în domeniile mai largi ale filosofiei, lingvisticii şi gramaticii. Dicţionarul Webster cuprinde definiţii variind de la: „O entitate transcendentă care este modelul real şi ale cărei

reprezentări imperfecte sînt toate lucrurile reale" la: „O entitate (ca gînd, concept, senzaţie sau imagine) prezentă de fapt sau potenţial în conştiinţă".

Cuvîntul *idee* derivă din cuvîntul grecesc *eido,* care înseamnă „a vedea" şi, prin urmare, „a cunoaşte". O idee ne ajută să vedem ceva ce ne-a fost neclar pînă atunci. În viaţa de toate zilele, cînd o explicaţie ne dă o nouă perspectivă, exclamăm: „O, acum văd ce vrei să spui!". Un alt sinonim pentru *idee* este *concept,* care derivă de la verbul „a concepe". La fel cum sperma şi ovulul se unesc în pîntece pentru a produce o nouă viaţă, o idee începe în gîndire atunci cînd lucrurile separate în mod obişnuit vin laolaltă pentru a forma o unitate care fie nu a existat, fie nu a fost recunoscută anterior.

Capacitatea de a abstractiza şi de a sintetiza, adică de a gîndi în idei, se dezvoltă odată cu maturizarea. Copiii mici gîndesc în termeni concreţi. Un copil care se roagă la micul dejun Îi mulţumeşte lui Dumnezeu pentru lapte, pentru fulgii de porumb, pentru sucul de portocale, pentru ouă, pîine, unt şi dulceaţă, dar un adult combină toate acestea într-un singur cuvînt, *mîncare.* Ideea deci poate fi considerată o distilare a vieţii. Ea extrage din lucrurile particulare ale vieţii ceea ce au în comun şi stabileşte relaţii între ele. Prin idei încercăm să explicăm elementele experienţei noastre.

Desigur, nu toate ideile sînt la fel de valide; avem idei bune şi idei greşite. Ideile greşite oferă explicaţii care nu reflectă realitatea experienţei. Ele citesc în viaţă ceea ce nu este scris. Adesea îmbrăţişăm idei greşite deoarece n-au fost formulate clar şi deci nu pot fi evaluate. În epoca noastră, influenţată de mijloacele de comunicare în masă, sîntem bombardaţi de concepte ridicole, care sînt formulate vag în mod deliberat, tocmai pentru ca noi să acţionăm fără să gîndim. În urmă cu mai mulţi ani, ţigările Marlboro au fost prezentate drept ţigări pentru femeile sofisticate, dar

Marlboro a obţinut mai puţin de un procent din vînzările totale. Cercetările făcute între consumatori au arătat însă că bărbaţii fumează deoarece cred că fumatul îi face mai masculini, în timp ce femeile fumează crezînd că fumatul le face mai atrăgătoare în ochii bărbaţilor. Ca rezultat al acestor descoperiri, agenţii de reclame au schimbat direcţia campaniei de publicitate de la femei la bărbaţi şi au dat ţigărilor Marlboro o imagine masculină. Fermieri cu faţă aspră, bătută de vînturi, erau prezentaţi fumînd ţigări în timp ce adunau vitele şi reclama îl invita pe consumator să vină în „ţinutul Marlboro". Deoarece asocierea ţigărilor cu fermierii comunica ideea că fumatul ţigărilor Marlboro îi face pe bărbaţi şi mai bărbaţi, vînzările au crescut de aproape patru ori. Ideea, desigur, este absurdă. Cercetările medicale ne avertizează că ţinutul Marlboro este cimitirul şi că bărbatul simbol pentru Marlboro probabil că suferă de cancer sau de o boală de plămîni. Cu toate acestea, ideea că „fumatul te face bărbat" s-a strecurat în minţile oamenilor, fără să fie enunţată clar, a cîştigat o acceptare largă şi a sporit vînzările în mod îngrijorător.

Acesta nu este un incident izolat. William Bryan Key, vorbind despre reclame, face următoarea afirmaţie neliniştitoare despre o doctrină comercială: „Nici o părere sau atitudine semnificativă susţinută de un individ nu pare să fie însuşită în temeiul unor date percepute în mod conştient". Dacă aceasta este o afirmaţie fundamentală îndărătul reclamelor, nu ar trebui să ne surprindă faptul că este greu să găseşti adevăr în reclame.

Ideile se strecoară uneori în subsolul minţilor noastre ca nişte stafii greu de stăpînit. Uneori ne străduim să ne exprimăm ideile: „Ştiu ce vreau să spun", spunem noi, "dar nu-mi găsesc cuvintele." În ciuda dificultăţii de a îmbrăca gîndul în cuvinte, predicatorul trebuie s-o facă. Dacă ideile nu sînt exprimate în cuvinte, nu le putem înţelege, nu le putem evalua şi nu le putem comunica. Dacă predicatorul

nu vrea sau nu poate să gîndească atît de clar încît să exprime ceea ce gîndeşte, nu are ce căuta la amvon: este ca un cîntăreţ care nu ştie să cînte, ca un actor care nu ştie să joace, ca un contabil care nu ştie să adune.

Formarea ideii

Pentru a defini o idee cu „exactitate scrupuloasă", trebuie să ştim cum se formează ideile. Redusă la structura ei fundamentală, ideea constă numai din două elemente esenţiale: un subiect şi un complement. Amîndouă sînt necesare pentru ca ideea să fie completă. Cînd vorbim despre subiectul unei idei, ne referim la răspunsul complet şi precis la întrebarea: „Despre ce vorbesc?" Termenul *subiect* este folosit aici în sens tehnic. De exemplu, subiectul, în sensul folosit în homiletică, nu este acelaşi lucru cu subiectul folosit în gramatică. Un subiect gramatical este adesea un singur cuvînt. Subiectul ideii unei predici nu poate fi niciodată un singur cuvînt, deoarece subiectul trebuie să fie un răspuns complet şi precis la întrebarea: „Despre ce vorbesc?", în timp ce cuvinte ca *ucenicie, mărturisire, închinare, durere* sau *dragoste* pot pretinde că sînt subiecte, dar sînt prea vagi ca să fie viabile.

Un subiect nu poate sta singur. El este incomplet în sine şi de aceea are nevoie de un complement. Complementul „completează" subiectul, răspunzînd la întrebarea: „Ce spun eu despre lucrul despre care vorbesc?" Un subiect fără complement rămîne suspendat ca şi o frază neterminată. Complementele fără subiecte seamănă cu piesele de automobil nemontate, neasamblate. O idee se profilează numai atunci cînd complementul este alăturat unui subiect bine precizat.

Un exemplu de subiect este *testul caracterului unei persoane.* (Pentru a fi absolut corecţi, subiectul este: *Care*

este testul caracterului unei persoane?) Dar propoziţia aceasta trebuie să fie completată pentru a avea sens. Dacă rămîne singură, nu ştim care este testul caracterului. O diversitate de complemente pot fi adăugate acestui subiect pentru a forma o idee. Iată cîteva:

> Testul caracterului unei persoane constă în ceea ce trebuie să faci pentru a o opri.
>
> Testul caracterului unei persoane constă în ceea ce ar face ea dacă ar fi sigură că nimeni nu va afla vreodată ce a făcut.
>
> Testul caracterului unei persoane este ca şi testul unui stejar - cît de puternice îi sînt rădăcinile?

Fiecare complement nou arată ce se spune despre subiect şi fiecare nou complement formează o idee diferită. Fiecare idee poate fi explicată, verificată şi aplicată.

Cel care studiază predicarea trebuie să caute idei atunci cînd citeşte predici sau cînd îşi pregăteşte predica. Davis subliniază faptul că mai ales începătorul trebuie să dea atenţie felului în care sînt formate ideile:

> El trebuie să înceteze să se piardă în detalii şi trebuie să studieze structura esenţială a predicilor. Pentru moment, trebuie să uite propoziţiile, argumentele folosite, citatele, povestirile de interes omenesc. Trebuie să se detaşeze suficient de mult de predică pentru ca să-i vadă forma ca întreg. Trebuie să întrebe cu stăruinţă: „Despre ce vorbeşte de fapt omul acesta şi care sînt lucrurile fundamentale pe care le spune?" Aceasta înseamnă că trebuie să facă distincţie între structura organică a ideii, pe de o parte, şi dezvoltarea ei, pe de altă parte. Este ca şi cum ai începe studiul anatomiei cu scheletul.[10]

[10] *Design for Preaching* (Plan de predicare), p. 27.

Aflarea subiectului şi a complementului nu are loc cînd predicatorul începe construirea predicii. El urmăreşte subiectul şi complementul cînd studiază Biblia. Întrucît fiecare paragraf, fiecare secţiune sau subsecţiune a Scripturii conţine o idee, exegetul nu înţelege un pasaj decît atunci cînd poate enunţa cu exactitate subiectul şi complementul lui. Deşi se pot pune alte întrebări în cursul efortului de a înţelege sensul dat de un scriitor biblic, cele două întrebări - „Despre ce vorbeşte autorul?" şi: „Ce spune el despre ceea ce vorbeşte?" - sînt fundamentale.

Exemple de formare a ideii

În unele pasaje, subiectul şi complementul pot fi descoperite cu relativă uşurinţă, în timp ce în altele stabilirea ideii este problema majoră a studiului biblic. Psalmul 117 oferă un exemplu de idee limpede. Psalmistul îndeamnă:

> *Lăudaţi pe Domnul, toate neamurile,*
> *lăudaţi-L, toate popoarele!*
> *Căci mare este bunătatea Lui faţă de noi,*
> *şi credincioşia Lui ţine în veci.*

Nu înţelegem psalmul decît atunci cînd putem enunţa subiectul. Despre ce vorbeşte psalmistul? Subiectul nu este *lauda,* care este un cuvînt vast şi imprecis. Psalmistul nu ne spune totul despre laudă. Subiectul nu este nici *lauda lui Dumnezeu,* căci ar rămîne prea vast. Subiectul are nevoie de mai multe limite. Un subiect precis este: *De ce ar trebui orice om să-L laude pe Domnul?* Ce ne spune psalmistul despre aceasta? El are două complemente la subiectul său. Domnul trebuie să fie lăudat mai întîi, fiindcă dragostea Lui este atît de mare şi deoarece credincioşia Lui este veşnică. În psalmul acesta scurt,

psalmistul enunţă ideea fără nici un fel de adaosuri, dar în scheletul ei are un subiect exact şi două complemente.

Pasajele mai lungi, în care ideea este dezvoltată pe larg, pot fi mai greu de analizat pentru a găsi subiectul şi complementul, dar trebuie s-o facem. În Evrei 10:19-25, autorul aplică o discuţie anterioară despre lucrarea de Mare Preot a lui Isus:

> Astfel dar, fraţilor, fiindcă prin sîngele lui Isus avem o intrare slobodă în Locul Prea Sfînt, pe calea cea nouă şi vie, pe care ne-a deschis-o El, prin perdeaua dinlăuntru, adică trupul Său: - şi fiindcă avem un Mare Preot pus peste casa lui Dumnezeu, să ne apropiem cu o inimă curată, cu credinţă deplină, cu inimile stropite şi curăţite de un cuget rău, şi cu trupul spălat cu o apă curată. Să ţinem fără şovăire la mărturisirea nădejdii noastre, căci credincios este Cel ce a făcut făgăduinţa. Să veghem unii asupra altora, ca să ne îndemnăm la dragoste şi la fapte bune. Să nu părăsim adunarea noastră, cum au unii obicei; ci să ne îndemnăm unii pe alţii, şi cu atît mai mult cu cît vedeţi că ziua se apropie.

Deşi multe detalii ale acestui pasaj necesită explicaţii, un cercetător atent va face deosebire între ramuri şi copac. Pînă cînd nu iese în relief subiectul, nu este posibil să se stabilească valoarea sau semnificaţia oricărui alt lucru care este spus. Un cititor superficial ar putea fi tentat să spună că subiectul este *poziţia de Mare Preot a lui Isus,* dar subiectul acesta este prea cuprinzător. Autorul Epistolei către Evrei nu le spune cititorilor săi în acest paragraf totul despre lucrarea de Mare Preot a lui Isus. El nu vorbeşte nici despre *îndrăzneala de a intra în Locul Prea Sfînt,* care este de fapt o idee secundară a pasajului. În schimb, discuţia se reduce la *ce ar trebui să se întîmple datorită faptului că putem intra în prezenţa lui Dumnezeu cu încredere şi datorită faptului că avem un Mare Preot cu*

adevărat mare. Complementele acestui subiect e de aşteptat să fie o serie de rezultate şi acestea sînt în număr de trei. În primul rînd, să ne apropiem de Dumnezeu cu siguranţa care vine dintr-o inimă şi o viaţă curăţite; în al doilea rînd, să ţinem fără şovăire la nădejdea pe care o mărturisim; şi, în al treilea rînd, să ne îndemnăm unii pe alţii la dragoste şi la fapte bune. Totul în acest paragraf lărgeşte acest subiect şi complementele lui.

În fiecare dintre aceste pasaje am stabilit subiectul şi complementele lui, pentru a descoperi structura ideii. Pentru a gîndi limpede, trebuie să facem permanent distincţie între structura ideii şi modul în care este ea dezvoltată. Efortul de a enunţa ideea unui pasaj sau a unei predici în cuvinte precise poate fi obositor şi iritant, dar în perspectivă reprezintă cea mai economică folosire a timpului. Şi mai important încă este faptul că nu ajungi nicăieri, dacă n-o faci. Nu înţelegi ce citeşti decît dacă poţi exprima clar subiectul şi complementul secţiunii pe care o studiezi. Cei care te ascultă nu înţeleg ce spui decît dacă pot răspunde la întrebările fundamentale: Despre ce vorbeşte astăzi predicatorul? Ce spune el despre subiectul despre care vorbeşte? Cu toate acestea, duminică de duminică, oamenii pleacă de la biserică fără să poată spune care a fost ideea fundamentală a predicatorului, deoarece predicatorul nu s-a deranjat s-o enunţe. Cînd oamenii rămîn în incertitudine, îşi primejduiesc viaţa spirituală.

E greu să gîndeşti, dar aceasta este munca esenţială a predicatorului. Să nu înţelegem greşit natura acestei îndatoriri: deseori este înceată, descurajatoare, copleşitoare, dar cînd Dumnezeu îi cheamă pe oameni să predice, El îi cheamă să-L iubească cu mintea lor. Dumnezeu merită acest fel de dragoste şi o merită şi oamenii cărora le slujim.

Într-o zi rece şi întunecată, un predicator a lucrat de la micul dejun şi pînă la amiază la predica sa şi se vedeau

prea puţine rezultate ale trudei sale. Obosit, a pus creionul jos şi a privit neconsolat pe fereastră, compătimindu-se singur pentru că predica venea atît de încet. Atunci i-a trecut prin minte un gînd care a avut un efect profund asupra lucrării lui ulterioare: fraţii tăi de credinţă vor petrece mult mai mult timp decît tine asupra predicii acesteia. Ei vor veni dintr-o sută de case. Adunînd distanţele pe care le vor parcurge ei, ai obţine sute de kilometri. Dacă vor fi trei sute de ascultători, înseamnă că vor petrece trei sute de ore în închinare şi ascultînd ce ai tu de spus. Nu te plînge de orele pe care le petreci pregătindu-te şi de agonia prin care treci. Oamenii merită să le dai tot ce poţi.

Concepte noi

Idee
Două elemente esenţiale în enunţarea unei idei:
subiectul
complementul

Definiţii

Complement - răspunsul la întrebarea: Ce anume spun eu despre ceea ce vorbesc?

Idee - o distilare a vieţii care extrage din aspectele particulare ale experienţei ceea ce au ele în comun şi face legătura între ele.

Subiect - răspunsul complet şi precis la întrebarea: „Despre ce vorbesc eu?“

Exerciţii

Determină subiectul şi complementul în următoarele paragrafe:

1. O predică bună te face să te întrebi cum de a ştiut predicatorul totul despre tine.

Subiect:_____

Complement:_____

_____

2. În zilele noastre amvonul şi-a pierdut autoritatea, deoarece a ignorat în mare măsură Biblia ca sursă a mesajului său.

Subiect:_____

Complement:_____

_____

3. G. K. Chesterton a spus cîndva că se presupune adesea că atunci cînd oamenii încetează să creadă în Dumnezeu, ei nu mai cred în nimic. Dar vai, este mult mai grav decît atît. Cînd încetează să creadă în Dumnezeu, ei cred în orice.

Malcolm Muggeridge

Subiect:_____

Complement:_____

_____

4. Un nume bun este mai de dorit decît o bogăţie mare, şi a fi iubit preţuieşte mai mult decît argintul şi aurul.

Prov. 22:1

Subiect:_____

Complement:_____

_____

5. Lăudaţi pe Domnul, toate neamurile,
lăudaţi-L, toate popoarele!
Căci mare este bunătatea Lui faţă de noi,
şi credincioşia Lui ţine în veci. *Ps. 117*

Subiect:_____

Complement:_____

_____

6. Oricine are nevoie de amintiri. Ele ţin departe de uşă lupul insignifianţei.

Subiect:_____

Complement:_____

_____

7. Nu mustra cu asprime pe un bătrîn, ci sfătuieşte-l ca pe un tată; pe tineri sfătuieşte-i ca pe nişte fraţi; pe femeile bătrîne, ca pe nişte mame; pe cele tinere, ca pe nişte surori, cu toată curăţia.

1 Tim. 5:1-2

Subiect:_____

Complement:_____

8. Plimbarea este un exerciţiu care nu are nevoie de săli de gimnastică. Este reţeta fără medicamente, mijlocul de a controla greutatea fără cură de slăbire, preparatul cosmetic ce nu poate fi găsit în drogherii. Este calmantul fără pilule, terapia fără psihanalist, fîntîna tinereţii care nu este o legendă. Plimbarea este vacanţa care nu te costă un ban.

Subiect:_____

Complement:_____

_____

9. Interesul naţional recent pentru astrologie, adusă în atenţia publicului în anii '60, continuă să fie în floare. Federaţia Americană a Astrologilor şi-a dublat numărul de membri în ultimii cinci ani, ajungînd la peste patru mii, iar misterele ei, la fel ca în Babilonul antic, s-au infiltrat chiar şi în asemenea locuri înalte cum este Washington, D.C.

New York Times

Subiect:_____

Complement:_____

_____

10. O carte recentă, *Eating in America: A History* (Mîncarea în America: o istorie), nu are de făcut decît o singură remarcă despre bucătăria Casei Albe: „...în momentul în care scriu aceste rînduri, ea are un bucătar francez care pregăteşte o îngheţată excelentă şi friptură". Ei bine, nu este nimic rău în îngheţata de primă clasă şi în friptura excelentă, iar bucătarul este elveţian, nu francez, dar însuşi faptul că un volum de 512 pagini despre istoria

bucătăriei americane are numai atît de spus despre bucătăria Casei Albe reflectă un aspect nefericit: reputaţia culinară a Casei Albe este într-adevăr jalnică.

Dar, în mare măsură, reputaţia aceasta este nemeritată. În realitate, Casa Albă a avut un bucătar excelent în ultimii doisprezece ani şi serveşte mîncăruri deosebit de alese demnitarilor care o vizitează. Cu toate acestea, continuă să persiste mitul că preşedinţii (Kennedy face excepţie) i-ar fi servit în mod intenţionat pe oaspeţi cu mîncăruri autohtone, cum sînt hamburgerii sau brînza de vacă cu sos de roşii. (Aceste mîncăruri sînt pregătite în bucătăria personală a preşedintelui, aflată la etajul al doilea, care nu trebuie confundată cu bucătăria de la subsol, folosită pentru dineurile oficiale.)

Julia Childs

Subiect:_____

Complement:_____

_____

(Răspunsurile în Anexa 1.)

Stadiile pregătirii mesajelor expozitive

1. **Alegerea pasajului,** pagina 58.
2. **Studierea pasajului,** pagina 62.
3. **Descoperirea ideii exegetice,** pagina 73.

Capitolul 3

Uneltele

Este dificil să gîndeşti, dar şi mai dificil este să reflectezi la gîndire. Cel mai greu însă este să vorbeşti despre gîndurile despre gîndire. Şi totuşi, aceasta este misiunea fundamentală a homileticii. Un homiletician observă felul în care lucrează predicatorii şi încearcă să pătrundă în gîndirea lor, ca să descopere ce se petrece acolo, atunci cînd ei se pregătesc să predice. Apoi, trebuie să descrie procesul suficient de clar ca să aibă înţeles pentru student. Misiunea aceasta se învecinează cu imposibilul.

Pe cine ar trebui să studieze homileticianul? Desigur, nu pe orice predicator. Există neîndemînatici la amvon, la fel ca pe terenul de fotbal, şi pentru a descoperi cum trebuie să facem ceva bine, de obicei îi studiem pe cei care sînt eficienţi în ceea ce fac. Cu toate acestea, predicatorii cunoscuţi, care scriu cărţi despre felul în care predică ei, revelează tot atîtea variaţii procedurale cîţi autori sînt. Şi mai derutante, probabil, sînt antimetodele care se spune că sînt folosite de unii predicatori eficienţi. Aceşti predicatori,

care „vorbesc dintr-o inimă plină“ sau care „împărtăşesc gînduri“, insistă uneori asupra faptului că, deşi ei au abandonat regulile, predicile lor îşi ating totuşi ţinta. Trebuie să luăm în considerare un asemenea gen de predicare. Între deprinderile profesionale, alcătuirea unei predici se situează printre cele mai inexacte, cînd este comparată, să zicem, cu gătirea spaghetelor, îndepărtarea apendicelui sau pilotarea unui avion.

Cum să evaluăm varietatea de abordări sau cum să explicăm aparenta eficacitate a predicilor ce par să nu fie construite după nici o metodă? Mai concret, cum putem noi deduce, din toate acestea, proceduri pe care să le poată urma alţii?

Mai întîi, ne interesează predicarea expozitivă, iar pastorii a căror predicare este modelată de Biblie au mai multe în comun decît predicatorii în general. În plus, predicatorii care pretind că nu urmează nici o regulă, spun aceasta pentru că, de obicei, n-au analizat felul în care studiază. Orice lucru făcut cu regularitate devine metoda noastră, chiar dacă am ajuns la ea în mod intuitiv, şi puţini predicatori eficienţi sînt atît de lipsiţi de metode cum pretind ei uneori. Pe lîngă aceasta, pentru a analiza cum putem face ceva bine, sîntem atraşi spre cei care fac acel lucru bine în mod consecvent, nu spre aceia care-l fac bine doar uneori, din întîmplare. Expunerea biblică relevantă şi clară nu are loc duminică după duminică datorită intuiţiei sau întîmplării. Predicatorii buni au metode sistematice de studiu.

Două concluzii rezultă din faptul că predicatorii îşi îndeplinesc munca în moduri diferite: (1) gîndirea este un proces dinamic, şi (2) instrucţiunile detaliate despre modul în care trebuie să gîndim se interpun uneori în calea procesului de gîndire. Dauna pe care o poate produce instruirea se reflectă în povestea unui medic şi a unui avocat care jucau cu regularitate golf împreună. Ei jucau la

fel de bine şi savurau sentimentul de rivalitate. Într-o primăvară, avocatul şi-a îmbunătăţit tehnica atît de mult, încît doctorul pierdea sistematic. Încercările doctorului de a-şi îmbunătăţi tehnica nu au avut succes, dar atunci i-a venit o idee. A cumpărat de la o librărie trei manuale despre jocul de golf şi i le-a trimis cadou avocatului de ziua lui de naştere. Nu a trecut mult pînă cînd au devenit din nou egali.

Predicarea biblică eficientă necesită perspicacitate, imaginaţie şi sensibilitate spirituală, dar nici una din acestea nu vine prin simpla urmare a îndrumărilor. Cînd o discuţie despre modul în care trebuie să pregăteşti o predică expozitivă se aseamănă cu instrucţiunile pentru construirea unei cuşti pentru cîini, ceva nu este în regulă. Alcătuirea predicii expozitive se apropie mai mult de înălţarea catedralelor, decît de înjghebarea unui adăpost pentru animale.

Dar chiar şi constructorii de catedrale au un fel al lor de a lucra. Deşi este nevoie să petreci o viaţă întreagă cu Scripturile şi cu oamenii pentru a face expuneri mature, ucenicul are nevoie de ajutor concret cu privire la felul în care trebuie să înceapă. Cunoaşterea modului în care lucrează alţii cu Biblia poate fi un ajutor binevenit. Pe lîngă acest sfat, fiecare persoană trebuie să contribuie cu gîndirea, spiritul şi experienţa sa şi, prin practicarea repetată a istovitoarei munci de gîndire, trebuie să-şi dezvolte un mod propriu de lucru. Dar cunoaşterea modului în care abordează alţii această sarcină aduce încredere şi contribuie la o folosire mai eficientă a timpului şi a energiei.

Aşadar, pe tot parcursul discuţiei despre modul de întocmire a unei predici expozitive, ar trebui reţinut că, deşi etapele de pregătire sînt tratate succesiv, uneori ele se combină. De exemplu, momentul logic de pregătire a unei

introduceri urmează cînd desfăşurarea întregii predici a devenit clară. Un predicator experimentat însă poate da chiar la începutul pregătirii peste o sugestie bună pentru introducere. El o reţine atunci cînd o întîlneşte, deşi ar putea să aştepte pînă la sfîrşitul lucrului pentru a o încadra în predică.
Care sînt etapele pregătirii unei predici expozitive?

Stadiul 1 - Alege pasajul din care vei predica.

O veche reţetă a mîncării de iepure începe cu sfatul: „Mai întîi prinde iepurele". Aceasta pune lucrurile esenţiale pe primul plan. Fără iepure nu există mîncare. Primele întrebări fireşti cu care este confruntat predicatorul sînt: Despre ce să vorbesc? Din ce pasaj din Scriptură să-mi aleg subiectul predicii?

La aceste întrebări nu trebuie răspuns într-o marţi dimineaţa, cu şase zile înainte de ziua prezentării predicii. O slujire conştiincioasă a Evangheliei se bazează pe o planificare serioasă pentru întregul an. Un predicator înţelept va economisi timp, dacă investeşte timp în alcătuirea unui calendar de predicare. Cîndva înainte de începerea anului, el îşi va impune să decidă ce va predica în fiecare duminică, la fiecare serviciu. Deşi toată Scriptura este de folos, nu orice pasaj din Scriptură aduce un beneficiu egal pentru biserică la un moment dat. Perspicacitatea unui predicator şi preocuparea lui se vor reflecta în adevărurile biblice pe care le oferă bisericii sale. În lucrarea lui de slujire, predicatorul slujeşte ca un constructor de poduri, atunci cînd se străduieşte să le

întindă peste distanţa dintre Cuvîntul lui Dumnezeu şi preocupările oamenilor. Pentru a face aceasta, trebuie să cunoască la fel de bine nevoile bisericii şi conţinutul Bibliei. Cînd face în mai multe moduri legătura între Scriptură şi vieţile oamenilor, nici un lucru nu este mai important decît alegerea subiectelor pe care le va trata în tot cursul anului.

Unităţi de idei

Adeseori predicatorul îşi va croi drum capitol după capitol, verset după verset, prin diferite cărţi ale Bibliei. Prin urmare, pentru întocmirea calendarului său, va citi cărţile respective de cîteva ori şi, după aceea, le va împărţi în porţiuni pe care le va prezenta în predici separate. Cînd o face, ar trebui să aleagă pasajele pe baza unor diviziuni naturale, nu forţate, ale materialului. Nu va socoti cîte zece sau douăsprezece versete pentru o predică, de parcă fiecare verset ar putea fi luat ca o idee separată, ci mai degrabă va căuta ideile scriitorului biblic. În epistolele Noului Testament, aceasta înseamnă că textele vor fi alese în general după diviziunile pe paragrafe, întrucît paragrafele delimitează unităţile elementare de idei. Predicatorul va alege pentru expunere unul sau mai multe asemenea paragrafe, în funcţie de felul în care se leagă între ele şi de felul în care se leagă de ideea autorului.

Desigur, împărţirea pe paragrafe nu a fost făcută de o mînă divină. Alineatele din traducerile noastre reflectă deciziile editorilor care au încercat să marcheze schimbările de idei în original. În consecinţă, împărţirile pe paragrafe într-o traducere pot fi diferite de cele din altă traducere. Ca regulă generală, traducerile mai vechi (cum sînt *English Revised* şi *American Standard*) tind să aibă paragrafe mai lungi şi mai greoaie decît traducerile moderne, care pun accentul pe uşurinţa citirii şi pe aspect. Chiar şi textele

ebraice şi greceşti prezintă variaţii editoriale în ce priveşte împărţirea în paragrafe. Cu toate acestea, toate eforturile de împărţire pe paragrafe respectă principiile de bază ale dezvoltării şi tranziţiei ideii. Un predicator meticulos va examina împărţirea în paragrafe atît în textele originale, cît şi în traduceri, şi va alege acele părţi ale materialului care par să fie de cel mai mare folos, folosindu-le pe ele ca bază a expunerii sale.

Dar dacă abordează secţiuni narative, este foarte probabil că predicatorul va lua o unitate literară mai întinsă decît un paragraf sau două. De exemplu, cînd explorează un episod cum este adulterul lui David cu Batşeba, predicatorul ar fragmenta povestirea, dacă ar predica pe rînd cîte un paragraf. Este deci recomandabil ca el să-şi formeze predica din întreg capitolul 11 din 2 Samuel şi cel puţin o parte din capitolul 12, întrucît tot acest text redă păcatul şi consecinţele lui devastatoare.

În literatura poetică, cum sînt psalmii, un paragraf este egal cu o strofă de poezie. Deşi predicatorul poate expune numai o singură strofă, în mod normal el va trata întregul psalm. Aşadar, în alegerea pasajelor pentru predica expozitivă, un principiu de urmat este acesta: bazează-ţi predica pe o unitate de idei biblice.

Lungimea predicii

Un al doilea factor în alegerea subiectului predicii este legat de timp. Un predicator trebuie să ţină predica într-un număr limitat de minute. Deşi puţine biserici, dacă li s-ar oferi hrană biblică bine pregătită şi servită în mod atrăgător, ar sta înaintea pastorului cronometrîndu-l, un om cinstit nu va fura timpul care nu-i este acordat. Un predicator trebuie să-şi croiască predica după timpul disponibil, iar tăieturile ar trebui făcute în timpul studiului şi nu la amvon.

Chiar dacă unui predicator i se acordă cincizeci pînă la şaizeci de minute pentru predică, el trebuie să facă unele alegeri. Un pastor studios poate rareori spune bisericii tot ce a descoperit despre un pasaj şi nici n-ar trebui să încerce s-o facă. Aşadar, fie că are la dispoziţie treizeci de minute sau o oră, el trebuie să aleagă ce să includă sau ce să excludă dintr-o anumită predică. Prin experienţă, predicatorul ştie cît de lung trebuie să fie un pasaj pe care-l poate trata în detaliu. El ştie, de asemenea, cînd trebuie să se limiteze la o privire de ansamblu a pasajului în loc de o analiză detaliată. La alegerea pasajului pentru predică trebuie luate în considerare atît unitatea de idei, cît şi timpul acordat pentru prezentare.

Expunerea tematică

Deşi mulţi predicatori abordează cărţile Bibliei pe rînd, toţi predicatorii trebuie, în anumite împrejurări, să predice anumite teme. Sărbători cum sînt Paştele, Ziua Recoltei şi Crăciunul necesită o tratare specială. În plus, un pastor trebuie să predice despre subiecte teologice cum sînt Treimea, împăcarea, inspiraţia şi autoritatea Scripturilor. El va vorbi despre probleme personale ca vinovăţia, durerea, singurătatea, gelozia, căsătoria şi divorţul. În expunerile tematice, predicatorul începe cu un subiect sau cu o problemă şi după aceea caută pasajul sau pasajele legate de acel subiect. În abordarea unei doctrine biblice, poate folosi pentru găsirea materialului o concordanţă analitică sau o Biblie tematică. Examinarea cărţilor de teologie îi poate oferi şi ea un indiciu. Predicarea despre problemele personale, numită uneori predicare despre situaţii din viaţă, se poate dovedi foarte dificilă. Predicatorul care posedă o cunoaştere vastă a Bibliei va cunoaşte pasajele care prezintă oameni cu probleme. El va

şti de ispitirea lui Adam, gelozia lui Cain, conştiinţa vinovată a lui Iacov şi deprimarea lui Ilie. Concordanţele oferă adesea sugestii utile. În plus, cărţile care se ocupă de probleme morale şi etice din perspectivă creştină nu numai că vor analiza problema, ci vor sugera şi materialul biblic de luat în considerare.

După ce a ales pasajul însă, predicatorul trebuie să-i permită să se prezinte singur. Adesea, pasajul nu va spune ce am aştepta noi. Expunerea tematică este confruntată cu pericolul deosebit ca predicatorul să adauge ceva la relatarea biblică pentru a-i da o anumită semnificaţie. Predicatorul poate recurge la „texte doveditoare" pentru doctrine favorite, ignorînd complet contextul în care se află pasajul. Poate fi ispitit să transforme autorul biblic într-un psiholog modern, insistînd ca acesta să spună în predică ceea ce nu a spus niciodată în Biblie. Aşadar, expunerea tematică se deosebeşte de aşa-numita predică tematică prin faptul că ideea Scripturii trebuie să modeleze tot ce se spune în definirea şi dezvoltarea temei.

Stadiul 2 - Studiază pasajul şi fă însemnări.

Contextul

Mai întîi de toate, predicatorul ar trebui să raporteze orice pasaj din Scriptură la cartea din care face parte. De obicei, aceasta impune citirea cărţii de cîteva ori, adesea în traduceri diferite. Chiar şi cei care cunosc ebraică sau greacă vor găsi că le este mai uşor să urmărească cum îşi dezvoltă autorul ideea, cînd citesc traducerea în limba lor

maternă. În limba engleză, de pildă, există zeci de traduceri, de la traduceri literale, traduceri interliniare cuvînt cu cuvînt (în care cuvintele englezeşti sînt intercalate în textul ebraic sau grec), la traduceri parafrazate care recurg la jargon sau la un stil conversaţional. Diferitele traduceri servesc interesele diferiţilor cititori. Predicatorul poate sesiza precizia şi vitalitatea originalului ebraic sau grecesc, dacă citeşte diferite traduceri. De exemplu, ca Biblie de studiu, poate folosi *New American Standard* (în româneşte, poate fi folosită traducerea Cornilescu, n. trad.) care se menţine aproape de original. Pentru o traducere care prinde echivalentul dinamic al originalului şi care se concentrează asupra ideilor, nu asupra cuvintelor, poate recurge la o altă versiune (*J. B. Phillips*, pentru cititorul englez). Un text care caută terenul de mijloc între fidelitatea faţă de textul ebraic şi grec şi frumuseţea stilului este *New International Version*. Folosind aceste traduceri şi altele, predicatorul poate înţelege contextul larg al pasajului.

Plasarea pasajului în cadrul său mai larg nu face decît să dea Bibliei aceeaşi şansă pe care o dăm autorului unui roman. Ceea ce vrea să spună un scriitor într-un anumit pasaj sau capitol poate fi stabilit în esenţă prin încadrarea părţii respective în argumentul mai amplu al cărţii. Cel care face studiul nu trebuie să lucreze de unul singur. Secţiunile introductive ale comentariilor şi introducerile la Vechiul Testament şi la Noul Testament prezintă de obicei de ce a fost scrisă o anumită carte şi dau o schiţă a conţinutului ei. Deşi comentatorii au uneori păreri diferite, predicatorul poate folosi concluziile lor atunci cînd citeşte singur Scriptura.

Pasajul nu trebuie doar încadrat în contextul mai larg al cărţii, ci raportat şi la contextul imediat. Din studiul contextului derivă mai multe sugestii despre înţelesul

pasajului decît dintr-o examinare a detaliilor pasajului. Pentru a înţelege un paragraf sau o subsecţiune, trebuie să explicăm felul în care se dezvoltă din ceea ce-l precede şi cum se raportează la ceea ce urmează. Are vreo importanţă faptul că pasajul se află acolo? Cărui scop serveşte acest pasaj în carte? Pentru a înţelege 1 Cor. 13, de exemplu, trebuie să înţelegem că face parte dintr-o unitate mai mare care se ocupă de darurile spirituale - capitolele 12 - 14. Aceste capitole trebuie studiate împreună pentru a interpreta în mod adecvat contrastul prezentat în capitolul 13 între dragoste şi darurile spirituale.

Cînd citeşti pasajul în diferite traduceri, e bine să fii cu creionul în mînă. Scrie cît mai precis posibil problemele pe care le-ai întîmpinat în înţelegerea pasajului. Scrie-le; impune-ţi să le formulezi. Dacă versiunile se deosebesc în mod semnificativ, notează-ţi. Aceasta înseamnă de obicei că traducătorii privesc pasajul din perspective diferite. Încearcă să exprimi deosebirile. Poate că ceea ce stîrneşte confuzie este un fond de cuvinte nefamiliar sau figuri de stil care nu fac parte din bagajul tău semantic. Punerea întrebărilor potrivite devine un pas esenţial în găsirea răspunsurilor.

Încearcă să exprimi în mare ce crezi că spune autorul - adică, subiectul lui, afirmaţiile majore pe care le face despre subiect - respectiv, complementul. Dacă nu poţi formula un subiect în acest stadiu, de ce n-o poţi face? Ce trebuie să ştii pentru a putea s-o faci?

După ce a plasat pasajul în context, exegetul trebuie să examineze acum detaliile: structura, vocabularul şi gramatica. Aici, unele cunoştinţe despre limbile originale devin de o valoare inestimabilă. Deşi mesajul Scripturii poate fi înţeles în traducere, o înţelegere a limbii ebraice sau greceşti se aseamănă cu recepţionarea unui program la un televizor color. Aparatul alb-negru şi cel color primesc aceeaşi imagine, dar culoarea adaugă o vivacitate şi o

precizie care nu sînt posibile în alb-negru.[1] Predicatorul nu trebuie să fie expert în limbi şi aproape oricine poate folosi cîteva dintre uneltele lingvistice disponibile. Exactitatea, ca să nu vorbim de integritate, ne impune să ne dezvoltăm orice aptitudine posibilă pentru a ne feri să declarăm în numele lui Dumnezeu ceea ce Duhul Sfînt nu a spus niciodată.

Lexicoanele

Predicatorul are la dispoziţie cel puţin patru mijloace auxiliare care îl pot ajuta în analizarea detaliilor unui pasaj. Mai întîi, folosind un lexicon poate găsi definiţiile unui cuvînt. Contribuţiile majore ale lexicoanelor includ, pe lîngă definiţiile cuvintelor, sensurile rădăcinii cuvîntului, identificarea unor forme gramaticale, o listă de pasaje în care apare cuvîntul, clasificarea întrebuinţărilor lui în diferite contexte şi unele ilustraţii care ajută să dea culoare cuvîntului. Pentru Vechiul Testament, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* (Lexicon ebraic şi englez al Vechiului Testament), de William Gesenius, Francis Brown, S. R. Driver şi Charles A. Briggs rămîne neîntrecut în ce priveşte studiile etimologice şi discutarea nuanţelor cuvintelor în diferite contexte. Deşi are parte de limitările inerente unei lucrări academice scrisă la începutul secolului 20, acest lexicon conţine o bogăţie de material pentru înţelegerea Vechiului Testament. O limitare tehnică a lexiconului, pentru cei care nu cunosc bine ebraica, este că ordinea cuvintelor e făcută după rădăcinile lor ebraice, ceea ce face dificilă găsirea unor

[1] Pentru această analogie îi sînt îndatorat lui Harold W. Hoehner, profesor de literatură şi exegeză a Noului Testament la Dallas Theological Seminary.

cuvinte ebraice. *An Index to Brown, Driver & Briggs Hebrew Lexicon* (Index la Lexiconul ebraic al lui Brown, Driver & Briggs), compilat de Bruce Einspahr permite acum celui interesat să-şi găsească mai uşor calea prin lexicon. Acesta înşiră fiecare cuvînt ebraic tratat în lexicon pe cărţi, capitole şi versete, dînd şi pagina şi secţiunea paginii în care este discutat cuvîntul. Un alt lexicon, mai recent, dar mai puţin exact, este *Lexicon in Veteris Testamenti Libros* (Lexicon al cărţilor Vechiului Testament), de Ludwig Koehler şi Walter Baumgartner.

Pentru Noul Testament, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (Lexicon grec-englez al Noului Testament şi al altor scrieri creştine timpurii), de Walter Bauer, William F. Arndt, F. Wilbur Gingrich şi Frederick W. Danker, nu poate fi întrecut. *Index to the Bauer-Arndt-Gingrich Greek Lexicon* (Index la Lexiconul grec al lui Bauer, Arndt şi Gingrich), destinat celor care au cunoştinţe puţine sau deloc de limbă greacă, a fost compilat de John R. Alsop. Pe lîngă acest lexicon, exegetul va găsi nuanţe ale cuvintelor greceşti în examinarea făcută de James Hope Moulton şi George Milligan la *The Vocabulary of the Greek Testament Illustrated from Papyri and Other Non-Literary Sources* (Vocabularul grec al Noului Testament ilustrat din papirusuri şi alte surse neliterare). Pentru o înţelegere a felului în care un cuvînt a fost folosit în toată literatura greacă din era clasică pînă în anul 600 d.Hr., cercetătorul trebuie să facă apel la *A Greek-English Lexicon* (Lexicon grec-englez) de Henry George Liddell şi Robert Scott. Pentru o tratare pe larg a cuvintelor şi conceptelor întîlnite în Noul Testament, cele zece volume ale cărţii *Theological Dictionary of the New Testament* (Dicţionar teologic al Noului Testament), editată de Gerhard Kittel şi Gerhard Friedrich, oferă o tratare dintr-o diversitate de perspective teologice. Personal însă, eu găsesc că aceste volume promit

predicatorului mai mult decît oferă de fapt. *The New International Dictionary of New Testament Theology* (Noul dicţionar internaţional de teologie a Noului Testament), editat de Colin Brown, furnizează în mare măsură aceeaşi informaţie ca şi cea oferită de Kittel şi Friedrich, dar într-o formă mai uşor de folosit. Articolele sînt mai clare, mai scurte şi pot fi înţelese de nespecialişti.

Concordanţele

În timp ce lexicoanele, ca şi dicţionarele, definesc cuvintele, uneori este esenţial să studiezi cuvîntul în pasajul în care a fost spus sau scris. Pentru a stabili înţelesul cuvintelor pe baza uzajului lor, o concordanţă este esenţială. Pentru Vechiul Testament, *Concordance of the Bible* (Concordanţa Bibliei) de Salomon Mandelkern este cea mai bună lucrare disponibilă dar, fiind scrisă în ebraică, celor care nu cunosc limba le este greu s-o folosească. Cei care nu pot citi ebraica vor putea folosi *The Englishman's Hebrew and Chaldee Concordance of the Old Testament* (Concordanţa ebraică şi caldee a Vechiului Testament, pentru englezi), editată de George V. Wigram. Deşi lucrarea este oarecum incompletă, iar cîteva studii de cuvinte sînt inexacte sau duc în eroare, este cea mai bună concordanţă disponibilă cititorului de limbă engleză.

Pentru Noul Testament, *A Concordance to the Greek Testament* (Concordanţă pentru Testamentul grec) de W. F. Moulton şi A. S. Geden nu are egal şi este deosebit de folositoare pentru timpurile verbale. Este însă scrisă în greacă, aşa că cititorul englez va găsi mai uşor de folosit *The Englishman's Greek Concordance of the New Testament* de George V. Wigram. Deşi cuvintele greceşti sînt înşirate ca şi în Moulton şi Geden, citatele sînt date din traducerile *King James* (sau din *Authorized*) *Version.*

Este evident că autorii Noului Testament au fost cunoscători ai Bibliei şi, folosind cuvinte semnificative, au reflectat în mai mare măsură ideile Vechiului Testament, decît ideile păgîne. Deoarece ei au studiat *Septuaginta*, traducerea greacă a Scripturilor ebraice, o înţelegere a modului în care un cuvînt a fost folosit în *Septuaginta* poate fi extrem de folositoare. Pentru a studia semnificaţia teologică a cuvintelor din Vechiul Testament citate în Noul Testament, un mijloc auxiliar standard este *Concordance to the Septuagint* (Concordanţă pentru Septuaginta) de Edwin Hatch şi Henry A. Redpath. Din nefericire, volumul costă o avere.

Probabil că cea mai bună concordanţă în limba engleză este *Analytical Concordance to the Bible* (Concordanţă analitică a Bibliei) de Robert Young. Simpla semnalare a locurilor unde apar cuvintele englezeşti într-o traducere englezească conferă o valoare relativ mică unei concordanţe. Concordanţa lui Young îi permite cititorului să localizeze un anumit verset. Îi permite, de asemenea, să găsească diferite cuvinte greceşti sau ebraice traduse prin acelaşi cuvînt englezesc, sau o varietate de cuvinte englezeşti care sînt traduceri ale unui singur cuvînt grec sau ebraic. O altă concordanţă foarte mult folosită este *Exhaustive Concordance of the Bible* (Concordanţa exhaustivă a Bibliei) de James Strong. Deşi această lucrare este mai cuprinzătoare - cuprinde fiecare cuvînt folosit în traducerea *King James Version* - ea este de mai puţin ajutor în studierea cuvintelor ebraice sau greceşti.

Gramatici

Sensul însă nu este dat numai de cuvinte. Cuvintele trebuie înţelese în sensul în care sînt folosite în expresii, propoziţii, fraze, paragrafe. Un studiu sintactic analizează felul în care se combină cuvintele pentru a reda un înţeles,

iar gramatica ne ajută în acest studiu. Gramatica nu oferă numai un ajutor general în descrierea felului în care cuvintele sînt formate şi folosite în propoziţii, ci gramaticile care conţin un index al versetelor biblice pot oferi o înţelegere mai bună a pasajului studiat. Gramatica standard a Vechiului Testament este traducerea lui A. E. Cowley a ediţiei E. Kautzsch a lucrării lui William Genesius, *Hebrew Grammar* (Gramatică ebraică). Discuţiile din această lucrare sînt uneori detaliate şi complexe, de aceea şi greu de urmărit. Thomas O. Lambdin, în *Introduction to Biblical Hebrew* (Introducere la ebraica biblică), oferă începătorului o tratare mai accesibilă a limbii ebraice.

Mult mai multe ajutoare există pentru Noul Testament. Probabil că gramatica standard a fost scrisă de F. W. Blass, A. Debrunner şi R. W. Funk, *A Greek Grammar of the New Testament* (Gramatică greacă a Noului Testament). O gramatică mai populară este *A Manual Grammar of the Greek New Testament* (Manual de gramatică a Noului Testament grec) de H. E. Dana şi Julius R. Mantey. Tratări mai extinse ale sintaxei Noului Testament pot fi găsite în cele trei volume de James Hope Moulton, W. F. Howard şi Nigel Turner, *A Grammar of New Testament Greek* (Gramatică a limbii greceşti a Noului Testament), sau în *Grammar of the Greek New Testament in Light of Historical Research* (Gramatică a Noului Testament grec, în lumina cercetării istorice), de A. T. Robertson. Robertson a scris şi o carte mică, practică, *The Minister and His Greek New Testament* (Predicatorul şi Noul său Testament în limba greacă), care include un capitol despre „Imagini în prepoziţii", de pe urma citirii căruia va profita orice predicator.

Cărţile care conţin studii de cuvinte

Cărţile care conţin studii de cuvinte oferă exegetului o înţelegere a cuvintelor şi a gramaticii. De exemplu, A. T. Robertson ne este deosebit de util cu volumele sale despre *Word Pictures in the New Testament* (Imagini în cuvinte din Noul Testament), iar Richard Chenevix Trench furnizează material folositor în *Synonyms of the New Testament* (Sinonime în Noul Testament). De asemenea, în cartea sa *Expository Dictionary of New Testament Words* (Dicţionar explicativ al cuvintelor din Noul Testament), W. E. Vine urmăreşte multe cuvinte din Noul Testament în contextul lor.

Dicţionarele biblice

La multe întrebări despre cadru şi biografie, cît şi despre subiecte specifice, se poate găsi răspuns prin folosirea unor dicţionare şi enciclopedii biblice. Întrucît diferite lucrări de referinţă au anumite puncte forte, examinarea aceluiaşi subiect în diferite enciclopedii şi dicţionare îi permite predicatorului să aibă atît echilibru, cît şi plenitudine. Prin folosirea bibliografiilor de la sfîrşitul fiecărui articol, cititorul poate urmări un subiect în şi mai mare profunzime. J. D. Douglas a folosit serviciile a 139 de teologi evanghelici pentru editarea lucrării *The New Bible Dictionary* (Noul dicţionar biblic). W. F. Albright îl descrie drept „cel mai bun dicţionar englez într-un singur volum". Dicţionarul furnizează bibliografii utile şi prezintă foarte bine istoria şi arheologia Orientului Apropiat antic. Setul de cinci volume editat de George Arthur Buttrick şi Keith Crim, *The Interpreter's Dictionary of the Bible* (Dicţionarul biblic al comentatorului), oferă informaţii extensive asupra aceloraşi subiecte, dar dintr-o perspectivă teologică liberală. *The International Standard Bible Encyclopaedia*

(Enciclopedia biblică internaţională standard), publicată pentru prima oară în 1915 şi editată de James Orr, este retipărită avînd ca editor pe Geoffrey W. Bromiley. Aceste volume îmbină funcţia unui dicţionar cu prezentarea mai amplă a unei enciclopedii. Merrill F. Unger a editat un dicţionar biblic conservator, *Bible Dictionary* (Dicţionar biblic), pe care mulţi pastori l-au găsit valoros. Un volum care se ocupă de popoarele, cetăţile, cultura şi literatura Greciei antice este *The Oxford Classical Dictionary* (Dicţionarul clasic Oxford), editat de N. G. L. Hammond şi H. H. Scullard.

Comentariile

Cel care îi învaţă pe alţii din Scripturi are el însuşi nevoie de învăţători. Comentariile oferă un tezaur de informaţii despre sensul cuvintelor, cadrul pasajelor, precum şi despre tema şi modul cum o tratează scriitorul. Ca regulă generală, este o investiţie mai puţin rentabilă să cumperi o serie întreagă de comentarii. O folosire mai bună a banilor se face prin selectarea unor volume din seturi diferite despre cărţi individuale ale Bibliei. Desigur, este bine să consulţi mai multe comentarii despre un pasaj şi să compari afirmaţiile lor, pentru a stabili înţelesul dat de autorul biblic. Există cîteva ghiduri bibliografice care-l pot călăuzi pe predicator în selectarea lucrărilor pentru biblioteca personală. În lucrarea sa, *Old Testament Books for Pastor and Teacher* (Cărţi despre Vechiul Testament pentru pastor şi învăţător), Brevard S. Childs oferă sfaturi pentru formarea unei biblioteci utile de cărţi despre Vechiul Testament. Frederick W. Danker dedică un capitol din *Multipurpose Tools for Bible Study* (Unelte multifuncţionale pentru studiul biblic) pentru evaluarea unor seturi şi a unor comentarii individuale asupra întregii

Biblii. David M. Scholer dă de asemenea o listă de comentarii asupra Noului Testament în capitolul 15 din cartea sa *Basic Bibliographic Guide for New Testament Exegesis* (Ghid bibliografic de bază pentru exegeza Noului Testament). O lucrare care se ocupă mai pe larg de formarea şi organizarea unei biblioteci este *The Minister's Library* (Biblioteca predicatorului), de Cyril J. Barber. În acest volum, cărţile sînt evaluate în primul rînd pe baza caracterului lor teologic conservator. O altă resursă o constituie ghidurile bibliografice nepublicate, care-l ajută pe exeget să-şi investească cît mai bine bugetul destinat cărţilor. De exemplu, două ghiduri care pot fi procurate de la Dallas Theological Seminary sînt *Bibliography for Old Testament Exegesis and Exposition* (Bibliografie pentru exegeza şi expunerea Vechiului Testament), compilată de Kenneth L. Barker şi Bruce K. Waltke şi editată de Roy B. Zuck, şi *Bibliography for New Testament Exegesis and Exposition* (Bibliografie pentru exegeza şi expunerea Noului Testament), compilată de S. Lewis Johnson. Un alt exemplu este *Essential Books for a Pastor's Library* (Cărţi esenţiale pentru biblioteca pastorului), întocmită de profesorii de la Union Theological Seminary din Virginia şi care poate fi obţinută de la acel seminar.

Alte unelte

Pentru cei ale căror cunoştinţe lingvistice sînt reduse sau a căror eficienţă în exegeză a ruginit prin nefolosire, există cîteva ajutoare pentru început. Cartea lui Frederick W. Danker, *Multipurpose Tools for Bible Study* (Unelte multifuncţionale pentru studiu biblic) constituie o analiză utilă şi uşor de citit a uneltelor de interpretare care stau la dispoziţia pastorului, cît şi sfaturi practice despre felul în care pot fi folosite. John D. Grassmick a pregătit un manual care să fie folosit la cursul de bază de exegeză şi

homiletică predat la Dallas Theological Seminary: *Principles and Practice of Greek Exegesis* (Principiile şi practica exegezei greceşti) îl călăuzeşte pe student, etapă cu etapă, în studierea Epistolei către Coloseni. Orice predicator va beneficia de pe urma explorării tratatului lui Robert A. Traina, *Methodical Bible Study* (Studiu biblic metodic), întrucît cartea se ridică la înălţimea titlului prin faptul că oferă o modalitate de lucru.

Mulţi predicatori folosesc un caiet de însemnări pentru a-şi nota rezultatele studiului. Pentru pasajele care cuprind numai cîteva versete, o pagină separată este rezervată fiecărui verset. Pentru secţiuni mai mari, se poate folosi o pagină pentru notarea materialului legat de întregul paragraf. Foi separate pot fi folosite pentru însemnări despre idee şi dezvoltarea ei, pentru ilustraţii şi, poate, pentru introduceri şi aplicaţii.

Prin studierea detaliilor pasajului şi prin punerea lui în context, predicatorul trece deja la stadiul următor.

Stadiul 3 - Cînd studiezi pasajul, fă legătura între părţi, pentru a stabili ideea exegetică şi dezvoltarea ei.

Analiza lingvistică şi gramaticală nu trebuie niciodată să devină un scop în sine, ci trebuie doar să ducă la o înţelegere mai clară a pasajului ca întreg. Procesul seamănă cu o clepsidră, trecînd de la sinteză la analiză şi înapoi la sinteză. La început, exegetul citeşte pasajul şi contextul pentru a înţelege sensul dat de autor. După

aceea, prin analiză, verifică impresia sa inițială prin examinarea detaliilor. După aceea, în lumina acelui studiu, face o afirmație finală cu privire la subiect și complement.

Așadar, pe tot parcursul analizei și sintezei, îți vei pune întrebarea: „Despre ce anume vorbește scriitorul biblic?" Cînd ai un subiect posibil, întoarce-te la pasaj și raportează subiectul la detalii. Se potrivește subiectul cu părțile textului? Este prea larg? Este prea îngust? Este subiectul tău o descriere exactă a lucrului despre care vorbește pasajul?

Subiectul

Formularea inițială a subiectului va fi de obicei prea amplă. Pentru a o condensa, încearcă să-ți testezi subiectul cu o serie de întrebări lămuritoare. Un catren ne spune care sînt acele întrebări:

Am șase prieteni buni,
Ce mă-nvățară tot ce știu;
Numele lor sînt Cum, Cine, Ce,
Cînd, Unde și De ce.

Aplicarea acestor șase întrebări la subiectul sugerat te va ajuta să fii mai precis. Să luăm, de exemplu, textul din Iacov 1:5-8: „Dacă vreunuia din voi îi lipsește înțelepciunea, s-o ceară de la Dumnezeu, care dă tuturor cu mînă largă și fără mustrare, și ea îi va fi dată. Dar s-o ceară cu credință, fără să se îndoiască deloc: pentru că cine se îndoiește, seamănă cu valul mării, tulburat și împins de vînt încoace și încolo. Un astfel de om să nu se aștepte să primească ceva de la Domnul, căci este un om nehotărît și nestatornic în toate căile sale".

O sugestie inițială pentru acest paragraf poate fi că Iacov vorbește despre *înțelepciune*. Deși înțelepciunea

apare ca un element major în pasaj, este un subiect mult prea larg, deoarece Iacov nu discută totul cu privire la înțelepciune. Privind mai atent pasajul, vedem că el vorbește despre *modul în care putem obține înțelepciunea*, ceea ce reprezintă o enunțare mai precisă a subiectului. O înțelegere a contextului imediat însă ne permite să limităm și mai mult subiectul. Paragraful precedent, versetele 2-4, demonstrează că bucuria este răspunsul adecvat în fața încercărilor, iar paragraful nostru extinde această discuție. Prin urmare, un subiect mai cuprinzător pentru Iacov 1:5-8 poate fi *cum să obținem înțelepciune în mijlocul încercărilor*. Toate detaliile paragrafului, directe sau indirecte, se leagă de acest subiect. Cînd un subiect propus descrie cu acuratețe despre ce vorbește autorul, el aruncă lumină asupra detaliilor pasajului; subiectul, la rîndul său, va fi iluminat de detalii.

Complementul

După ce ai izolat subiectul, trebuie să stabilești care este complementul sau complementele care completează subiectul și-l fac să fie o idee. Cînd o faci, trebuie să ții seama de structura pasajului și să faci deosebire între afirmațiile principale și cele secundare. Deseori complementul devine clar după ce ai formulat subiectul. În Iacov 1:5-8, complementul subiectului este: *modul în care poți obține înțelepciune în mijlocul încercărilor este să i-o ceri lui Dumnezeu cu credință*. O formulare completă a ideii nu face decît să unească subiectul cu complementul: *În încercări, înțelepciunea se obține cerînd-o de la Dumnezeu, cu credință*. Restul paragrafului susține sau dezvoltă această idee.

În unele pasaje, mai ales în epistole, scriitorul prezintă un argument bine gîndit, care poate fi analizat printr-o

transcriere structurală. O asemenea re-scriere a textului aduce la lumină relaţia dintre afirmaţiile independente şi cele dependente. Diagrama, care este o metodă mai pretenţioasă de desfăşurare a unei structuri, stabileşte relaţiile dintre cuvintele individuale în cadrul propoziţiei. Transcrierea structurală sau diagrama se pot face fie pe baza textului original, fie pe o traducere. Amîndouă folosesc analiza şi sinteza, aşa încît afirmaţiile majore ale pasajului sînt separate de cele secundare. Un exemplu de transcriere structurală se găseşte în Anexa 2.

Alte forme literare

Epistolele Noului Testament, care au o contribuţie fundamentală în teologia creştină, constituie doar una din multele forme literare întîlnite în Biblie. De fapt, majoritatea oamenilor nici nu ştiu că Scripturile conţin diferite forme literare, cum sînt pildele, poeziile, proverbele, rugăciunile, discursurile, alegoriile, istorie, legi, contracte, biografii, drame, scrieri apocaliptice şi povestiri. Pentru a le înţelege, trebuie să cunoaştem genul literar pe care-l citim şi caracteristicile lui. Poeziile nu se interpretează în acelaşi fel ca şi contractele legale. Există diferenţe semnificative între o pildă şi o naraţiune istorică sau un cîntec de dragoste. Cînd studiază literatura narativă, predicatorul va avea rareori de străbătut un labirint de relaţii gramaticale complexe, în schimb va trebui să deducă înţelesul dat de autor prin studiul cuprinzător al mai multor paragrafe. Cînd încerci să înţelegi o povestire, trebuie să pui o serie de întrebări. Cîteva exemple de astfel de întrebări ar fi: Care sînt personajele povestirii şi de ce sînt ele folosite de autor? Sînt prezentate personajele în contrast unele cu altele? Cum evoluează ele pe măsură ce se derulează povestirea? Ce rol are cadrul povestirii? Care este structura care

conferă unitate povestirii? Cum se încadrează episoadele individuale în cadrul general? Ce conflicte se dezvoltă şi cum sînt soluţionate? Ce anume l-a determinat pe scriitor să relateze povestirea? Care sînt ideile de la baza povestirii, idei implicite, dar nu exprimate? Putem exprima aceste idei printr-un subiect şi un complement?

O mare parte a Vechiului Testament are o formă poetică. În traducerile care tipăresc poezia sub formă de poezie şi nu ca proză, vedem că poezia este genul literar cel mai des folosit în scrierile Vechiului Testament. Chiar şi secţiunile considerate în general drept proză (istorie, profeţie, scrieri sapienţiale) conţin multă poezie. În general, poeţii nu relatează întîmplări, ci exprimă sentimente şi reflecţii asupra vieţii şi dilemelor ei. În literatura ebraică, poetul se exprimă prin paralelism care repetă, pune în contrast sau adaugă ceva ideii precedente, folosind un limbaj figurativ, care poate că nu reflectă realitatea, dar care redă sentimentele. Imaginile şi figurile de stil dau mai multă viaţă şi forţă cuvîntului, deoarece ele unesc trăirea cu realitatea. Cînd un ţăran face observaţia că „pămîntul are nevoie de ploaie", afirmă un fapt, dar cînd spune că „pămîntul e însetat după ploaie", face o afirmaţie care reflectă atît realitatea cît şi sentimentul. Poetul foloseşte structurile şi limbajul pentru a da vigoare şi profunzime cuvintelor sale. De aceea interpretarea poeziei dă naştere la întrebări specifice. Ce sensuri se ascund în imaginile şi figurile de stil? Ce sentimente exprimă poetul prin modul în care foloseşte limbajul? Ce elemente de formă şi structură foloseşte poetul pentru a-şi exprima gîndul? Ce s-ar pierde dacă acelaşi adevăr ar fi prezentat în proză?[2]

[2]Pentru o analiză mai detaliată a formelor literare din Biblie, vezi Leland Ryken, *The Literature of the Bible* (Literatura Bibliei), Grand Rapids: Zondervan, 1974; şi, *idem*, „Good Reading in the Good Book" („Lecturi bune din

Cînd stabileşti care este ideea scriitorului, va trebui să discerni felul în care dezvoltă gîndul respectiv în pasaj. Uneori, este folositor să parafrazezi pasajul cu propriile tale cuvinte. Fii precis în idei şi fii atent să arăţi relaţiile pe care le vezi în text, fie că textul biblic le afirmă explicit, fie că sînt exprimate implicit. În timp ce scrii, modifică formularea ideii exegetice pentru a se potrivi cu părţile pasajului. Nu forţa niciodată pasajul pentru a-l adapta ideii formulate de tine.

Acum, ca rezultat al studiului tău, ar trebui să poţi face două lucruri: mai întîi, să enunţi ideea pasajului într-o singură propoziţie care combină subiectul şi complementul; în al doilea rînd, să poţi schiţa dezvoltarea acelei idei din pasaj.

Cartea Bună"), în *Christianity Today*, 17 ianuarie 1975, p. 4-7..

Bibliografie

Alsop, John R., *Index to the Bauer-Arndt-Gingrich Greek Lexicon*, Grand Rapids: Zondervan, 1968.

Barber, Cyril J., *The Minister's Library*, Grand Rapids: Baker, 1974. Suplimente periodice, 1976 ş.a.m.d.

Barker, Kenneth L., şi Waltke, Bruce K., *Bibliography for Old Testament Exegesis and Exposition*, editată de Roy B. Zuck, ediţia a 3-a, Dallas: Dallas Theological Seminary, 1975.

Bauer, Walter; Arndt, William F.; Gingrich, F. Wilbur şi Danker, Frederick W., *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, ediţia a 2-a, Chicago: University of Chicago, 1979.

Blass, F. W.; Debrunner, A. şi Funk, R. W., *A Greek Grammar of the New Testament*, Chicago: University of Chicago, 1961.

Bromiley, Geoffrey W., *The International Standard Bible Encyclopedia*, ediţie revăzută, 4 volume, Grand Rapids: Eerdmans, 1979.

Brown, Colin, *The New International Dictionary of New Testament Theology*, 3 volume, Grand Rapids: Zondervan, 1975-1978.

Buttrick, George Arthur şi Crim, Keith, *The Interpreter's Dictionary of the Bible: An Illustrated Encyclopedia*, 5 volume, Nashville: Abingdon, 1962-1976.

Childs, Brevard S., *Old Testament Books for Pastor and Teacher*, Philadelphia: Westminster, 1977.

Dana, H. E., şi Mantey, Julius R., *A Manual Grammar of the Greek New Testament*, New York: Macmillan, 1927.

Danker, Frederick W., *Multipurpose Tools for Bible Study*, ediţia a 3-a, St. Louis: Concordia, 1970.

Douglas, J. D., *The New Bible Dictionary*, Grand Rapids: Eerdmans, 1962.

Einspahr, Bruce, *Index to Brown, Driver & Briggs Hebrew Lexicon*, Chicago: Moody, 1976.

Essential Books for a Pastor's Library, Richmond: Union Theological Seminary, Virginia, 1976.

Gesenius, William; Brown, Francis; Driver, S. R. şi Briggs, Charles A., *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, ediţie corectată, Oxford: Clarendon, 1952.

Gesenius, William; Kautzsch, E. şi Cowley, A. E., *Hebrew Grammar*, ediţia a 2-a, Oxford: Clarendon, 1910.

Grassmick, John D., *Principles and Practice of Greek Exegesis*, Dallas: Dallas Theological Seminary, 1974.

Hammond, N. G. L. şi Scullard, H. H., editori, *The Oxford Classical Dictionary*, ediţia a 2-a, Oxford: Clarendon, 1970.

Hatch, Edwin şi Redpath, Henry A., *A Concordance to the Septuagint and the Other Versions of the Old Testament (Including the Apocryphal Books)*, 2 volume, New York: International, 1954.

Johnson, S. Lewis, *Bibliography for New Testament Exegesis and Exposition*, Dallas: Dallas Theological Seminary.

Kittel, Gerhard şi Friedrich, Gerhard, editori, *Theological Dictionary of the New Testament*, tradus şi editat de Geoffrey W. Bromiley, 10 volume, Grand Rapids: Eerdmans, 1964-1976.

Koehler, Ludwig şi Baumgartner, Walter, editori, *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*, Leiden: Brill, 1958.

Lambdin, Thomas O., *Introduction to the Biblical Hebrew*, New York: Scribner, 1971.

Liddell, Henry George şi Scott, Robert, editori, *A Greek-English Lexicon*, editat de Henry Stuart Jones, ediţia a 9-a, Oxford: Clarendon, 1940.

Mandelkern, Salomon, *Concordance on the Bible*, editată de Chaim Mordecai Brecher, 2 volume, New York: Shulsinger Brothers, 1955.

Moulton, James Hope; Howard, W. F. şi Turner, Nigel, *A Grammar of New Testament Greek*, 4 volume, Edinburgh: T. & T. Clark, 1906-1976.

Moulton, James Hope şi Milligan, George, *The Vocabulary of the Greek Testament Illustrated from the Papyri and Other Non-Literary Sources*, London: Hodder and Stoughton, 1930, retipărire. Grand Rapids: Eerdmans, 1976.

Moulton, W. F. şi Geden, A. S., *A Concordance to the Greek Testament According to the Texts of Westcott and Hort, Tischendorf and the English Revisers*, revizuită de H. K. Moulton ediţia a 5-a, Edinburgh: T. & T. Clark, 1978.

Orr, James, *The International Standard Bible Encyclopedia*, 5 volume, Chicago: Howard-Severance, 1930, retipărire, Grand Rapids: Eerdmans, 1952.

Robertson, A. T., *A Grammar of the Greek New Testament in Light of Historical Research*, ediţia a 2-a, Nashville: Broadman, 1934.

____ *The Minister and His Greek New Testament*, New York: George H. Doran, 1923, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1977.

____ *Word Pictures in the New Testament*, 6 volume, New York: R. R. Smith, 1930-1933, retipărire, Nashville: Broadman, 1943.

Scholer, David M., *A Basic Bibliographic Guide for New Testament Exegesis*, ediţia a 2-a, Grand Rapids: Eerdmans, 1973.

Strong, James, *The Exhaustive Concordance of the Bible...*, New York: Hunt & Eaton, 1890, retipărire, New York: Abingdon, 1961.

Traina, Robert A., *Methodical Bible Study: A New Approach to Hermeneutics*, Wilmore, Kentucky: Robert A. Traina, 1952.

Trench, Richard Chenevix, *Synonyms of the New Testament*, ediţia a 9-a, London: Macmillan, 1880, retipărire, Grand Rapids: Eerdmans, 1948.

Unger, Merrill F., *Unger's Bible Dictionary*, ediţia a 3-a, Chicago: Moody, 1963.

Vine, W. E., *Expository Dictionary of New Testament Words*, Westwood, N.J.: Revell, 1956.

Wigram, George V., *The Englishman's Greek Concordance of the New Testament*, ediţia a 9-a, London: Bagster, 1903, retipărire, Grand Rapids: Zondervan, 1970.

_____, *The Englishman's Hebrew and Chaldee Concordance of the Old Testament*, ediţia a 5-a, London: Bagster, 1890, retipărire, Grand Rapids: Zondervan, 1972.

Young, Robert, *Analytical Concordance to the Bible...*, ediţia a 22-a, Grand Rapids: Eerdmans. 1955.

Concepte noi

Context
Lexicon
Concordanţă
Dicţionar şi enciclopedie biblică
Transcriere structurală
Diagramă
Parafrazarea unui pasaj

Definiţii

Concordanţă - ajută la stabilirea înţelesului cuvintelor prin uzaj.
Context - cadrul mai larg în care apare un pasaj. Poate fi doar un paragraf sau un capitol, dar în ultimă analiză include tema generală a cărţii.
Diagramă - arată atît relaţiile dintre cuvintele individuale în cadrul propoziţiilor, cît şi relaţiile dintre propoziţii în cadrul frazei.
Dicţionar şi enciclopedie biblică - conţin articole asupra unei game largi de subiecte biblice, inclusiv informaţii generale despre cărţile Bibliei şi biografii ale personajelor biblice.
Lexicon - oferă definiţii, sensurile rădăcinii cuvîntului, identificarea unor forme gramaticale, o listă a pasajelor în care apare cuvîntul, clasificarea folosirii cuvîntului în diferite contexte şi unele ilustraţii care ajută la nuanţarea cuvîntului.
Parafrazarea unui pasaj - prezintă în limbaj contemporan progresia ideilor dintr-un pasaj.
Transcriere structurală - arată relaţiile dintre propoziţiile dependente şi independente dintr-un paragraf.

Stadiile pregătirii mesajelor expozitive

1. Alegerea pasajului
2. Studierea pasajului
3. Descoperirea ideii exegetice
4. **Analiza ideii exegetice**, pagina 88.
5. **Formularea ideii homiletice**, pagina 109.

Capitolul 4

Drumul de la text la predică

Predicile expozitive constau din idei luate din Scripturi şi raportate la viaţă. Aşadar, pentru a predica eficient, predicatorul trebuie să fie implicat în trei lumi diferite.

În timpul studiului, acumulează cunoştinţe despre Biblie. Întrucît Dumnezeu a ales să Se reveleze pe Sine în istorie, unor popoare care pot fi localizate pe hartă, prin limbi descrise de gramatici şi în culturi la fel de avansate ca şi a noastră, exegetul trebuie să înţeleagă ce a însemnat revelaţia lui Dumnezeu pentru oamenii cărora le-a fost dată iniţial.

Predicatorul trebuie să cunoască, de asemenea, curentele care străbat epoca sa, deoarece fiecare generaţie se dezvoltă din propria sa istorie şi cultură şi vorbeşte o limbă proprie. Un predicator poate sta înaintea adunării şi ţine predici corecte din punct de vedere exegetic, predici erudite şi organizate, dar moarte şi lipsite de putere, deoarece ignoră problemele şi întrebările care frămîntă viaţa ascultătorilor

săi. Asemenea predici, rostite cu glas răsunător, folosind un limbaj codificat, care nu este auzit niciodată în viaţa cotidiană, abordează concepte biblice însemnate, dar ascultătorii au sentimentul că Dumnezeu aparţine unei lumi îndepărtate în timp şi spaţiu. Predicatorii trebuie să răspundă nu numai la întrebările pe care le-au pus părinţii noştri; ei trebuie să se lupte şi cu întrebările pe care le pun copiii noştri. Oamenii care vorbesc eficient pentru Dumnezeu trebuie mai întîi să se lupte cu întrebările epocii lor şi apoi să se adreseze aceloraşi întrebări din perspectiva adevărului etern al lui Dumnezeu.

O a treia sferă în care trebuie să participe predicatorul este propria sa lume. O biserică are un anumit cod poştal şi este situată în apropiere de intersecţia străzilor dintr-un anumit oraş şi judeţ. Problemele profunde din Biblie şi întrebările etice sau filosofice din vremea noastră iau forme diferite în sate, în oraşe sau în cartierele aglomerate ale metropolelor suprapopulate. În ultimă instanţă, predicatorul nu se adresează întregii omeniri; el vorbeşte unui anumit grup de oameni pe care-i cunoaşte pe nume. Darul de „păstor-învăţător" impune ca aceste două funcţii să fie unite, deoarece, în caz contrar, poate apărea o expunere irelevantă care se răsfrînge negativ asupra lui Dumnezeu. Un credincios nedumerit a spus: „Problema este că Dumnezeu e la fel ca predicatorul: în timpul săptămînii nu-L vedem, iar duminica nu-L înţelegem". J. M. Reu s-a referit tocmai la acest aspect cînd a scris: „Predicarea este în mod fundamental o parte a îngrijirii sufletelor, iar îngrijirea sufletelor implică o înţelegere adîncă a ascultătorilor".[1] Un păstor vrednic îşi cunoaşte turma.

[1] *Homiletics: A Manual of the Theory and Practice of Preaching* (Homiletică: Manual de teoria şi practica predicării), p. 129.

În stadiile care urmează, predicatorul se străduieşte să aducă laolaltă lumea antică, lumea modernă şi lumea sa particulară în dezvoltarea predicii lui. Prin aceasta, predicatorul face ca Biblia să fie relevantă şi predica lui nu sună ca o ilustraţie adecvată scoasă dintr-o poveste veche. Oamenii moderni stau înaintea lui Dumnezeu exact în aceeaşi stare ca şi semenii lor din Biblie şi aud Cuvîntul lui Dumnezeu care li se adresează acum. „Domnul, Dumnezeul nostru, a încheiat un legămînt cu noi la Horeb." Această afirmaţie vine din partea unui popor care a primit a doua oară Decalogul şi care a trăit la cîteva zeci de ani după ce fusese dată pentru prima oară Legea. Cu toate acestea, ei au declarat prin Moise: „Domnul, Dumnezeul nostru, a încheiat cu *noi* un legămînt la Horeb. Nu cu părinţii noştri a încheiat Domnul legămîntul acesta, ci cu noi, care sîntem toţi vii astăzi aici" (Deut. 5:2-3). Grupul de credincioşi, privind în urmă la un eveniment care s-a petrecut într-un timp îndepărtat şi într-un loc diferit, a trăit acel eveniment istoric ca pe o realitate prezentă. Cuvîntul lui Dumnezeu rostit la Sinai a continuat să vorbească acestei generaţii noi şi nu a făcut doar legătura între ei şi Dumnezeu, ci le-a spus clar şi ce aştepta Dumnezeu de la ei, în relaţiile dintre ei.

Expunerea Scripturilor, aşa încît să ne simţim confruntaţi cu Dumnezeul contemporan acolo unde trăim noi, impune ca predicatorul să-şi studieze atît ascultătorii, cît şi Biblia. Înseamnă, de asemenea, că trebuie puse întrebările fundamentale şi trebuie să li se dea răspuns, pentru a descoperi modul în care ideea exegetică şi schiţa ei pot fi elaborate pentru a forma o predică. Cînd trece la faza următoare a studiului său, predicatorul leagă Biblia de viaţă.

Stadiul 4 - Supune ideea exegetică la trei întrebări de dezvoltare.

Studiul exegetic poate zăcea pe hîrtie ca fulgii de porumb în lapte. Ce se poate face pentru a scoate putere şi hrană din idee şi pentru a o modela într-o predică dinamică şi vie? Pentru a răspunde la această întrebare practică, predicatorul trebuie să cunoască modul în care se dezvoltă ideile.

Cînd cineva rosteşte o propoziţie enunţiativă, pot fi făcute numai patru lucruri pentru a o dezvolta. Ea poate fi reformulată, explicată, dovedită sau aplicată. Nimic altceva. Recunoaşterea acestui fapt simplu deschide calea dezvoltării predicii.

Prin reformulări, un autor sau un orator exprimă pur şi simplu o idee „cu alte cuvinte" pentru a o clarifica sau pentru a o sublinia. Reformularea ocupă un loc important în paralelismul poeziei ebraice. „Voi cînta Domnului cît voi trăi, voi lăuda pe Dumnezeul meu cît voi fi" spune psalmistul în Psalmul 104:33. „Eu voi cînta lăudînd pe Dumnezeul meu cît timp voi fi" (*ASV*). Apostolul Pavel, furios pe falşii învăţători care propovăduiau necesitatea împlinirii Legii, foloseşte reformularea ca să accentueze condamnarea lor: „Dar chiar dacă noi înşine sau un înger din cer ar veni să vă propovăduiască o evanghelie, deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema! Cum am mai spus, o spun şi acum: dacă vă propovăduieşte cineva o evanghelie, deosebită de aceea pe care aţi primit-o, să fie anatema!" (Gal. 1:8-9). Ieremia

formulează acuzaţia la adresa Babilonului reafirmînd acelaşi gînd în şase moduri diferite:

„Sabia împotriva Haldeilor!
- zice Domnul, -
împotriva locuitorilor Babilonului,
împotriva căpeteniilor şi înţelepţilor lui!
Sabia împotriva proorocilor minciunii,
ca să ajungă ca nişte oameni fără minte!
Sabia împotriva vitejilor lui,
ca să rămînă încremeniţi!
Sabia împotriva cailor şi carelor lui,
împotriva oamenilor de tot felul,
care sînt în mijlocul lui,
ca să ajungă ca femeile!
Sabia împotriva visteriilor lui,
ca să fie jefuite!
Seceta peste apele lui,
ca să sece!
Căci este o ţară de idoli,
şi au înnebunit cu idolii lor."

(Ieremia 50:35-38)

Deşi reformularea ocupă foarte mult spaţiu în comunicarea scrisă - şi în cea orală -, pentru un predicator care se străduieşte să-şi extindă ideea exegetică pentru a alcătui o predică, ea nu este un mijloc de primă importanţă pentru dezvoltare. Alte trei forme de elaborare, reprezentate de trei întrebări de dezvoltare, se dovedesc a fi stimulente mult mai bune.[2]

[2]H. Grady Davis a dezvoltat aceste întrebări în mod extensiv în legătură cu predica. Aplicarea lor la studiul Scripturii trece dincolo de scopul acestei cărţi. Îi sînt îndatorat pentru această abordare a modului de gîndire.

Ce înseamnă aceasta?

O întrebare de dezvoltare se concentrează asupra explicaţiei: *Ce înseamnă aceasta?* Necesită oare acest concept sau o parte a lui vreo explicaţie? Întrebarea poate fi îndreptată în direcţii diferite. Mai întîi, cînd este îndreptată spre Biblie, ea este: „Autorul acestui pasaj din faţa mea îşi dezvoltă ideea în primul rînd prin explicaţie?“ Cînd Pavel le-a scris prietenilor săi din Corint, le-a explicat modul în care diversitatea de daruri acordate membrilor bisericii ar trebui să lucreze pentru unitate, şi nu împotriva ei. El îşi rezumă ideea în 1 Corinteni 12:11-12: „Dar toate aceste lucruri le face unul şi acelaşi Duh, care dă fiecăruia în parte, cum voieşte. Căci, după cum trupul este unul şi are multe mădulare, şi după cum toate mădularele trupului, măcar că sînt mai multe, sînt un singur trup - tot aşa este şi Hristos“. În versetele din jurul acestei afirmaţii, Pavel explică conceptul fie prin descrierea aspectelor particulare, cum este enumerarea darurilor spirituale, fie prin analogia cu trupul omenesc. Prin această analogie, el explică faptul că o biserică, la fel ca un trup, este alcătuită din mai multe părţi diferite, dar fiecare contribuie la viaţa şi binele tuturor. Un predicator, care se ocupă de această porţiune a Epistolei către Corinteni, ar trebui să ştie că Pavel dezvoltă ideea în principal prin explicaţie, deci explicaţia ar trebui să fie caracteristica majoră a predicii din acest pasaj.

În al doilea rînd, întrebarea de dezvoltare: „Ce înseamnă aceasta?“ poate sonda ascultătorii. Ea poate lua forme diferite. Dacă enunţ direct ideea exegetică, oare se vor întreba ascultătorii mei: „Ce vrea să spună cu aceasta?“ Există în pasaj elemente pe care scriitorul biblic le consideră cunoscute, dar care trebuie explicate ascultătorilor mei? Cînd Pavel i-a sfătuit pe corinteni, în 1 Corinteni 8, cu privire la carnea jertfită idolilor, idolatria

şi jertfele erau la fel de familiare cititorilor săi cum sînt complexele comerciale pentru ascultătorii moderni. Pe de altă parte, oamenii din zilele noastre sînt la fel de uluiţi de practicile idolatre cum ar fi un corintean dus la un magazin universal. Prin urmare, un predicator plin de sensibilitate îşi dă seama că, atunci cînd începe să vorbească despre „mîncărurile jertfite idolilor“, trebuie să dea anumite explicaţii. Pasajul poate fi înţeles greşit, ba chiar mai grav, poate fi aplicat greşit, dacă ascultătorii nu înţeleg cadrul în care s-a ivit şi s-a format problema. Ei trebuie să pătrundă în tensiunile psihologice, emoţionale şi spirituale produse de consumarea cărnii care a fost adusă în prealabil ca jertfă unor zei păgîni. În acest caz, cînd Pavel vorbeşte despre un frate mai slab, nu se referă la un individ care poate fi influenţat cu uşurinţă să păcătuiască. Dimpotrivă, el se gîndeşte la cineva care este peste măsură de scrupulos şi care nu înţelege teologia idolatriei - şi anume că „un idol este totuna cu nimic“, fiind doar o creaţie a imaginaţiei superstiţioase. În bisericile moderne, mulţi din cei ce se consideră „tari“ ar fi socotiţi „slabi“ de către Pavel. Prin urmare, în abordarea acestui pasaj, ceea ce Pavel a socotit că este cunoscut cititorilor săi, astăzi necesită explicaţii extinse.

În 1 Corinteni 12:13, apostolul face observaţia: „Noi toţi, în adevăr, am fost botezaţi de un singur Duh, ca să alcătuim un singur trup, fie iudei, fie greci, fie robi, fie slobozi; şi toţi am fost adăpaţi dintr-un singur Duh“. Şi aici Pavel face o presupunere pe care noi nu o putem face - că cititorii săi înţeleg lucrarea de botezare făcută de Duhul Sfînt. O referire la „botezul făcut de Duhul Sfînt“ îi face astăzi pe unii ascultători să se foiască stînjeniţi în bănci şi să se întrebe: „Ce înseamnă aceasta?“ „Nu este cumva o experienţă importantă pentru carismatici şi care are legătură cu vorbirea în limbi?“ „Ce cred oamenii din confesiunea noastră despre acest botez?“ Predicatorul nu

trebuie să ignore aceste reacţii. Dimpotrivă, el trebuie să le anticipeze atunci cînd se pregăteşte şi trebuie să-şi rezerve timp pentru a explica botezul făcut de Duhul Sfînt, deşi Pavel nu-l explică aici.

Una dintre bătăliile majore ale predicării este realizarea inteligibilităţii. Napoleon avea trei porunci pentru mesagerii lui şi ele se aplică oricui comunică ceva: „Fii clar! Fii clar! Fii clar!". Claritatea nu vine cu uşurinţă. Cînd cineva se pregăteşte să devină predicator, va petrece probabil trei sau patru ani în seminar. Deşi instruirea aceasta îl pregăteşte să devină teolog, uneori îl poate stînjeni ca persoană care comunică. Jargonul teologic, gîndirea abstractă, întrebările religioase devin parte a bagajului intelectual care-i împiedică pe predicatori să le vorbească limpede oamenilor de rînd. Dacă predicatorul intră într-un spital, într-un studio de televiziune, într-o tipografie, într-un vestiar sau într-un atelier auto, pentru a înţelege ce se petrece acolo trebuie să întrebe frecvent: „Ce vreţi să spuneţi?". Un expert în alte ocupaţii rareori este în situaţia de a fi nevoit să se facă înţeles de cei din afara profesiunii sale, dar cu predicatorii este altfel. Religia îi priveşte pe toţi oamenii şi, de fapt, înţelegerea a ceea ce spune Dumnezeu este o chestiune de viaţă şi de moarte. De aceea predicatorul trebuie să anticipeze ce anume nu ştiu ascultătorii lui şi trebuie să le explice.

Aşadar, întrebarea de dezvoltare: „Ce înseamnă aceasta?" se ocupă atît de pasaj, cît şi de oameni. Să-şi imagineze predicatorul un suflet curajos care se ridică în mijlocul predicii ca să-i pună această întrebare şi atunci va deveni conştient de problemele despre care trebuie să vorbească pe măsură ce se dezvoltă predica lui.

Este adevărat?

O altă întrebare de dezvoltare se concentrează asupra validităţii. După ce înţelegem - sau credem că înţelegem - ce vrea să spună o anumită propoziţie, ne întrebăm adesea: *Este adevărat?* Pot într-adevăr să cred ce spune? Noi cerem dovezi. Un impuls iniţial al celor care iau Biblia în serios este să ignore această întrebare şi să presupună că o idee trebuie acceptată ca fiind adevărată, dacă vine din Biblie. Cu toate acestea, acceptarea psihologică vine rareori prin simpla citare a Scripturilor; acceptarea trebuie dobîndită şi prin logică, prin dovezi şi prin ilustraţii.

Chiar şi scriitorii inspiraţi - deşi sînt oameni ai Scripturilor - şi-au stabilit validitatea nu numai pe baza Vechiului Testament, ci şi pe baza vieţii de toate zilele. Cînd Pavel a vrut să dovedească bisericii din Corint că avea dreptul să primească ajutor financiar pentru slujirea lui, el a argumentat atît pe baza experienţei, cît şi pe baza legii mozaice. El şi-a prezentat cazul printr-o serie de întrebări retorice:

> Ori numai eu şi Barnaba n-avem dreptul să nu lucrăm? Cine merge la război pe cheltuiala sa? Cine sădeşte o vie şi nu mănîncă din rodul ei? Cine paşte o turmă şi nu mănîncă din laptele turmei? Lucrurile acestea le spun după felul oamenilor? Nu le spune şi Legea? În adevăr, în Legea lui Moise este scris: „Să nu legi gura boului care treieră grîul!" Pe boi îi are în vedere Dumnezeu aici? Sau vorbeşte El înadins pentru noi? Da, pentru noi a fost scris astfel; căci cine ară trebuie să are cu nădejde şi cine treieră grîul trebuie să treiere cu nădejdea că va avea parte de el. Dacă am semănat printre voi bunurile duhovniceşti, mare lucru este dacă vom secera bunurile voastre vremelnice? Dacă se bucură alţii de acest drept asupra voastră, nu ni se cade cu mult mai mult nouă?
>
> (1 Cor. 9:6-12)

Pavel face mai întîi apel la logica experienţei. La urma urmei, dacă soldaţii, vierii, ciobanii şi lucrătorii pămîntului primesc plată pentru munca lor, de ce să nu primească plată şi un apostol sau un învăţător? După aceea, Pavel argumentează pe baza principiului mai cuprinzător găsit în Lege cu privire la legarea gurii boilor cînd treieră grîul. Un lucrător - fie el animal sau om - trebuie să fie răsplătit pentru munca lui.

Aşadar, cînd foloseşte această întrebare de dezvoltare, predicatorul ar trebui să observe felul în care scriitorul biblic validează ceea ce are de spus. Apostolii au folosit orice mijloace legitime care le-au stat la îndemînă pentru a cîştiga aprobarea ascultătorilor lor. Cînd Petru a ţinut predica de la Rusalii, a raţionat atît pe baza experienţei, cît şi pe baza Scripturii, pentru a dovedi că „Dumnezeu a făcut Domn şi Hristos pe acest Isus, pe care L-aţi răstignit voi" (Fapte 2:36). Minunile lui Isus, Răstignirea, Învierea, mormîntul lui David, fenomenul de la Rusalii, toate aceste evenimente care puteau fi verificate au dat greutate argumentării lui Petru. Ioel şi David, amîndoi respectaţi de ascultătorii evrei ca profeţi inspiraţi, au fost citaţi ca martori pentru a interpreta ceea ce au trăit oamenii la Rusalii. Atît în scris, cît şi în predică, apostolii s-au adaptat la cititorii şi ascultătorii lor pentru a stabili validitatea ideilor lor.

Cînd Pavel s-a adresat intelectualilor pe Colina lui Marte, a abordat teologia naturală - faptul creaţiei şi implicaţiile sale necesare. Deşi a folosit concepte biblice, apostolul nu a citat Vechiul Testament, întrucît Biblia nu însemna nimic pentru ascultătorii săi păgîni greci. Dimpotrivă, şi-a susţinut argumentele referindu-se la idolii şi la poeţii lor filosofi şi făcînd unele deducţii pe baza vieţii de toate zilele. Desigur, prin citarea poeţilor şi filosofilor, Pavel nu a aprobat filosofia ateniană sau filosofii atenieni. Vechiul Testament a fost autoritatea afirmaţiilor lui majore

şi a celor minore, aşa cum demonstrează referinţele de pe marginea textului grec Nestle. Prin citarea surselor păgîne, Pavel nu a făcut decît să profite de afirmaţiile compatibile cu revelaţia biblică şi care erau mai uşor acceptate de ascultătorii săi.[3]

În timp ce competenţa impune ca predicatorul să înţeleagă modul în care scriitorul biblic stabileşte validitatea, ea ne cere şi să ne luptăm cu întrebarea: „Este oare adevărat? Pot crede eu aşa ceva?" ca şi cînd ar fi pusă de ascultători. Aceste întrebări apar foarte des. Într-o generaţie trecută, predicatorul putea conta, probabil, pe un sentiment de vinovăţie undeva la marginile gîndurilor adunării. Astăzi el poate conta numai pe o atitudine de punere sub semnul întrebării şi de îndoială. Sistemul nostru de învăţămînt, precum şi mijloacele de informare în masă, contribuie la acest scepticism răspîndit. Agenţii de publicitate au creat ascultători care au îndoieli şi care resping afirmaţiile dogmatice sau adeziunile entuziaste, indiferent cine le face, socotindu-le doar o altă stratagemă comercială.

Prin urmare, este bine ca predicatorul să adopte atitudinea că o afirmaţie nu este adevărată pentru că este în Biblie; ea este în Biblie pentru că este adevărată. Scrierea unui paragraf pe paginile unei cărţi cu coperţi din piele nu-l face valid. Biblia, în schimb, prezintă realitatea aşa cum este ea în universul pe care Dumnezeu l-a făcut şi îl guvernează. E de aşteptat deci ca afirmaţiile Scripturii să fie reflectate în lumea din jurul nostru. Aceasta nu înseamnă că noi stabilim adevărul biblic prin studierea

[3] N B. Stonehouse, „The Areopagus Address" („Cuvîntarea de la Aeropag") în *Paul Before the Areopagus and Other New Testament Studies* (Pavel înaintea Areopagului şi alte studii din Noul Testament), Grand Rapids: Eerdmans, 1957, p. 1-40.

sociologiei, astronomiei sau arheologiei, ci că datele valide din aceste ştiinţe confirmă adevărul afirmat în Scriptură.

Cum abordează un predicator întrebarea de dezvoltare: „Este oare adevărat?“ Imaginează-ţi că ai face, în faţa unei biserici moderne, afirmaţia plină de forţă a lui Pavel: „De altă parte, ştim că toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce-L iubesc pe Dumnezeu şi anume spre binele celor ce sînt chemaţi după planul Său“ (Rom. 8:28). Cei mai mulţi oameni întîmpină afirmaţia aceasta ridicînd sprînceana: „Este oare adevărată? Putem s-o credem?“ Cum e atunci cu mama omorîtă de un şofer care a fugit de la locul accidentului şi în urma căreia au rămas soţul şi trei copii? Cum rămîne cu părinţii credincioşi cu un copil de patru ani căruia i s-a descoperit că are leucemie? Ce fel de bine este în asta? Care este „binele“ pentru un misionar tînăr care s-a înecat în apele murdare ale unui rîu din junglă înainte de a putea mărturisi evanghelia măcar unui singur băştinaş? A aborda acest pasaj şi a nu răspunde la întrebări atît de dificile ca acestea înseamnă să-i pierzi complet pe ascultători.

Donald Grey Barnhouse abordează problema validităţii cînd explică Ioan 14:12, „Va face altele (lucrări) şi mai mari decît acestea; pentru că Eu Mă duc la Tatăl“. El a folosit o analogie pentru a stabili validitatea explicaţiei sale:

> Un marinar aflat la bordul unui submarin american, în apele duşmane din Pacific, a făcut apendicită acută. Cel mai apropiat chirurg era la mii de kilometri depărtare. Farmacistul Wheller Lipes, ofiţer de marină, a văzut că temperatura marinarului a urcat la 41 de grade. Singura speranţă era o operaţie. Lipes a spus: „I-am văzut pe doctori făcînd-o. Cred că aş putea. Ce zici?“ Marinarul a consimţit. În popota ofiţerilor, cam de mărimea unui compartiment de vagon, pacientul a fost întins pe o masă, sub lumina unui reflector. Farmacistul şi ofiţerii care-l asistau, îmbrăcaţi în bluze de pijama întoarse pe dos, şi-au făcut măşti

chirurgicale din tifon. Echipajul stătea lîngă aripile de imersiune, pentru a menţine vasul stabil; bucătarul a fiert apă pentru sterilizare. Un ceainic a servit drept vas de sterilizare. Un bisturiu cu mînerul rupt a fost instrumentul cu care a operat. Alcool scos de la torpile a fost antisepticul. Linguriţe îndoite au servit pentru a ţine muşchii deschişi. După ce a tăiat prin straturile de muşchi, i-au trebuit douăzeci de minute ca să găsească apendicele. După alte două ore şi jumătate, ultima cusătură era făcută tocmai cînd ultimul strop de eter şi-a terminat efectul. Peste treisprezece zile pacientul era din nou la muncă.

Trebuie să recunoaştem că aceasta a fost o realizare mult mai mare decît dacă ar fi fost realizată de un chirurg specialist într-o sală de operaţie utilată complet, într-un spital modern. Studiaţi analogia aceasta şi veţi înţelege adevăratul sens al cuvintelor lui Hristos: „Veţi face lucrări mai mari decît acestea; pentru că Eu Mă duc la Tatăl“. Este un lucru mare ca Isus Hristos, Dumnezeu desăvîrşit, să lucreze direct asupra unui suflet pierdut, ca să-l învie şi să-l aducă de la moarte la viaţă, dar este un lucru şi mai mare ca El să facă aceeaşi lucrare prin noi.[4]

Cynddylan Jones încearcă să-i aducă pe oameni la credinţă cu o singură frază. El spune: „A încerca să ajungi la cer prin propriile tale fapte bune este ca şi cum ai încerca să traversezi Atlanticul într-o barcă de hîrtie“.

C. S. Lewis ajunge la chestiunea validităţii identificîndu-se cu întrebarea pe care oamenii raţionali o au cu privire la Evanghelie:

> Iată un alt lucru care m-a umplut de nedumerire. Nu este oare îngrozitor de nedrept ca această viaţă nouă să fie dăruită numai oamenilor care au auzit despre Hristos şi

[4] *Let Me Illustrate: Stories, Anecdotes, Illustrations* (Permiteţi-mi să ilustrez: povestiri, anecdote, ilustraţii), Old Tappan, N. J.: Revell, 1967, p. 358-359.

> care au putut crede în El? Dar adevărul este că Dumnezeu nu ne-a spus care sînt aranjamentele Lui pentru ceilalţi oameni. Ştim că nimeni nu poate fi mîntuit decît prin Hristos; nu ştim dacă numai aceia care-L cunosc pe El pot fi mîntuiţi prin El. Dar între timp, dacă te îngrijorezi de oamenii de afară, lucrul cel mai ilogic pe care-l poţi face este să rămîi tu însuţi afară. Creştinii sînt Trupul lui Hristos, organismul prin care El lucrează. Orice adaos la acel Trup Îi permite să lucreze mai mult. Dacă vrei să-i ajuţi pe cei din afară, trebuie să adaugi propria ta celulă mică la Trupul lui Hristos, deoarece numai El îi poate ajuta. Tăierea degetelor cuiva ar fi un mod bizar de a-l ajuta să lucreze mai mult.[5]

Fie că eşti sau nu pe deplin de acord cu Lewis, el pune o întrebare clasică, îi dă un răspuns şi apoi o îndreaptă spre cel care a pus-o.

J. Wallace Hamilton, predicînd despre providenţa lui Dumnezeu, înţelege întrebările serioase care ies la suprafaţă cînd ni se spune că trăim fiecare clipă a vieţii noastre prin providenţa lui Dumnezeu. El citează un poet anonim care începe să se preocupe de îndoielile sale:

> *„O, unde-i marea?" strigară peştii,*
> *Prin apele Atlanticului înotînd;*
> *„De mare-am auzit şi de-a oceanului maree*
> *Şi apele-i albastre tînjim să le privim".*

> Pretutindeni în jurul nostru peştii mici caută marea; oameni care trăiesc, se mişcă, îşi au fiinţa într-un ocean al providenţei lui Dumnezeu, dar care nu pot vedea oceanul din cauza apei. Poate că este aşa pentru că noi îi dăm un alt nume. Evreii din vechime, de la care ne-a venit Biblia, au

[5] *Mere Christianity* (Creştinismul redus la esenţe), New York: Macmillan, 1952, p. 50.

> fost un popor religios. Ei gîndeau în tipare de gîndire religioasă, vorbeau cu expresii religioase şi vedeau în fiecare eveniment acţiunea directă a lui Dumnezeu. Dacă ploua, Dumnezeu era Cel care a trimis ploaia. Cînd recoltele erau bune, Dumnezeu era Cel care a dat recolta bogată. Dar acesta nu este limbajul nostru şi nici tiparul nostru de gîndire. Noi gîndim în termenii legii - ai legilor chimiei, ai legilor naturii. Cînd plouă, noi ştim că aceasta este condensarea naturală a vaporilor de apă. Cînd recoltele sînt bune, acordăm credit îngrăşămintelor. S-a petrecut ceva uimitor în felul nostru de gîndire. Într-o lume care nu ar putea să existe nici măcar un moment fără acţiunea lui Dumnezeu, ne-am condiţionat minţile pentru un mod de gîndire care nu-I lasă loc Lui. Atît de multe nevoi ale noastre sînt satisfăcute prin forţe care par naturale şi impersonale, încît, în mijlocul providenţei, am pierdut din vedere Marea Providenţă. Unii dintre noi care au crescut la ţară şi care mai tîrziu s-au mutat în oraş îşi aduc aminte cît de uşor le-a fost să-şi piardă obiceiul de a aduce mulţumiri la masă, în parte pentru că mîncarea nu venea direct din pămînt, ci de la magazinul alimentar. Un medic din New York a spus: „Dacă-l întrebi pe un copil de unde vine laptele, el nu se va gîndi să spună: «De la vacă», ci va spune: «De la magazin»".[6]

Simpla punere a întrebării: „Este oare adevărat? Oare eu şi ascultătorii mei credem acest lucru?" nu produce răspunsuri instantanee. Dacă însă nu răspunzi la aceste întrebări fundamentale, înseamnă că le vei vorbi doar celor care sînt deja convinşi. Ba mai rău, pentru că nu am vrut să trăim o vreme călare pe un semn de întrebare, s-ar putea să devenim exponenţii unui mesaj pe care nu-l credem nici noi. O adunare are dreptul să aştepte ca noi să

[6] *Who Goes There? What and Where Is God?* (Cine merge acolo? Ce este Dumnezeu şi unde este El?), Westwood, N. J.: Revell, 1958, p. 52.

fim cel puţin conştienţi de probleme înainte de a oferi soluţii. Trebuie ca predicatorul să-şi croiască drumul prin ideile din schiţa exegetică şi să răspundă cinstit la întrebarea: „Oare vor accepta ascultătorii mei afirmaţia aceasta ca fiind adevărată? Dacă nu o vor accepta, care este motivul?“ Trebuie să-şi noteze întrebările concrete care se ridică şi, dacă este posibil, direcţia unora dintre răspunsuri. Nu peste multă vreme, va descoperi în mare măsură că şi el şi ascultătorii trebuie să gîndească în timp ce se dezvoltă predica.

Ce importanţă are?

A treia întrebare de dezvoltare este legată de aplicaţie. Deşi este esenţial ca un predicator să explice adevărul unui pasaj, mesajul său nu se încheie pînă cînd nu face legătura între pasajul acela şi experienţa ascultătorilor săi. În ultimă instanţă, omul din bancă speră că predicatorul va răspunde la întrebarea: *Ce importanţă are pentru mine?* Toţi credincioşii au responsabilitatea de a pune această întrebare, întrucît ei sînt chemaţi să trăiască în ascultare de Dumnezeu, în lumina revelaţiei biblice. Mortimer J. Adler împărţea cărţile în două categorii: teoretice şi practice. O carte teoretică poate fi înţeleasă şi apoi pusă deoparte pe raft. O carte practică însă trebuie nu numai citită, ci şi folosită. Luată în sensul acesta, Biblia este o carte foarte practică, întrucît a fost scrisă nu numai pentru a fi înţeleasă, ci şi pentru a fi pusă în practică.

Mulţi profesori de homiletică nu au dat aplicaţiei exacte atenţia pe care o merită. Nu s-a publicat nici o carte dedicată exclusiv sau măcar în principal problemelor

spinoase ridicate de aplicaţie.[7] Ca rezultat, mulţi membri ai bisericii, după ce au ascultat toată viaţa predici corecte din punct de vedere doctrinar, s-ar putea să fie eretici în practică. Mărturisirile noastre de credinţă afirmă doctrinele centrale ale credinţei şi ne aduc aminte ce-ar trebui să creadă creştinii. Este regretabil că mărturisirile noastre de credinţă nu ne pot spune cum ar trebui să ne facă aceste doctrine să ne comportăm. Aceasta face parte din responsabilitatea predicatorului şi el trebuie să-i acorde multă atenţie.

Baza unei aplicaţii inteligente este o exegeză corectă. Nu putem vedea ce semnificaţie are un pasaj pentru noi, decît după ce am stabilit mai întîi ce înţeles are pasajul. Pentru a face aceasta, trebuie să ne aşezăm alături de scriitorul biblic şi să încercăm să înţelegem ce a vrut el să le comunice cititorilor săi. Numai după ce înţelegem ce a vrut el să spună prin cuvintele lui şi pentru cei din vremea lui, putem lămuri în ce fel ar trebui să afecteze acel pasaj vieţile de astăzi.

Pentru a aplica în mod corect un pasaj, trebuie să definim împrejurarea în care a fost dată iniţial revelaţia şi, după aceea, să stabilim ce are sau ce nu are omul modern în comun cu ascultătorii cărora le-a fost făcută revelaţia. Cu cît este mai apropiată relaţia dintre omul modern şi omul biblic, cu atît este mai directă aplicaţia. Cînd Iacov le scrie evreilor creştini risipiţi în toată lumea antică: „Ştiţi bine lucrul acesta, preaiubiţii mei fraţi! Orice om să fie grabnic la ascultare, încet la vorbire, zăbavnic la mînie; căci mînia omului nu lucrează neprihănirea lui Dumnezeu“ (Iac. 1:19-20), sfatul acesta se aplică credincioşilor din orice

[7] Noua hermeneutică, spre lauda ei, a îmbrăţişat atît aplicaţia, cît şi exegeza, dar în efortul de a aplica Biblia în mod creator, uneori ea pare mai puţin preocupată de înţelegerea corectă a Scripturii.

epocă şi în orice situaţie, întrucît toţi creştinii sînt într-o relaţie identică cu Dumnezeu şi cu Cuvîntul Lui.

Cînd însă corespondenţa dintre secolul 20 şi pasajul biblic este mai puţin directă, aplicarea exactă devine mai dificilă. Predicatorul trebuie să acorde o atenţie specială nu numai lucrurilor pe care le au în comun oamenii moderni şi cei care au primit primii revelaţia, ci şi diferenţelor dintre ei. De exemplu, multele îndemnuri date de Pavel sclavilor aveau o aplicaţie directă la sclavii creştini din primul secol şi din cursul istoriei. Multe dintre principiile cuprinse în relaţia dintre stăpîn şi sclav pot guverna şi relaţiile de astăzi dintre şef şi subaltern, dar ignorarea faptului că subalternii nu sînt sclavii şefilor lor ar duce la aplicarea foarte greşită a acestor pasaje. De exemplu, condamnarea apartenenţei la un sindicat, întrucît sclavii trebuie să „asculte" de „stăpînii" lor (Efes. 6:5), ar însemna ignorarea diferenţei dintre subalterni şi sclavi.

Aplicarea textelor din Vechiul Testament la ascultătorii contemporani ridică şi mai multe probleme. Într-adevăr, aplicarea greşită a unor pasaje din Vechiul Testament are o istorie jenantă. O abordare greşită constă în folosirea acestor pasaje ca un test Rorschach sfînt. Comentatorul interpretează alegoric întîmplările din Vechiul Testament pentru a descoperi în ele înţelesuri tainice, ascunse nu în text, ci în propria lui minte. O altă metodă greşită de abordare a Vechiului Testament este folosirea lui numai ca exemplu sau ilustraţie a doctrinei Noului Testament. În cazul acesta, autoritatea pentru ceea ce se predică nu vine nici din teologia Vechiului Testament şi nici din intenţia scriitorului Vechiului Testament, ci vine în întregime din teologia predicatorului, proiectată asupra pasajului din Vechiul Testament. Dacă predicatorul este contrazis cu privire la interpretarea sau aplicaţia lui, el face apel nu la pasajul care-i stă în faţă, ci la vreun pasaj din Noul

Testament sau la vreo teologie pe care presupune că o împărtăşesc şi ascultătorii lui.

Ce putem face deci cînd dăm un răspuns la a treia întrebare de dezvoltare: „Ce importanţă are?" Mai întîi, aplicaţia trebuie să derive din scopul teologic al scriitorului biblic. John Bright pledează în favoarea stabilirii intenţiei autorului: „Predicatorul trebuie să înţeleagă nu numai ce spune textul, ci şi cauzele care au determinat afirmaţiile pe care le face şi forma particulară pe care o au ele. Aşadar, eforturile lui exegetice nu sînt complete pînă cînd nu a înţeles intenţia teologică a textului. Pînă cînd nu a făcut aceasta, nu poate interpreta textul sau îi poate da interpretări extraordinar de greşite, atribuind cuvintelor o intenţie cu totul diferită de cea a autorului lor".[8]

Noi nu putem înţelege şi nu putem aplica un pasaj individual, fie din Vechiul Testament, fie din Noul Testament, pînă cînd nu i-am studiat contextul. De exemplu, lansarea în analiza unui paragraf sau a unui capitol din Eclesiastul, fără să dobîndim mai întîi o înţelegere a întregii cărţi, ne-ar duce la multe idei nedemne şi la aplicaţii devastatoare pentru oamenii de astăzi. Numai după înţelegerea pasajului mai mare putem găsi indicaţii pentru înţelegerea sensului mesajelor mai mici şi a motivului pentru care au fost scrise.

Iată cîteva întrebări care ne ajută să descoperim scopul teologic al autorului:

1. *Există în text indicaţii cu privire la scop, comentarii editoriale sau afirmaţii interpretative cu privire la evenimente?* În cartea Rut, de exemplu, materialul din capitolul 4:11-21 dă un sfîrşit fericit unei povestiri cu un

---

[8] *The Authority of the Old Testament* (Autoritatea Vechiului Testament), Nashville: Abingdon, 1967; ediţie retipărită, Grand Rapids: Baker, 1975, p. 171-72.

început sumbru şi arată călăuzirea plină de har a lui Dumnezeu în vieţile personajelor implicate. Rut demonstrează providenţa lui Dumnezeu, iar tema dragostei călăuzitoare a lui Dumnezeu, adusă în centrul atenţiei în final, este sugerată pe tot parcursul cărţii - mai ales în cele şapte rugăciuni de binecuvîntare şi în modul obişnuit în care fiecare rugăciune primeşte răspuns. Activitatea lui Dumnezeu este atît de măiestrit ţesută într-o tapiserie de evenimente cotidiene, încît, la prima vedere, s-ar părea că El nu este la lucru deloc. Numai reflectînd ne dăm seama că El a acţionat permanent pentru a satisface nevoile şi nădejdile unor oameni obişnuiţi.[9]

2. *Sînt făcute în text judecăţi teologice?* Comentarii cum sînt: „In vremea aceea, nu era împărat în Israel. Fiecare făcea ce-i plăcea", făcute de două ori în cartea Judecători (17:6; 21:25), arată de ce sînt relatate aceste întîmplări sordide ca făcînd parte din istoria lui Israel. Relatarea păcatului lui David cu Batşeba şi a omorîrii lui Urie iese de sub pana istoricului ca o simplă redare a unui fapt, pînă la afirmaţia din 2 Samuel 11:27: „Fapta lui David n-a plăcut Domnului".

3. Pasajele narative din Biblie pun dificultăţi deosebite. Pe lîngă întrebările puse în mod normal, ar trebui să întrebăm: *Este întîmplarea aceasta dată ca un exemplu sau ca un avertisment? În ce fel? Este întîmplarea aceasta ceva normal sau constituie o excepţie? Ce limite i-ar trebui impuse?*

4. *Ce mesaj a fost intenţionat pentru cei cărora le-a fost destinată iniţial revelaţia şi apoi pentru cei din generaţiile următoare, despre care scriitorul ştia că o vor citi?*

5. *De ce a inclus Duhul Sfînt această relatare în Scriptură?*

Trebuie puse şi alte întrebări pentru aplicarea Cuvîntului lui Dumnezeu la ascultătorii contemporani aflaţi într-o situaţie diferită de a celor cărora le-a fost dată iniţial revelaţia.

1. *Care a fost cadrul de comunicare în care a fost dat prima dată Cuvîntul lui Dumnezeu? Ce trăsături comune au oamenii moderni şi ascultătorii iniţiali?* De exemplu, Deuteronomul a fost rostit de Moise în faţa unei noi generaţii aflate dincolo de Iordan. Ascultătorii săi credeau în Yahweh şi făceau parte din teocraţia stabilită prin legămîntul lui Dumnezeu. Dumnezeu a făcut cu ei un tratat care prezenta în detaliu răsplătirile şi pedepsele pentru ascultare sau pentru neascultare. Toţi ieşiseră din pustie împreună cu Moise şi aşteptau să intre în ţara pe care Dumnezeu i-a promis-o lui Avraam.

Creştinii de astăzi nu se pot identifica direct cu acel popor Israel. Biserica nu este o teocraţie şi nici o naţiune. Noi însă credem în Yahweh şi, în vremurile acestea, noi sîntem poporul lui Dumnezeu, ales prin harul Lui, ca să fim martorii Lui în lume. În plus, la fel ca şi ei, noi avem de la Dumnezeu o revelaţie pe care El vrea s-o ascultăm.

2. *Cum ne putem noi identifica cu oamenii din Biblie, care au auzit Cuvîntul lui Dumnezeu şi l-au ascultat - sau nu l-au ascultat - în situaţia lor?* Deşi noi nu ne putem identifica cu israeliţii care au intrat practic în ţara Canaan, sau cu domnia lui David ca rege la Ierusalim, sau cu situaţiile din viaţa evreilor aflaţi sub Lege, avem totuşi în comun cu aceşti oameni caracterul uman. Ne putem identifica cu reacţiile lor intelectuale,

[9] Pentru o splendidă dezvoltare a acestei teme şi a aplicaţiei ei, vezi Ronald M. Hals, *The Theology of the Book of Ruth* (Teologia cărţii Rut), Philadelphia: Fortress, 1969.

emoţionale, psihologice şi spirituale faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii lor.

Ar fi bine să ne amintim observaţia lui J. Daniel Baumann: „Noi ne asemănăm foarte mult cu oamenii din lumea antică. Ne deosebim de ei numai în unele gînduri superficiale, credinţe raţionale sau dispoziţii mintale. În toate aspectele fundamentale, noi sîntem la fel. Noi stăm înaintea lui Dumnezeu exact aşa cum au stat înaintea Lui oamenii din orice epocă. Noi toţi am avut parte de sentimentul de vinovăţie al lui David, de îndoiala lui Toma, de lepădarea lui Petru, de căderea lui Dima şi poate şi de sărutul trădător al lui Iuda. Noi sîntem legaţi peste secole de realităţile şi ambiguităţile sufletului omenesc".[10] Deşi pare oarecum simplist, putem trage concluzia că în toate relatările biblice Dumnezeu îi confruntă pe oameni şi că noi ne putem identifica cu reacţiile oamenilor faţă de Dumnezeu şi faţă de alţii - ca indivizi, ca grup sau în amîndouă ipostazele. Acelaşi Dumnezeu, a cărui personalitate şi caracter nu se schimbă niciodată, ni Se adresează astăzi nouă în situaţiile noastre, iar principiile şi forţele motrice implicate în aceste întîlniri rămîn în foarte mare măsură aceleaşi, în tot cursul istoriei.

3. *Ce alte lucruri am înţeles noi, prin revelaţii suplimentare, cu privire la felul în care lucrează Dumnezeu cu poporul Său?* Un scriitor de romane poliţiste pune adesea în primul capitol al cărţii incidente care par irelevante sau bizare, dar a căror semnificaţie devine clară în capitolele ulterioare. Întrucît Biblia este întreagă şi completă, nici un pasaj din ea nu ar trebui

[10] *An Introduction to Contemporary Preaching* (Introducere la predicarea contemporană), p. 100.

interpretat sau aplicat izolat de tot ce a mai spus Dumnezeu.

4. *Cînd eu înţeleg un adevăr etern sau un principiu călăuzitor, ce aplicaţii specifice, practice are acesta pentru mine şi pentru biserica mea?* Ce idei, ce sentimente, ce atitudini sau ce acţiuni ar trebui să afecteze el? Trăiesc eu în ascultare de acest adevăr? Intenţionez s-o fac? Ce obstacole îi împiedică pe ascultătorii mei să răspundă aşa cum ar trebui? Ce sugestii i-ar putea ajuta să-I dea lui Dumnezeu răspunsul pe care îl aşteaptă de la ei?

În mod obişnuit, predicatorul îşi începe studiul cu un singur pasaj din Scriptură, iar aplicaţia derivă direct din acel pasaj sau ca o implicaţie necesară a lui. Dacă însă porneşte de la o nevoie specifică a bisericii sale şi caută soluţii în Biblie, trebuie să stabilească mai întîi ce pasaje se adresează întrebărilor care au fost ridicate. După aceea, subiectul este explorat printr-o exegeză a acelor pasaje separate. Cînd Biblia se adresează direct acelor întrebări în mai multe texte, aplicaţia şi autoritatea vin direct din Scriptură. Aplicaţia însă devine mai complexă, atunci cînd trebuie să ne ocupăm de probleme pe care scriitorii biblici nu le-au întîlnit niciodată. Întrucît Isus Hristos este Domn al istoriei, creştinii trebuie să răspundă dintr-o perspectivă divină la problemele etice şi politice curente. Noi presupunem că Duhul Sfînt are o poziţie clară în probleme cum sînt avortul, fertilizarea in vitro, stilul de viaţă într-o lume cu resurse energetice în scădere, foametea în lume, modul de folosire a tehnologiei sau programele guvernamentale de asistenţă socială. Biblia însă nu se poate adresa şi nici nu se adresează tuturor situaţiilor morale sau politice, ca urmare, autoritatea pentru felul în care credem, votăm sau acţionăm nu poate veni direct din Scripturi. În schimb, ea vine în mod indirect şi depinde în primul rînd de validitatea analizei problemelor făcută de

predicator şi de aplicarea principiilor teologice. Felul în care este formulată o întrebare şi aspectul pe care se pune accentul poate produce rezultate diferite. Cîteva întrebări ne ajută să verificăm corectitudinea concluziilor noastre:

1. Am înţeles eu corect faptele şi am formulat în mod adecvat întrebările legate de această problemă? Pot fi formulate întrebările şi în alt fel, aşa încît să apară alte probleme?

2. Am stabilit toate principiile teologice care trebuie luate în considerare? Ce pondere dau fiecărui principiu?

3. Este teologia pe care o îmbrăţişez eu cu adevărat biblică, fiind derivată din exegeza atentă şi din interpretarea exactă a pasajelor biblice? Căutarea unor texte doveditoare prezintă un pericol special aici. Această practică găseşte dovezi în sprijinul unei doctrine sau al unei poziţii etice în pasaje rupte din context sau interpretate fără a ţine seamă de scopul autorului.

Alexander Miller ne oferă o perspectivă utilă cu privire la formarea acestor judecăţi morale şi politice: „O decizie creştină validă este alcătuită întotdeauna atît din *credinţă,* cît şi din *fapte.* Este probabil ca ea să fie validă în măsura în care credinţa este concepută corect, iar faptele sînt măsurate corect".[11] Deoarece analiza pe care o facem noi faptelor şi interpretarea pe care o dăm credinţei pot diferi, creştinii au păreri diferite în unele probleme etice sau politice. Dar dacă nu ne luptăm cu faptele în lumina credinţei noastre, nici o decizie pe care o luăm nu poate fi numită pe bună dreptate decizie creştină.

Aşadar, cele trei întrebări de dezvoltare stimulează gîndirea predicatorului şi îl ajută să decidă ce trebuie spus

[11] *The Renewal of Man: A Twentieth-Century Essay on Justification by Faith* (Înnoirea omului: un eseu din secolul 20 despre justificarea prin credinţă), Garden City, N.Y.: Doubleday, 1955, p. 94.

despre pasajul său. Întrebările se clădesc una pe baza celeilalte. Noi nu punem la îndoială validitatea unor idei pe care nu le înţelegem şi ceea ce nu înţelegem sau ce nu credem nu poate produce un rezultat pozitiv în vieţile noastre. Deşi un predicator se poate ocupa de toate cele trei întrebări într-o predică, de obicei una dintre cele trei predomină şi determină forma pe care o va lua mesajul. Toată această cercetare îl conduce pe predicator spre ideea homiletică, de care se va ocupa în următorul stadiu de dezvoltare.

Stadiul 5 - În lumina cunoaşterii şi experienţei ascultătorilor, gîndeşte-te la ideea exegetică şi enunţ-o într-o propoziţie cît mai exactă şi cît mai uşor de reţinut.

La acest punct, predicatorul va şti direcţia pe care trebuie s-o ia predica şi ce întrebări trebuie abordate în expunerea pasajului. Ideea centrală ar trebui să fie formulată acum în aşa fel încît să se raporteze atît la Biblie, cît şi la ascultători. Agenţii de publicitate ştiu că ideile sînt rareori adoptate ca idei, dar sînt adesea adoptate ca slogane. Deşi sloganele agentului publicitar sînt de obicei doar baloane de săpun viu colorate, predicatorul nu trebuie să nesocotească impactul pe care-l poate avea o idee bine formulată. Ceea ce gîndim este mai de preţ decît orice în viaţă - mai de preţ decît poziţia noastră socială, decît venitul nostru, decît locul unde trăim, mai de preţ chiar decît ceea ce cred alţii despre noi. Dacă vrem ca oamenii să

gîndească gîndurile lui Dumnezeu, să trăiască, să iubească şi să facă alegeri pe baza conceptelor biblice, trebuie să redăm aceste idei în expresii uşor de memorat.

Cînd o idee este un principiu universal care se aplică oricui şi în orice timp, formularea ideii homiletice poate fi identică cu cea a ideii exegetice. De exemplu, aşa pot sta lucrurile cu introducerea pe care o face Isus la pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina. „Vedeţi şi păziţi-vă de orice fel de lăcomie de bani", a avertizat El, "căci viaţa cuiva nu stă în belşugul avuţiei lui" (Luca 12:15). Acest avertisment se aplică oamenilor din orice societate care îşi propun să adune tot mai mult din ceea ce au deja suficient. Nu este nevoie de nici o modificare. Cînd înţeleptul Solomon face observaţia: „Un răspuns blînd potoleşte mînia, dar o vorbă aspră aţîţă mînia" (Prov. 15:1), el vorbeşte în termeni pe care îi înţelege oricine. Habacuc declară: „Cel neprihănit va trăi prin credinţa lui" (Hab. 2:4). Spunînd aceasta, profetul enunţă unul dintre adevărurile predominante din Scriptură, un principiu fundamental al experienţei creştine. El trebuie doar explicat, nu reformulat.

Alte idei exegetice se transformă în idei homiletice prin reformulare precisă şi personală. De exemplu, conceptul prezentat în 1 Tesaloniceni 1:2-6 poate fi: *Pavel I-a mulţumit lui Dumnezeu pentru creştinii tesaloniceni, datorită rezultatelor produse de credinţa, de nădejdea şi de dragostea lor şi datorită dovezilor că ei sînt aleşi de Dumnezeu.* Ideea predicii ar trebui să fie mai simplă şi mai directă: *Noi Îi putem mulţumi lui Dumnezeu pentru alţi creştini datorită lucrurilor pe care ei le fac pentru Dumnezeu şi a lucrurilor pe care Dumnezeu le-a făcut pentru ei.*

O afirmaţie exegetică referitoare la 1 Timotei 4:12-16 ar putea fi: *Pavel l-a îndemnat pe Timotei să cîştige respect pentru tinereţea lui, fiind un exemplu în acţiunile şi în*

motivaţiile sale şi fiind plin de rîvnă în propovăduirea publică a Scripturilor. O formulare homiletică ar putea fi: *Tinerii cîştigă respect atunci cînd acordă atenţie trăirii lor personale şi învăţăturii lor.* Dacă acest pasaj ar fi textul de bază al unei predici pentru studenţi de seminar, formularea ar putea fi şi mai personală: *Voi puteţi cîştiga respect pentru lucrarea voastră, dacă acordaţi atenţie vieţii şi învăţăturii voastre!*

Uneori ideea homiletică va fi mai contemporană şi mai puţin legată de expresiile din text. Prezentînd Romani 1:1-17, James Rose a cuprins textul în ideea: *cînd efectul Evangheliei este mai important decît orice pentru biserică, forţa Evangheliei în lume este de nestăvilit.* O expunere despre Romani 2:1-29 ar putea fi: *Cei care folosesc Legea drept scară pe care să urce la cer vor rămîne în iad.* În Romani 6:1-14, Pavel se ocupă de o obiecţie evidentă adusă doctrinei justificării prin credinţă: un asemenea mod de a-i declara pe oameni neprihăniţi nu face decît să încurajeze păcătuirea. Pavel a răspuns: *trebuie să ne dăm seama că prin unirea noastră cu Isus Hristos în moartea şi în învierea Lui, noi am murit faţă de dominaţia păcatului şi am fost înviaţi pentru virtute şi pentru sfinţenie.* O formulare mai uşor de memorat a acestui concept ar putea fi: *Tu nu poţi trăi aşa cum ai trăit odinioară, deoarece nu mai eşti omul care ai fost cîndva.*

În discuţia lui Pavel despre carnea jertfită idolilor (1Cor. 8), el îi sfătuieşte pe corinteni să acţioneze în principal pe baza dragostei, nu a cunoaşterii. Un predicator modern ar putea enunţa principiul astfel: *Cînd vorbeşti despre probleme neutre din punct de vedere moral, fii flexibil, plin de dragoste.* Lecţia centrală conţinută în pilda samariteanului milostiv ar putea fi formulată astfel: *aproapele tău este orice om a cărui nevoie o vezi şi o poţi satisface.* Ideea homiletică din Iacov 1:1-16 va suna foarte relevant: *reacţia ta faţă de încercări este o chestiune de*

viaţă şi de moarte. O predică din Ioan 3 ar putea avansa afirmaţia: *chiar şi cei mai buni dintre noi trebuie să fie născuţi din nou.*

Aşadar, limbajul folosit în ideea homiletică ar trebui să fie atît atrăgător, cît şi captivant, fără să fie senzaţional. Are strălucire? Captivează mintea ascultătorului? Îl pot reţine cu uşurinţă? Merită să fie ţinut minte? Este ideea comunicată eficient omului modern? Deşi aici încep să intervină gusturile personale, aceste întrebări merită să fie puse.

Întrucît ideea homiletică apare după un studiu intensiv al pasajului şi după o analiză extensivă a ascultătorilor, obţinerea acestei idei şi formularea ei creatoare este cel mai dificil pas în pregătirea predicii. Cînd ideea apare în mintea predicatorului „clară ca şi o lună fără nori", atunci el are mesajul pe care trebuie să-l predice.

Concepte noi

Reformulare
Trei întrebări de dezvoltare
Idee homiletică

Definiţii

Trei întrebări de dezvoltare -

1. Ce înseamnă aceasta? Explorează explicaţia.
2. Este adevărat? Pot să cred? Explorează validitatea.
3. Ce importanţă are pentru mine? Explorează implicaţiile şi aplicaţiile.

Idee homiletică - enunţarea unui concept biblic într-un asemenea mod încît să reflecte corect Biblia şi să stabilească o legătură semnificativă cu biserica.
Reformulare - enunţarea unei idei în cuvinte diferite, pentru a o clarifica sau sublinia.

Exerciţii

Stabileşte subiectul şi complementul în următoarele exerciţii. În plus, indică întrebarea funcţională la care crezi că răspunde fiecare autor.

1. Motivul pentru care nu-l poţi învăţa şmecherii noi pe un cîine bătrîn nu este că el n-ar mai fi în stare să le înveţe. Motivul este că el se mulţumeşte cu vechile şmecherii pe care le ştie şi crede că învăţarea unora noi este o treabă numai pentru căţei. Pe lîngă aceasta, este preocupat să plătească ratele la cuşcă.

John W. Gardner

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

2. Vocea puternică a lui Dumnezeu ne avertizează cu privire la judecată şi aceeaşi voce exprimă îndurarea Lui faţă de cei care se întorc la El pe calea stabilită de El. Trebuie să ascultăm cu aceeaşi intensitate a uimirii pe care o simţim cînd vedem puterea apei. Adevărul rostit de El nu trebuie să fie judecat sau cenzurat de noi; noi trebuie să-l auzim, să-l absorbim, să-l înţelegem şi să ne plecăm înaintea lui.

Edith Schaeffer

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

3. Cel mai bun lucru pe care-l poţi face pentru a-ţi îmbunătăţi jocul de golf în iarna aceasta este să priveşti în oglindă. O oglindă de înălţimea unui om este un mijloc de învăţare valoros. Cu ajutorul ei poţi face îmbunătăţiri importante, în special în ce priveşte poziţia şi lovirea mingii.

New York Times

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

4. Mai contagioase decît răceala, mai tari în formarea obiceiurilor decît drogurile puternice, staţiile radio de emisie-recepţie afectează deja mai mult de 15 milioane de americani şi, dacă tendinţele actuale continuă, ele vor fi în curînd la fel de populare ca şi relaţiile sexuale. Limitate cîndva la şoferii de camioane şi la alte tipuri de meseriaşi, ele afectează acum oameni cu discernămînt intelectual de tipul celor care o urmăresc la televizor numai pe Mary Hartman.

Texas Monthly

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

5. Un băiat chinez care a vrut să înveţe despre jad s-a dus să studieze cu un învăţător bătrîn talentat. Acest învăţător a pus o bucată de jad în mîna tînărului şi i-a spus s-o strîngă în palmă. După aceea, a început să discute despre filosofie, despre bărbaţi, despre femei, despre soare şi aproape despre tot ce este sub soare. După o oră, a luat înapoi piatra şi l-a trimis pe băiat acasă. Lucrul acesta s-a repetat vreme de cîteva săptămîni. Băiatul era nemulţumit - cînd i se va spune ceva despre jad? - dar era prea politicos ca să-l întrerupă pe venerabilul său învăţător. Într-o zi, cînd bătrînul i-a pus în mînă o piatră, băiatul a strigat îndată: „Aceasta nu este jad!"

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

6. Rudolph Fellner le aminteşte studenţilor lui de la Carnegie-Mellon University că „melodia există numai în memoria voastră, deoarece la orice moment dat voi auziţi numai o notă din melodie". Muzica este o artă cumulativă. Este o schimbare a sunetelor cu trecerea timpului, fiecare sunet primindu-şi sensul de la cele care au fost înaintea lui. Ea nu este o artă pentru amnezici.

William Mayer

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

7. Dacă paznicul Frank Wills nu ar fi observat un zăvor lovit la o uşă de la clădirea Watergate, în 17 iunie 1972, poate că noi nu am fi aflat niciodată că în cercul intim al administraţiei Nixon au existat unii care trăiau după un cod de valori diferit de cel pe care-l acceptă cei mai mulţi dintre noi. Cine poate şti unde ar fi dus abuzurile de putere, dacă nu ar fi existat posibilitatea ca aceste abuzuri să iasă la lumină în ochii publicului.

Deşi se poate argumenta în mod plauzibil că politica şi programele guvernamentale fundamentale nu ar fi fost schimbate semnificativ în domeniul războiului şi al păcii sau în cel ai economiei, dacă nu ar fi fost descoperită tîlhăria Watergate, este cert că noi am fi mai departe decît sîntem pe drumul spre societatea totalitară descrisă de Orwell. Dar pentru că poporul american a văzut acest crîmpei înfricoşător de abuz al puterii guvernamentale într-o perioadă cînd guvernul centralizat, care pătrunde peste tot, şi care intervine peste tot a devenit o preocupare generală, probabil că astăzi sîntem mai departe de totalitarismul descris de Orwell decît am fost în urmă cu zece sau chiar cu douăzeci de ani.

Elliot L. Richardson

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

8. Munca de astăzi a pierdut multe caracteristici tradiţionale; la fel a pierdut şi jocul. Jocul a fost transformat într-o măsură tot mai mare în sporturi organizate, iar sporturile, la rîndul lor, se aseamănă tot

mai mult cu munca, prin antrenamentele şi pregătirile febrile, prin angajarea intensă a antrenorilor şi atleţilor (în spiritul muncii) şi prin productivitatea financiară. Un paradox final este că numai acele sporturi care au început ca muncă - respectiv, vînătoarea şi pescuitul - sînt dominate acum de spiritul de joc.

Sport and Society

Subiectul:_____

Complementul:_____

_____

Întrebarea funcţională adresată:_____

(Răspunsurile în Anexa 1.)

Stadiile pregătirii mesajelor expozitive

1. Alegerea pasajului
2. Studierea pasajului
3. Descoperirea ideii exegetice
4. Analiza ideii exegetice
5. Formularea ideii homiletice
6. **Stabilirea scopului predicii**, pagina 122.

Capitolul 5

Forţa scopului

De ce ţii predica aceasta? Această întrebare evidentă poate primi multe răspunsuri greşite. De exemplu: „Cînd se face ora 11:25 duminică dimineaţa, oamenii aşteaptă să le spun ceva. Iată de ce predic". Sau: „Săptămîna trecută am vorbit din Genesa 21 şi de aceea săptămîna aceasta voi predica din Genesa 22". Uneori răspunsul este extrem de vag: „Ţin predica aceasta pentru că vreau să lansez o provocare". Asemenea scopuri, de obicei subînţelese şi nu afirmate, produc predici care sînt ca un tort de frişcă aruncat asupra cuiva - împroaşcă totul, dar nu loveşte nimic cu forţă!

Indiferent cît de strălucitoare sau de biblică este o predică, dacă nu are un scop clar, nu merită să fie predicată. Predicatorul nu poate să motiveze satisfăcător de ce vorbeşte. Imaginaţi-vă că aţi întreba o echipă de hochei: „Care este scopul hocheiului?" Pe gheaţă au loc tot felul de activităţi - se patinează, se mînuieşte crosa, se trage la poartă, se pasează - dar scopul unei echipe de hochei trebuie să fie înscrierea a cît mai multe puncte faţă de

echipa adversă. O echipă care nu are lucrul acesta în gînd joacă doar de dragul exerciţiului. De ce să ţii predica aceasta? Un predicator face o serie de lucruri atunci cînd stă în faţa adunării - explică, ilustrează, îndeamnă, analizează exegetic, ca să înşirăm doar cîteva. Dar vai de omul care nu înţelege că predica lui ar trebui să schimbe vieţile într-un mod concret. A. W. Tozer rosteşte un cuvînt înţelept pentru noi toţi:

> Cu greu găseşti ceva atît de plictisitor şi de lipsit de sens ca doctrina biblică predată de dragul doctrinei. Adevărul despărţit de viaţă nu este adevăr, în sensul biblic, ci este altceva şi este mai puţin decît adevărul... Nici un om nu este mai bun pentru că ştie că la început Dumnezeu a făcut cerurile şi pămîntul. Şi diavolul ştie acest lucru şi l-au ştiut şi Ahab şi Iuda Iscarioteanul. Nici un om nu este mai bun pentru că ştie că Dumnezeu a iubit atît de mult lumea, încît a dat pe singurul Lui Fiu, ca să moară pentru răscumpărarea ei. În iad sînt milioane de suflete care ştiu acest lucru. Adevărul teologic este nefolositor cîtă vreme nu este aplicat. Scopul oricărei doctrine este să garanteze o schimbare morală.[1]

Stadiul 6 - Stabileşte scopul acestei predici.

Scopul arată ce anume aşteaptă cineva să se petreacă în ascultător ca rezultat al prezentării unei predici. Scopul se

[1] *Of God and Men* (Despre Dumnezeu şi oameni), Harrisburg, Pa.: Christian, 1960, p. 26-27.

deosebeşte de ideea predicii, la fel cum ţinta se deosebeşte de săgeată; la fel cum o călătorie se deosebeşte de studierea unei hărţi şi coacerea unei prăjituri de citirea unei reţete. În timp ce ideea enunţă adevărul, scopul defineşte ce ar trebui să realizeze acel adevăr. Henry Ward Beecher a înţeles importanţa scopului cînd a afirmat: „O predică nu este ca nişte artificii chinezeşti pe care le aprinzi pentru zgomotul pe care-l fac. Ea este ca puşca unui vînător şi, de fiecare dată cînd o descarcă, el trebuie să vadă vînatul căzînd". Aceasta presupune, desigur, că vînătorul ştie ce vînează.

Cum stabileşte predicatorul scopul predicii sale? Aceasta se face prin descoperirea scopului pe care-l are pasajul din care predică. Ca parte a exegezei sale, el ar trebui să se întrebe: „De ce a scris autorul aceasta? Ce efect a aşteptat el să aibă asupra cititorilor săi?" Nici un scriitor biblic nu şi-a luat pana ca să noteze „cîteva remarci potrivite" despre un subiect religios. Fiecare a scris pentru a afecta vieţi. Cînd Pavel i-a scris lui Timotei, a făcut-o pentru ca „să ştii cum trebuie să te porţi în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu, stîlpul şi temelia adevărului" (1 Tim. 3:15).

Iuda a schimbat scopul epistolei sale după ce a început să scrie: „Pe cînd căutam cu tot dinadinsul să vă scriu despre mîntuirea noastră de obşte, m-am văzut silit să vă scriu ca să vă îndemn să luptaţi pentru credinţa care a fost dată sfinţilor odată pentru totdeauna" (Iuda 3). Ioan a scris viaţa lui Isus pentru ca oamenii să ajungă la credinţa că Isus este „Hristosul, Fiul lui Dumnezeu" şi, astfel, credincioşii să aibă „viaţa în Numele Lui" (Ioan 20:31). Cărţi întregi, cît şi secţiuni de cărţi, au fost scrise pentru a face să se întîmple ceva în gîndirea şi în acţiunile cititorilor. Aşadar, o predică expozitivă îşi găseşte scopul în armonie cu scopurile biblice. Predicatorul trebuie să înţeleagă mai întîi de ce a fost inclus în Biblie un anumit

pasaj şi, avînd aceasta în gînd, trebuie să stabilească ce vrea Dumnezeu să realizeze prin predica sa în ascultătorii de astăzi.

Scripturile inspirate au fost date pentru ca noi să fim „desăvîrşiţi şi cu totul destoinici pentru orice lucrare bună“ (2 Tim. 3:16-17). Din aceasta rezultă că predicatorul ar trebui să poată pune în cuvinte calitatea vieţii sau faptele bune care ar trebui să rezulte din predicarea şi din ascultarea predicii sale. Noi ne atingem scopul, i-a spus Pavel lui Timotei, (1) învăţîndu-i pe oameni doctrină, (2) combătînd unele erori în credinţă sau în acţiune, (3) corectînd ce este greşit şi (4) învăţîndu-i pe oameni cum să-şi trăiască viaţa. Educatorii îşi dau seama însă că o enunţare eficientă a scopului trece dincolo de procedură şi descrie comportarea exterioară care ar trebui să rezulte ca urmare a predicării. Enunţarea scopului descrie nu numai destinaţia şi ruta de urmat pentru a ajunge acolo, ci, dacă este posibil, ne spune şi cum putem şti c-am ajuns. Dacă nu ştim sigur unde mergem, fără îndoială că vom ajunge într-un alt loc.[2]

Roy B. Zuck a alcătuit o listă de verbe folositoare pentru enunţarea obiectivelor cursului, care sînt utile atît cînd ne referim la cunoaştere şi înţelegere (domeniul cognitiv), cît şi la atitudini şi acţiuni (domeniul afectiv). Lista aceasta este redată în tabelul 1.

Deşi predicarea se deosebeşte în mod semnificativ de prelegere, enunţarea scopului predicii ca şi cum ar fi un obiectiv educativ face ca predica să fie mai directă şi mai eficace. Iată cîteva scopuri exprimate în termeni măsurabili:

[2]Pentru o analiză a obiectivelor educaţionale folositoare oricărui învăţător, vezi Robert F. Mager, *Preparing Instructional Objectives* (Pregătirea obiectivelor educaţionale), ediţia a 2-a, Belmont, Calif.: Fearon, 1975.

Ascultătorul trebuie să înţeleagă justificarea prin credinţă şi să poată scrie o definiţie simplă a doctrinei. (Fie că ascultătorii vor scrie definiţia, fie că nu, predicatorul va fi mult mai specific, dacă va predica ca şi cînd ei ar scrie-o.)

Ascultătorul trebuie să poată enumera darurile spirituale şi să stabilească darurile care i-au fost date.

Ascultătorul trebuie să poată scrie numele a cel puţin un necredincios şi să ia hotărîrea de a se ruga pentru acel om în fiecare zi în următoarele două săptămîni. (Dacă cineva face un lucru timp de două săptămîni, are mai multe şanse să-l facă timp de cîteva luni.)

Ascultătorii mei trebuie să poată identifica o situaţie neutră din punct de vedere moral, cu care credincioşii pot să nu fie de acord, şi să se poată gîndi la felul în care trebuie să acţioneze în acea situaţie.

Credincioşii trebuie să înţeleagă felul în care-i iubeşte Dumnezeu şi să explice cel puţin un mod în care această dragoste le dă siguranţă.

Credincioşii trebuie să poată explica ce trebuie să facă oamenii pentru a deveni creştini şi să planifice ca în săptămîna care urmează să-i vorbească cel puţin unei persoane despre Domnul.

Ascultătorii trebuie să fie convinsi de necesitatea studierii Bibliei şi să se înscrie într-o clasă de şcoală duminicală, o clasă de studiu biblic în familie sau un curs biblic prin corespondenţă.

Formularea unor scopuri care descriu rezultate măsurabile îl obligă pe predicator să reflecteze asupra modului în care ar trebui modificate atitudinile şi comportarea. Aceasta, la rîndul ei, îi va permite să fie mai concret în aplicarea adevărului la viaţă. La urma urmei, pentru ca predica să aibă rost, ea trebuie să realizeze ceva.

David Smith, un predicator scoţian, a descris predica drept „un discurs încheiat cu o moţiune". Aşadar, o modalitate eficace de încorporare a scopului în predică constă din scrierea concluziei, avînd scopul în gînd. Ne concentrăm gîndurile cu mai mare eficienţă dacă ştim de la început ce vrem să realizăm.

Tabelul 1

Dacă scopul este:	Cunoaştere	Înţelegere	Atitudine	Deprindere
Verbul poate fi:	a înşira	a face deosebire între	a hotărî	a interpreta
	a enunţa	a face diferenţa între	a dezvolta	a aplica
	a enumera	a compara	a avea încredere în	a interioriza
	a recita	a contrasta	a aprecia	a produce
	a-şi aminti	a clasifica	a fi convins de	a folosi
	a scrie	a selecta	a fi sensibil faţă de	a pune în practică
	a identifica	a alege	a se angaja	a studia
	a memora	a separa	a fi entuziasmat de	a soluţiona
	a şti	a evalua	a dori	a experimenta
	a urmări	a examina	a simţi cu	a explica
	a schiţa	a înţelege	a-şi forma o părere	a comunica
	a deveni conştient de	a reflecta asupra	a planifica	a ajuta la
	a deveni familiar cu	a medita asupra	a se simţi satisfăcut	a se ruga
	a deveni cunoscător	a discerne		
	a defini	a pricepe		
	a descrie	a descoperi		
	a recunoaşte			

Concepte noi

Scop
Rezultate măsurabile

Definiţii

Rezultate măsurabile - scopul predicii formulat în termenii unui comportament observabil.

Scop - ceea ce aşteaptă cineva să se petreacă în ascultător ca rezultat al auzirii predicii.

Stadiile pregătirii mesajelor expozitive

1. Alegerea pasajului
2. Studierea pasajului
3. Descoperirea ideii exegetice
4. Analiza ideii exegetice
5. Formularea ideii homiletice
6. Stabilirea scopului predicii
7. **Deciderea modului de a atinge acest scop,** pagina 132.
8. **Alcătuirea schiţei de predică,** pagina 146.

Capitolul 6

Forme pe care le ia predica

Samuel Johnson a observat că „oamenii au nevoie să li se amintească în aceeaşi măsură în care au nevoie să fie informaţi". În lumina acestui sfat, să ne oprim pentru o clipă ca să examinăm teritoriul pe care l-am străbătut. Printr-un studiu al pasajului, trebuie să fi stabilit ideea exegetică, formulînd clar despre ce a vorbit autorul şi ce a spus despre subiectul respectiv. Într-un efort de a raporta exegeza la ascultătorii contemporani, am investigat ideea folosind trei întrebări de dezvoltare: Ce înseamnă? Este adevărat? Ce importanţă are? Din aceste întrebări am alcătuit ideea homiletică care raportează conceptul biblic la omul modern. În plus, am stabilit un scop pentru predică.

Prin urmare, acum ar trebui să ştim ce trebuie să predicăm şi de ce predicăm. Întrebarea care ne stă acum înainte este aceasta: Ce trebuie să facem cu această idee pentru a ne atinge scopul? Ce formă trebuie să ia predica?

Stadiul 7 - În timp ce te gîndeşti la ideea homiletică, întreabă-te care este modul în care ar trebui abordată această idee pentru a-ţi atinge scopul.

În esenţă, ideile sînt extinse conform scopurilor cuprinzătoare ale predicii. La fel cum orice afirmaţie pe care o facem se dezvoltă prin explicare, prin dovedire sau prin aplicare, tot aşa, ideile predicii au nevoie de explicare, de validare sau de aplicare.

O idee care trebuie explicată

Uneori ideea trebuie să fie explicată. Aceasta se întîmplă cînd predicatorul vrea ca biserica lui să înţeleagă o doctrină biblică. Un adevăr corect înţeles poartă în sine propria aplicaţie. De exemplu, dacă maşina ţi se opreşte pentru că are o pană de cauciuc, trebuie să schimbi cauciucul. Dacă nu ştii cum să-l schimbi, lucrul de care ai cea mai mare nevoie este o explicaţie clară. Stînd pe marginea şoselei, conştient de pana de cauciuc, vei asculta activ la instrucţiunile despre modul în care poţi repara o pană de cauciuc. După ce ai înţeles explicaţia, probabil că vei avea motivaţia necesară să-ţi iei trusa de lucru, să ridici maşina şi să înlocuieşti roata defectă cu cea de rezervă. Am spus toate acestea pentru a arăta că oferirea unei explicaţii a pasajului biblic poate fi cea mai importantă contribuţie pe care o poate aduce predicatorul în predica sa.

O formulă pentru dezvoltarea predicii, care ar trebui respectată, măcar pentru că este veche, zice: „Spune-le ce

le vei spune; spune-le ce le spui; spune-le ce le-ai spus". Cînd scopul nostru impune explicarea unui concept, sfatul acesta este minunat. În introducerea la o asemenea predică, noi enunţăm ideea în mod complet, în cuprinsul predicii descompunem ideea şi o analizăm, iar în încheiere repetăm din nou ideea. Este cert că o asemenea dezvoltare cîştigă prin claritate tot ce pierde prin lipsa de suspans.

De exemplu, Alexander Maclaren a ţinut o predică pentru a explica Coloseni 1:15-18: „El este chipul Dumnezeului celui nevăzut, cel întîi născut din toată zidirea. Pentru că prin El au fost făcute toate lucrurile care sînt în ceruri şi pe pămînt, cele văzute şi cele nevăzute: fie scaune de domnii, fie dregătorii, fie domnii, fie stăpîniri. Toate au fost făcute prin El şi pentru El. El este mai înainte de toate lucrurile, şi toate se ţin prin El. El este Capul trupului, al Bisericii. El este începutul, cel întîi născut dintre cei morţi, pentru ca în toate lucrurile să aibă întîietatea".

În cadrul predicii, Maclaren spune: „Preocuparea mea nu este atît să încerc să dovedesc cuvintele lui Pavel, cît să le explic şi apoi să le imprim în mintea ascultătorilor mei". Subiectul său este: *de ce este Isus Hristos mai presus de orice făptură, în toate privinţele,* iar complementul: *datorită relaţiei Sale cu Dumnezeu, cu creaţia şi cu Biserica.* În dezvoltarea acestei idei prin explicaţie, scopul lui Maclaren este să-i stimuleze pe credincioşi să-I dea întîietate lui Hristos în vieţile lor.

Cum realizează el acest scop în predică? În introducere, ideea este oferită de două ori. „Hristos, spune el, umple tot spaţiul dintre Dumnezeu şi om. Nu este nevoie de o mulţime de fiinţe imaginare care să facă legătura între cer şi pămînt. Isus Hristos Îşi pune mîinile peste amîndoi. El este Capul Bisericii şi izvorul vieţii ei. De aceea, El este cel dintîi dintre toate lucrurile de care trebuie să asculte

oamenii, pe care trebuie să-L iubească şi căruia trebuie să I se închine." Întreaga predică nu va spune mai mult decît atît. În paragraful următor, Maclaren prezintă ideea a doua oară, într-o formă mai scurtă: „Există aici trei descrieri grandioase ale relaţiilor lui Hristos. Există relaţia dintre Hristos şi Dumnezeu, dintre Hristos şi creaţie, dintre Hristos şi Biserică şi, clădită pe toate acestea, proclamarea triumfală a supremaţiei Sale asupra tuturor creaturilor, în toate privinţele".

In cuprinsul predicii, Maclaren explică lucrurile pe care le implică acele relaţii. Redusă la o schiţă, predica decurge în felul următor:

I. Relaţia dintre Hristos şi Dumnezeu constă în faptul că El este „chipul Dumnezeului celui nevăzut" (Col. 1:15).
   A. Dumnezeu, în Sine, nu poate fi conceput şi abordat.
   B. Hristos este perfecta manifestare şi imagine a lui Dumnezeu.
      1. În El, invizibilul devine vizibil.
      2. Numai El furnizează o certitudine suficient de solidă pentru noi, ca să găsim putere de susţinere în încercările vieţii.

II. Relaţia dintre Hristos şi creaţie constă în faptul că El este „cel întîi născut din toată zidirea" (Col. 1:15-17).
   A. Hristos este agentul întregii creaţii şi toate expresiile lui Pavel implică prioritatea existenţei Lui şi supremaţia Lui asupra tuturor lucrurilor.
   B. Hristos întreţine o diversitate de relaţii cu universul; faptul acesta este redat prin diferite prepoziţii folosite de Pavel.

III. Relaţia lui Hristos cu Biserica Sa constă în faptul că El este „Capul trupului" care este „începutul, cel întîi născut dintre cei morţi" (Coloseni 1:18).
   A. Ceea ce a fost pentru univers Cuvîntul lui Dumnezeu înainte de întrupare, aceea a fost Hristosul întrupat pentru Biserica Sa. El este „întîiul născut" pentru amîndouă.
   B. În calitate de „Cap al trupului", El este sursa şi centrul vieţii Bisericii.
   C. În calitate de „început" al Bisericii prin învierea Sa, El este puterea prin care a început Biserica şi prin care noi vom fi înviaţi.

Concluzie: Apostolul conchide că, în toate lucrurile, Hristos este întîiul - şi toate lucrurile există tocmai pentru ca El *să poată* fi întîiul. În natură sau în har, întîietatea Lui este absolută şi supremă... Aşadar, întrebarea întrebărilor este: „Ce credeţi voi despre Hristos?... Este El pentru noi mai mult decît un nume?... Ferice de noi dacă Îi dăm lui Isus întîietate şi dacă inimile noastre Îl pun pe El «întîiul, ultimul, la mijloc şi pretutindeni»".[1]

În toată această predică, Maclaren nu face altceva decît să răspundă la întrebarea: Ce înseamnă acest pasaj?

O afirmaţie care trebuie dovedită

Predicile însă iau şi alte forme şi uneori ideea nu are nevoie de explicaţii, ci de dovezi. Într-un asemenea caz, ideea apare în introducere, dar ca o afirmaţie pe care predicatorul o va apăra. Întrebarea de dezvoltare care produce acest tip de predică impune validare: Este

[1] Schiţa nu este o predică. Pentru a citi predica aceasta şi materialul pe care se bazează, vezi Faris D. Whitesell, ed., *Great Expository Sermons* (Mari predici expozitive), p. 68-77.

adevărat? De ce să cred acest lucru? Întrucît poziţia predicatorului se aseamănă cu cea a unui orator, punctele predicii devin *argumente* sau *dovezi* pentru ideea sa.

Un exemplu de predică în care o afirmaţie este dovedită poate fi luat din 1 Corinteni 15:12-19, unde Pavel argumentează în favoarea învierii trupului. În context, Pavel a discutat faptul că cei din Corint nu pot crede că Isus a înviat din morţi şi continuă să susţină că nu există înviere din morţi. Predica din versetele 12-19 va apăra afirmaţia: *Credinţa creştină nu are nici o valoare dacă creştinii nu învie din morţi.* Predicatorul are ca scop să-i convingă pe ascultătorii săi că doctrina învierii se află în centrul creştinismului. Ideea este enunţată în introducere, iar punctele principale o apără într-o serie de argumente. Schiţa predicii arată cam aşa:

I. Dacă creştinii nu învie din morţi, credinţa creştină este lipsită de un conţinut valid (v. 12-14).
   A. Dacă morţii nu învie, rezultă că nici Hristos nu a înviat.
   B. Dacă Hristos nu a înviat, Evanghelia este o înşelătorie.
   C. Dacă Evanghelia este o înşelătorie, atunci credinţa noastră în acea Evanghelie nu are nici un temei.

   (Un al doilea motiv pentru care credinţa creştină este lipsită de valoare dacă creştinii nu învie...)

II. Dacă creştinii nu învie, apostolii sînt nişte mincinoşi demni de dispreţ (v. 15).
   A. Întrucît toţi apostolii au predicat învierea lui Isus, care nu a putut avea loc dacă nu există înviere, ei sînt „martori mincinoşi".
   B. Ei se fac vinovaţi de cel mai grav gen de minciună, întrucît au depus o mărturie mincinoasă despre Dumnezeu, despre care spun că L-a înviat pe Isus din morţi.

   (Un al treilea argument conform căruia credinţa creştină este lipsită de valoare fără înviere...)

III. Dacă creştinii nu învie, atunci credinţa creştină este zadarnică (v. 16-17).
   A. Dacă învierea lui Hristos nu a avut loc - cum ar fi cazul în situaţia în care nu există înviere din morţi - atunci efectele atribuite ei nu sînt valabile.
   B. Prin urmare, creştinii continuă să fie în păcatele lor. Un Mîntuitor mort nu este Mîntuitor.

   (Un al patrulea argument care trebuie luat în considerare...)

IV. Dacă creştinii nu învie, atunci creştinii nu au nici o nădejde (v. 18-19).
   A. Dacă nu există înviere, atunci Isus nu a înviat, iar moartea Lui nu a realizat nimic.
   B. Ar însemna că sfinţii care au murit „sînt pierduţi".
   C. Creştinii care suferă pentru Hristos în aşteptarea vieţii viitoare trebuie să fie compătimiţi. Fără înviere, nădejdea care-i susţine este doar o fantezie utopică.

Concluzie: Învierea morţilor este o doctrină crucială a creştinismului. Dacă ea se prăbuşeşte, întregul sistem de credinţă creştină se prăbuşeşte o dată cu ea, iar Evanghelia creştină şi predicatorii ei nu au nimic de oferit lumii. Însă, întrucît Hristos a înviat, credinţa în înviere şi credinţa creştină se află pe o temelie solidă.

La prima vedere, ideea explicată şi ideea dovedită par să fie identice, întrucît amîndouă predicile prezintă ideea în introducere şi după aceea o dezvoltă. Ceea ce trebuie

recunoscut însă este că predicile se dezvoltă în direcţii diferite pentru a atinge scopuri diferite.

Un principiu care trebuie aplicat

Un al treilea gen de dezvoltare decurge din întrebarea aplicativă:ce importan ţă are pentru mine? În genul acesta de predică, predicatorul prezintă un principiu biblic fie în introducere, fie în primul punct important al predicii, iar în restul mesajului său explorează implicaţiile principiului.

O schiţă a unei predici menite să aplice un principiu poate fi luată din 1 Petru 2:11-3:9. Introducerea predicii discută modul în care atitudinile noastre ne determină acţiunile şi apoi pune întrebarea: Ca urmaşi ai lui Hristos, care ar trebui să fie atitudinea noastră într-o lume care nu este prietenoasă faţă de Dumnezeu sau faţă de harul Lui? Scopul predicii este *să-i determine pe creştini să-şi formeze un spirit de supunere în relaţiile lor sociale.* Principiul care trebuie aplicat apare la primul punct.

I. De dragul lui Dumnezeu, noi trebuie să fim supuşi oricărei stăpîniri omeneşti (2:11-12, 21-25).
   - A. Supunerea Îi aduce slavă lui Dumnezeu (2:11-12).
   - B. Hristos dovedeşte supunere chiar şi faţă de instituţii care au lucrat răul împotriva Lui (2:21-25).
     1. El a fost complet nevinovat (v. 22).
     2. El a rămas tăcut şi S-a încrezut în Dumnezeu (v. 23).
     3. Suferinţele Lui au fost răscumpărătoare (v. 24-25).

   (Ce schimbare ar trebui să producă principiul acesta în viaţa de fiecare zi?)

II. Acest principiu al adoptării unui spirit de supunere, de dragul lui Dumnezeu, trebuie să ne conducă în relaţiile noastre sociale (2:13-20; 3:1-7).
   - A. De dragul lui Dumnezeu, trebuie să ne supunem autorităţilor civile (2:13-17).
   - B. De dragul lui Dumnezeu, trebuie să ne supunem şefilor noştri (2:18-20).
   - C. De dragul lui Dumnezeu, trebuie să ne supunem soţilor noştri (3:1-7).
     1. Soţiile trebuie să aibă un spirit de supunere faţă de soţii lor (v. 1-6).
     2. Soţii trebuie să aibă un spirit de supunere faţă de soţiile lor (v. 7).

Concluzie: "Încolo, toţi să fiţi cu aceleaşi gînduri, simţind cu alţii, iubind ca fraţii, miloşi, smeriţi. Nu întoarceţi rău pentru rău, nici ocară pentru ocară; dimpotrivă, binecuvîntaţi, căci la aceasta aţi fost chemaţi: să moşteniţi binecuvîntarea" (3:8-9).

Un subiect care trebuie completat

Un al patrulea model de predică prezintă în introducere numai subiectul, nu întreaga idee, iar punctele majore completează subiectul. Nu încape îndoială că această formă de dezvoltare, cu subiect de completat, este cea mai obişnuită şi mulţi predicatori, atraşi de şabloane consacrate, nu se îndepărtează niciodată de ea.

În mîinile unui predicator priceput, o predică de felul acesta poate da un sentiment de tensiune şi poate avea un punct culminant puternic. James S. Stewart, într-o expunere a textului din Evrei 12:22-25, ne furnizează un exemplu demn de studiat. Stewart stabileşte subiectul în introducere. Cel care le scrie evreilor, spune el, „afirmă

cinci lucruri despre părtăşia în închinarea noastră creştină în biserică". Scopul predicii este „să ne facă să ne dăm seama de bogăţiile moştenirii noastre atunci cînd ne adunăm în locul de închinare". După ce a fost enunţat subiectul, fiecare punct din conţinutul predicii îl completează.

I. Este o părtăşie spirituală: „V-aţi apropiat de muntele Sionului, de cetatea Dumnezeului celui viu, Ierusalimul ceresc" (v. 22). Creştinii au contact direct cu lumea aceea spirituală invizibilă care este singura realitate absolută.
(„Trec acum la al doilea fapt pe care-l subliniază textul nostru cu privire la părtăşia închinării creştine.")

II. Este o părtăşie universală: „V-aţi apropiat" de Biserica celor întîi născuţi, care sînt scrişi în ceruri" (v. 23). Creştinii sînt membri ai celei mai mari adunări de pe pămînt, Biserica universală. („Trec acum la cea de-a treia descriere pe care o face el părtăşiei noastre în închinarea creştină.")

III. Este o părtăşie veşnică: „Voi v-aţi apropiat de duhurile celor neprihăniţi, făcuţi desăvîrşiţi" (v. 23). Cînd creştinii sînt la închinare, iubiţii lor de pe celălalt tărîm sînt aproape de ei şi un nor de martori îi înconjoară.

IV. Este o părtăşie divină: „V-aţi apropiat de Dumnezeu, Judecătorul tuturor... de Isus, Mijlocitorul legămîntului celui nou" (v. 23-24). În închinarea voastră, le spune el - atingînd acum însăşi esenţa problemei - voi aţi venit la Dumnezeu, aşa cum este revelat El în Isus.
(„El mai adaugă un fapt cu privire la părtăşia noastră în închinare şi cu aceasta încheie.")

V. Este o părtăşie răscumpărătoare: „V-aţi apropiat de sîngele stropirii, care vorbeşte mai bine decît sîngele lui Abel" (v. 24). „Cînd păcatele noastre strigă către Dumnezeu cerînd pedeapsă şi răzbunare, se mai întîmplă ceva - sîngele lui Hristos strigă şi mai tare, depăşeşte şi reduce la tăcere strigătele păcatelor noastre, iar Dumnezeu, de dragul lui Hristos, ne iartă".[2]

Stewart nu face o încheiere formală, ci punctul său final serveşte foarte bine la încheierea în mod eficace a predicii sale. Observaţi că fiecare punct separat nu este raportat la punctul precedent, ci la subiectul pe care-l completează.

Relatarea unei întîmplări

Predicile comunică idei, chiar dacă predicatorul povesteşte o întîmplare biblică cu multă înţelegere şi cu imaginaţie. Din nefericire, printr-un raţionament deformat, ne-am convins pe noi înşine că povestirile sînt pentru copii şi că adulţii trebuie să ia principiile aşa cum sînt, fără un înveliş plăcut. De aceea, noi considerăm că povestirile sînt pentru copii şi luăm cu noi în vacanţă un roman numai ca să ne treacă timpul.

Notele mici pe care le acordăm povestirii ar trebui revizuite şi mărite, dacă vedem impactul pe care-l au povestirile asupra noastră a tuturor. Programele de televiziune abundă în povestiri - unele de prost gust, altele dubioase, unele zguduitoare sau care merită atenţie - şi povestirile de la televizor atrag ascultătorii şi le modelează simţul valorilor. Viitorul culturii noastre poate depinde de povestirile care captivează imaginaţia şi mintea acestei generaţii şi a copiilor ei.

[2] Predica completă, cu limbajul ei robust şi cu materialul eficace pe care se bazează, poate fi găsită în *ibid.*, p. 138-46.

Oricine iubeşte Biblia trebuie să aprecieze povestirile, pentru că orice altceva ar fi Biblia, ea este şi o carte de povestiri. Teologia Vechiului Testament vine ambalată în povestiri despre bărbaţi şi femei care se zbat să impună zei făcuţi de mîini omeneşti şi alţii care-L iau pe Dumnezeu în serios şi îşi pun vieţile în joc pentru El. Cînd a venit Isus, El a venit spunînd povestiri şi cele mai multe dintre ele au intrat în folclorul universal. De fapt, El a fost un povestitor atît de strălucit, încît uneori scăpăm din vedere teologia profundă, ascunsă în povestirile Sale despre un tînăr rebel şi delincvent şi despre fratele lui intolerant, despre farisei pioşi, despre comori ascunse şi despre un om de afaceri care a avut o întîlnire neaşteptată cu moartea.

Predicarea narativă însă nu repetă doar detaliile unei povestiri la fel ca repovestirea unei glume fără sens şi răsuflate. Prin povestire, predicatorul comunică idei. În predica narativă, ca şi în orice altă predică, o idee majoră continuă să fie sprijinită de alte idei, dar materialul care sprijină ideile este luat direct din întîmplările povestite. Cu alte cuvinte, detaliile povestirii sînt ţesute laolaltă pentru a sublinia o idee şi toate contribuie la dezvoltarea ideii centrale a predicii. Naraţiunea pare să aibă cea mai mare eficacitate atunci cînd ascultătorii aud povestirea şi ajung la ideile povestitorului fără ca el să le exprime direct. Regizorul de film Stanley Kubrick a discutat puterea ideii indirecte într-un interviu dat revistei *Time:* „Esenţa artei dramatice constă în aceea că ea face ca o idee să fie asimilată de oameni fără a fi enunţată direct. Cînd exprimi o idee în mod direct, ea nu are aceeaşi forţă ca atunci cînd le permiţi oamenilor s-o descopere ei înşişi".[3] Dacă ideile sînt enunţate sau numai sugerate, aceasta depinde de

[3]Martha Duffy şi Richard Schickle, „Kubrick's Grandest Gamble", în *Time*, 15 decembrie 1975, p. 72.

îndemînarea predicatorului, de scopul predicii şi de atenţia ascultătorilor. În orice caz, povestirea ar trebui să se deruleze astfel încît ascultătorii să se identifice cu gîndurile, motivele, reacţiile şi raţionamentele personajelor biblice şi în procesul acesta să ajungă să se cunoască mai bine pe ei înşişi.

Alte forme pe care le ia predica

Predicile se dezvoltă şi inductiv, deductiv sau printr-o combinaţie a celor două. În predicile deductive, ideea apare ca parte a introducerii şi cuprinsul predicii o explică, o dovedeşte sau o aplică (vezi figura 1). Cele trei forme discutate în capitolul acesta urmează modelul deductiv. Într-un aranjament inductiv, pe de altă parte, introducerea prezintă numai primul punct al predicii şi apoi, printr-o tranziţie bine articulată, fiecare punct nou este legat de cel precedent, pînă cînd ideea iese la suprafaţă în concluzie (vezi figura 1). Predicile inductive se pot dezvolta şi printr-o serie de exemple cumulative care duc împreună la un singur principiu general.

Predicile inductive provoacă în ascultători sentimentul descoperirii a ceva, ca şi cum ar fi ajuns ei singuri la ideea predicii. Metoda inductivă este deosebit de eficientă cînd ascultătorii sînt indiferenţi sau ostili, gata să respingă sugestiile predicatorului, dacă ar fi prezentate la începutul predicii. Cînd Petru s-a adresat la Rusalii mulţimii - o gloată care Îl răstignise recent pe Isus - el a folosit o abordare inductivă, pe care Dumnezeu a folosit-o pentru a face ca cinci mii de oameni să-L accepte pe Isus ca Mesia şi Domn.

Inducţia şi deducţia pot fi combinate într-o predică. Predicatorul dezvoltă în mod inductiv introducerea şi primul punct al predicii, ajungînd la enunţarea ideii.

Restul predicii se desfăşoară deductiv, pentru a explica, a dovedi sau a aplica ideea (vezi figura 1).

O variantă a aranjamentului inductiv-deductiv este explorarea unei probleme. În introducere şi la primul punct, predicatorul identifică o problemă personală sau etică, îi cercetează cauzele şi discută, poate, soluţiile neadecvate. La al doilea punct, propune un principiu biblic sau o abordare biblică a problemei şi în restul predicii explică, apără sau aplică abordarea respectivă. O categorie specială de predici de explorare a unei probleme o constituie predicarea despre situaţii din viaţă. În introducere, predicatorul discută în termeni personali o întrebare, o problemă sau o experienţă tulburătoare, cum este depresia psihică sau durerea. El poate demonstra apoi că acel caz specific reflectă de fapt o problemă teologică sau filosofică mai generală. În final, oferă o soluţie biblică

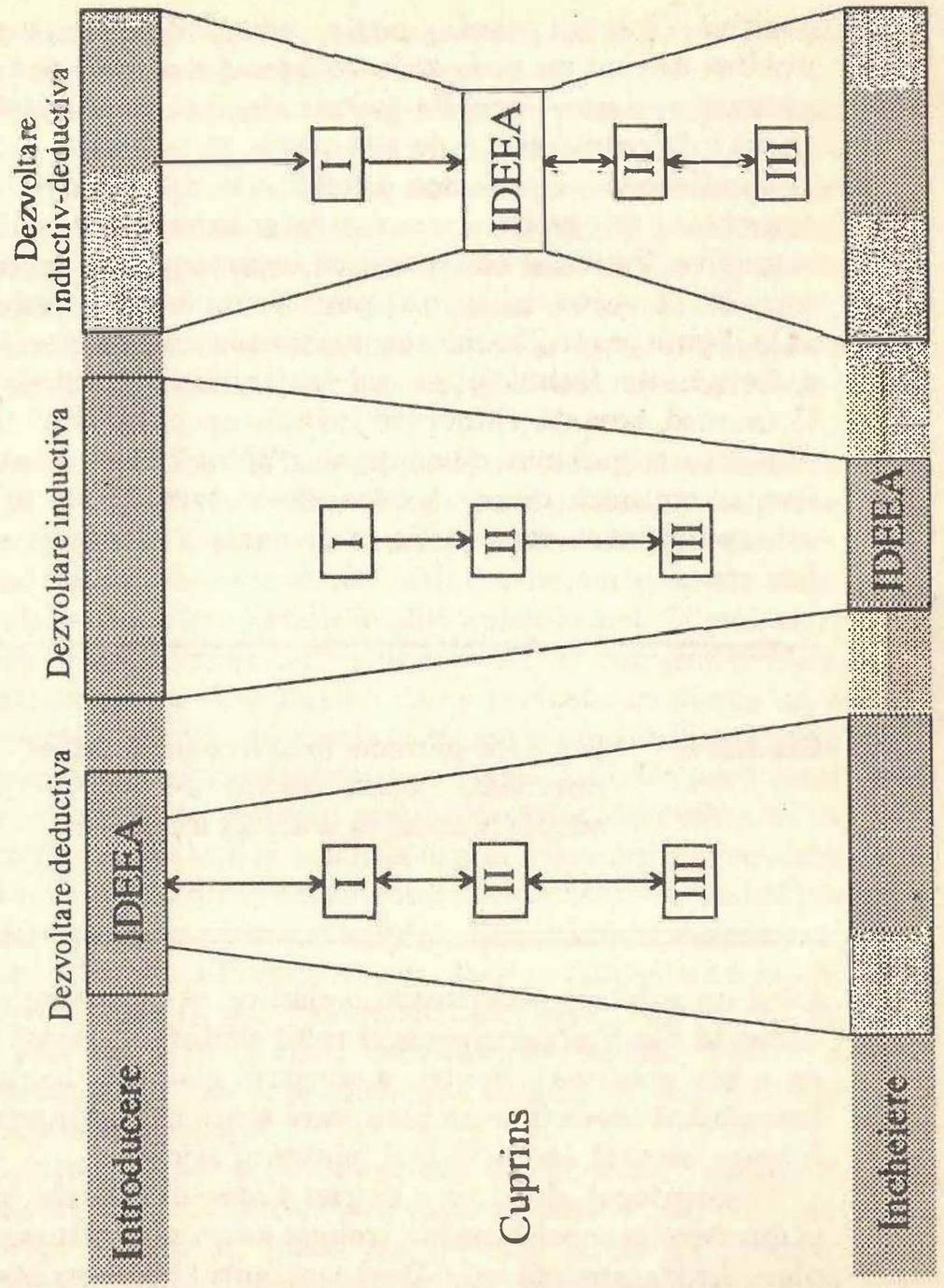

pozitivă, într-un mod practic, accesibil. Prin urmare, predica devine un proiect de construcţie a unui pod peste prăpastia dintre nevoile personale, pe de o parte, şi adevărul scriptural, pe de altă parte.

Predicile pot lua forme diferite, iar cele pe care le-am examinat nu trebuie considerate exhaustive, ci doar sugestive. Pantoful nu trebuie să-i spună piciorului cum să crească; de aceea, trebuie să permitem ideilor şi scopurilor să ia forme proprii în mintea predicatorului. Pentru a testa o formă, ar trebui puse cel puţin două întrebări: (1) Comunică această elaborare învăţătura pasajului? (2) Va atinge ea scopul meu cu aceşti ascultători? Dacă o anumită formă comunică mesajul, foloseşte-o; dacă îţi stă în cale, concepe o formă care să fie în armonie cu ideea şi scopul Scripturii.

Stadiul 8 - După ce ai decis felul în care trebuie dezvoltată ideea pentru a-ţi atinge scopul propus, fă o schiţă a predicii.

Cînd un arhitect proiectează o clădire, el începe cu o idee derivată din funcţie (care este rolul clădirii) şi formă (cum va arăta clădirea). Pentru a construi clădirea, arhitectul transformă ideea într-un plan, care arată în detaliu cum va fi transformată ideea în oţel, piatră şi sticlă.

Predicatorul, după ce a extras o idee din datele biblice şi din nevoile ascultătorilor, trebuie acum să alcătuiască un plan, schiţa predicii sale. Deşi conţinutul poate exista fără formă, structura conferă predicii ordine, unitate şi

progresie. Este sigur că nici o predică nu a dat vreodată greş, dacă a avut o schiţă solidă.

Schiţa deci serveşte cel puţin pentru patru scopuri. Mai întîi, ea clarifică în ochii şi în mintea vorbitorului relaţiile dintre părţile predicii. În al doilea rînd, vorbitorul vede predica în ansamblu şi de aceea amplifică sentimentul unităţii ei. Schiţa cristalizează şi ordinea ideilor, aşa încît ascultătorul le va primi în ordinea adecvată. În fine, predicatorul observă în schiţă punctele care au nevoie de material suplimentar care să sprijine dezvoltarea ideilor sale.

Uneori ordinea ideilor din pasaj va trebui modificată în schiţă. Datorită cititorilor cărora li s-a adresat, s-ar putea ca scriitorul biblic să fi urmat o ordine inductivă; dar, ţinînd seama de ascultătorii săi, predicatorul poate alege un plan deductiv. Predicile din epistole pot fi mai uşor schiţate decît poeziile, pildele sau naraţiunile. Dacă predicatorul nu este flexibil în ce priveşte modurile de a comunica pasajul, va constata că este imposibil să atingă scopurile anumitor pasaje cu ascultătorii săi. Un predicator care se ocupă de epilogul cărţii Proverbe, de exemplu, va descoperi că nu există o schiţă logică a pasajului. Proverbe 31:10-31 constă dintr-un acrostih ebraic, descriind calităţile unei soţii bune, de la Aleph la Tau, care sînt prima şi ultima literă în alfabetul ebraic. Deşi acesta este un mijloc de memorare eficient pentru cititorul evreu, acrostihul nu are nici un sens pentru ascultătorii români. Pentru a prezenta acest pasaj, predicatorul trebuie să facă o schiţă proprie a subiectului.

Schiţele constau de obicei din introducere, cuprins şi încheiere. Introducerile (care vor fi discutate mai detaliat) introduc subiectul, ideea sau primul punct al predicii. Cuprinsul predicii elaborează ideea. Încheierea (care va fi

de asemenea tratată mai tîrziu) concentrează ideea şi încheie predica.

Nu toate punctele din predică au importanţă egală. Unele sînt mai importante decît altele. Cele fundamentale devin puncte principale şi alcătuiesc cadrul de bază, în jurul căruia se construieşte predica. De exemplu:

I. Trebuie să-L lăudăm pe Dumnezeu, deoarece El ne-a ales în Hristos (Efes. 1:4-6).
II. Trebuie să-L lăudăm pe Dumnezeu, deoarece El S-a purtat cu noi potrivit cu bogăţiile harului Său (1:7-12).
III. Trebuie să-L lăudăm pe Dumnezeu, deoarece ne-a pecetluit cu Duhul Sfînt pînă cînd vom intra în deplina posesiune a moştenirii noastre (1:13-14).

Simpla înşirare a acestor puncte principale însă nu dezvoltă predica. Întrucît punctele principale au nevoie de extindere, puncte secundare, care dezvoltă punctele principale, sînt adăugate la schiţă. Majusculele desemnează acele puncte şi, în plus, ele apar ca alineate.

I. Noi trebuie să-L lăudăm pe Dumnezeu deoarece El ne-a ales în Hristos (Efes. 1:4-6).
   A. El ne-a ales înainte de întemeierea lumii (v. 4).
   B. El ne-a ales pentru că ne-a predestinat să-I devenim fii prin înfiere.
   C. El ne-a ales pentru ca El să fie lăudat pentru gloria harului Său (v. 6).

Adăugarea acestor subpuncte îmbunătăţeşte schiţa prin faptul că ele fac dezvoltarea mai clară şi mai concretă. Schiţa poate deveni şi mai cuprinzătoare, dacă aduce detalii specifice care să sprijine punctele secundare. De obicei, un număr arab şi mai mult spaţiu liber lăsat în faţa fiecărui rînd arată subordonarea dintre punctele principale şi cele secundare. În modelul de schiţă prezentat, predica se dezvoltă prin adăugarea de detalii.

II. Noi trebuie să-L lăudăm pe Dumnezeu deoarece El S-a purtat cu noi potrivit cu bogăţiile harului Său (1:7-12).
   A. El ne-a absolvit de păcate prin sîngele lui Hristos (v. 7).
   B. El ne-a dat înţelepciune ca să înţelegem taina voii Lui (v. 8-10).
      1. Voia Lui este potrivită cu buna Lui plăcere pe care a plănuit s-o ducă la îndeplinire în Hristos (v. 8-9).
      2. Voia Lui are ca scop să unească toate lucrurile în Hristos la vremea cuvenită (v. 10).

Cu fiecare extindere a schiţei, substanţa predicii devine tot mai evidentă. O persoană care n-a citit niciodată pasajul ar putea să citească schiţa şi să-şi facă o idee despre organizarea dată de predicator şi despre dezvoltarea predicii.

Dacă este nevoie de dezvoltare suplimentară, aceasta poate fi arătată prin folosirea de litere mici şi lăsînd şi mai mult spaţiu înaintea fiecărui rînd. Schiţa unei predici, în comparaţie cu cea a unei teze sau a unei lucrări de cercetare, ar trebui să fie simplă şi clară şi să aibă relativ puţine puncte. O schiţă complicată desfăşurată în mai multe alineate cu subdiviziuni, deşi este impresionantă la vedere, nu face decît să-i năucească pe ascultătorii care trebuie s-o audă.

Întrucît fiecare punct din schiţă reprezintă o idee, din punct de vedere gramatical ar trebui să fie o propoziţie completă. Cînd în loc de propoziţii găsim cuvinte sau expresii, ele ne induc în eroare, deoarece sînt incomplete şi vagi. Afirmaţiile parţiale permit gîndului să alunece prin minţile noastre ca o minge unsă. Deşi predicatorul poate

lua cu sine la amvon o schiţă scurtă, ea nu-i va fi de folos dacă o foloseşte şi la studiu.

Fiecare punct trebuie să fie o afirmaţie, nu o întrebare. Întrebările nu arată relaţii, deoarece ele nu sînt idei. Punctele din schiţă ar trebui să răspundă întrebărilor, nu să le ridice. Întrebările pot fi folosite în prezentarea unei predici ca elemente de tranziţie ce introduc puncte noi. Astfel de întrebări de tranziţie preced un punct şi sînt puse în paranteze.

Deşi predicatorul vede schiţa pe foaia dinaintea sa, conţinutul ei va fi auzit de ascultători. Ei nu aud o schiţă. Faptul acesta face ca afirmaţiile de tranziţie să fie deosebit de importante, întrucît ele ne arată relaţiile dintre părţi şi întreg. Tranziţiile atent construite îl ajută pe ascultător să gîndească împreună cu vorbitorul, aşa încît să treacă împreună prin predică. O tranziţie eficientă îi înştiinţează pe ascultători că predicatorul trece mai departe. Ea poate recapitula, poate identifica ideea la care se trece, poate face legătura între ce s-a spus şi subiectul sau ideea principală sau poate stîrni interesul ascultătorului pentru un gînd nou.

Întrucît tranziţiile clare nu ne vin automat în minte, ele ar trebui să fie planificate în avans. Uneori este prezentată nu numai ideea precedentă, ci şi ideea care urmează: „Închinarea noastră nu numai că este o părtăşie divină, ea este şi o părtăşie răscumpărătoare". Alteori, dacă am enunţat punctul precedent în mod explicit cînd l-am încheiat, vom omite recapitularea lui: „Autorul ne mai spune ceva despre închinarea noastră; ea este o părtăşie răscumpărătoare". Oricum le facem, tranzi ţiile enunţă sau implică legătura logică sau psihologică dintre introducere şi cuprinsul predicii, dintre punctele din cuprinsul predicii şi dintre cuprinsul predicii şi încheiere. Ele răspund la întrebarea: de ce aceste puncte şi de ce în această ordine? Unele tranziţii realizează aceasta cu un singur cuvînt sau

cu o propoziţie, dar altele necesită un paragraf pentru a stabili unitatea, ordinea punctelor şi înaintarea în predică. Deşi ele ar trebui scrise şi incluse în schiţă, foarte adesea tranziţiile sînt amplificate şi lărgite atunci cînd predicăm.

Concepte noi

Repetiţie
Reformulare
Explicaţie
Definiţie
Informaţie faptică
Citat
Naraţiune
Ilustraţie

Definiţii

Definiţia - stabileşte ce trebuie inclus şi ce trebuie exclus dintr-un termen sau dintr-o afirmaţie.

Explicaţia - stabileşte limitele prin prezentarea pe larg a modului în care ideile se leagă între ele şi a implicaţiilor ideilor.

Ilustraţia - reformulează, explică, dovedeşte sau aplică ideile prin raportarea lor la experienţe tangibile.

Informaţia faptică - constă din observaţii, exemple, statistici şi alte date care pot fi verificate independent de predicator.

Naraţiunea - descrie personajele, acţiunile şi rezultatele lor din întîmplări biblice. Poate fi folosită pentru a furniza cadrul unei predici prin discutarea istoriei, a cadrului sau a personajelor implicate în pasaj.

Stadiile pregătirii mesajelor expozitive

1. Alegerea pasajului
2. Studierea pasajului
3. Descoperirea ideii exegetice
4. Analiza ideii exegetice
5. Formularea ideii homiletice
6. Stabilirea scopului predicii
7. Stabilirea modului de a atinge acest scop
8. Alcătuirea schiţei de predică
9. **Completarea schiţei de predică,** pagina 155.

Capitolul 7

Aducerea la viaţă a oaselor uscate

Schiţele servesc drept schelete de gîndire şi, în cele mai multe predici, ca şi în cele mai multe trupuri de altfel, scheletul nu va fi ascuns cu desăvîrşire. Nu trebuie însă să facem o afişare vulgară a schiţei, ca şi cum scheletul ar fi „Exponatul C, victimă a înfometării din lagărul de concentrare". Cel mai eficace mod de ascundere a oaselor goale ale predicii nu este aruncarea scheletului, ci acoperirea lui cu carne. Materialul pe care se bazează predica este pentru schiţă ceea ce este pielea pentru oase sau pereţii pentru structura unei case.

Stadiul 9 - Completează schiţa cu material ajutător care să explice, să dovedească, să aplice sau să amplifice punctele.

Ascultătorii nu răspund la idei abstracte şi nimeni nu a fost determinat la acţiune prin citirea unei schiţe de predică. Prin urmare, dacă o schiţă rămîne nedezvoltată, ascultătorii nu-i pot înţelege sensul şi vor rămîne neconvinşi. Pe măsură ce se desfăşoară predica, ascultătorii pun cîteva întrebări: „Oare ce vrea să spună cu asta?" „Ce dovezi are pentru această afirmaţie?" „Sună impresionant, dar cum pot eu transpune aceasta în viaţă?" Pentru a clarifica, a amplifica, a dovedi sau a aplica ideile şi pentru a le face inteligibile şi atrăgătoare, predicatorul foloseşte o serie de materiale ajutătoare.

Reformularea

Reformularea foloseşte principiul repetiţiei pentru a enunţa o idee „cu alte cuvinte". Ea serveşte două scopuri fundamentale. Mai întîi, reformularea aduce claritate. Ascultătorii, spre deosebire de cititori, trebuie să înţeleagă ce se spune atunci cînd se spune. Ei nu pot relua ca să audă din nou. Dacă nu ne înţeleg de prima dată, atunci trebuie să spunem lucrul acela din nou, pentru a fi clar. Clovis G. Chappell foloseşte reformularea în introducerea la o predică despre femeia prinsă în adulter.

> Teologii nu ştiu exact care este locul acestei povestiri în scrierile sfinte. Unii cred că nu-şi are nicidecum locul acolo. Din unele manuscrise vechi este omisă. Cu toate acestea, vorbind nu ca un teolog, ci doar ca un cititor al Bibliei, sînt sigur că locul ei este aici. Sînt convins că aici avem o întîmplare adevărată. Iar dacă n-ar fi adevărată, ar fi totuşi o întîmplare din care adevărul însuşi ar avea ceva de învăţat. Întîmplarea aceasta nu numai că este adevărată, dar, după părerea mea, este relatarea unui fapt. Este relatarea unui eveniment care a avut loc în realitate. Ar fi fost nevoie de un geniu superb pentru a născoci o întîmplare atît de reală. În mod cert, ea este compatibilă cu ceea ce ştim despre cărturari şi farisei; este şi mai compatibilă cu ceea ce ştim despre Isus Însuşi.[1]

Reformularea imprimă adevărul în mintea ascultătorului. Spune ceva o singură dată, şi ceea ce ai spus poate fi ignorat; repetă însă de cîteva ori şi lucrul acela va fi subliniat în gînd şi în sentimente. Agenţii publicitari investesc milioane de dolari pentru a-şi reformula ideile la radio, la televiziune şi în reviste. În predica sa „Arta de a mişca munţii", Peter Marshall accentuează o idee prin reformulare:

> Sînt sigur că fiecare dintre voi a auzit afirmaţia aceasta de multe ori:
>
> *Rugăciunea schimbă lucrurile.*
>
> Aţi văzut-o pictată pe panourile care împodobesc pereţii claselor de şcoală duminicală.
> Aţi văzut-o imprimată pe plăcuţe metalice,
> aţi citit-o în Biblie,
> aţi auzit-o de la amvon, o, de cîte ori.
> Dar o credeţi?
> Credeţi voi cu adevărat, sincer, că rugăciunea schimbă lucrurile?
> S-a întîmplat vreodată ca rugăciunea să schimbe ceva pentru voi?
> Atitudinile voastre.
> situaţia voastră,
> obstacolele voastre,
> temerile voastre?

Reformularea se deosebeşte de repetiţie. Repetiţia spune acelaşi lucru cu aceleaşi cuvinte; reformularea spune

[1] *Questions Jesus Asked* (Întrebări pe care le-a pus Isus), New York: Abingdon-Cokesbury, 1948; ediţie retipărită, Grand Rapids: Baker, 1974, p. 154.

acelaşi lucru, dar cu cuvinte diferite. Repetiţia poate fi folosită în mod eficace pe parcursul predicii, ca un fel de refren menit să imprime o idee majoră, dar predicatorul priceput învaţă să reformuleze un gînd de cîteva ori, în diferite moduri.

Explicaţia şi definiţia

O definiţie stabileşte limite. Ea arată ce trebuie inclus şi ce trebuie exclus într-un termen sau într-o afirmaţie. Explicaţia fixează şi ea nişte limite, dar o poate face arătînd în ce fel se raportează ideile unele la altele şi ce implicaţii are o idee. Observaţi modul în care Earl F. Palmer explică ce se înţelege prin cuvîntul grecesc *eros:*

> *Eros* este o dragoste stîrnită în noi, o dragoste care ne este cîştigată. Nu este dragostea instinctivă pe care o avem pentru părinţii noştri sau pentru copiii noştri, pentru structura noastră familială, socială sau rasială. Nu este genul de dragoste pe care-o nutrim pentru ceva ca înţelepciunea sau omenirea. Este o dragoste cîştigată de la noi datorită superiorităţii irezistibile a unei persoane, a unui lucru sau a unei realităţi. Este dragostea pentru frumos, dragostea pentru putere, dragostea pentru tărie.[2]

Definiţiile şi explicaţiile operează într-o diversitate de moduri. De obicei, noi definim un termen sau o idee prin încadrarea într-o clasă mai mare de lucruri din care face parte. În acelaşi timp însă, trebuie să arătăm prin ce se deosebeşte lucrul definit de alte lucruri din aceeaşi clasă. Prin urmare, clasificarea explică atît asemănările, cît şi

[2] *Love Has Its Reasons: An Inquiry into New Testament Love* (Dragostea are motivele ei: o analiză a dragostei în Noul Testament), Waco, Tex.: Word, 1977, p. 38-39.

deosebirile. Palmer spune: „*Eros* este dragostea (clasa mare din care face parte) care este stîrnită în noi, dragostea care este cîştigată de la noi (prin ce se deosebeşte de alte feluri de dragoste)". Uneori definim şi explicăm prin sinonime. Un sinonim însă operează numai dacă atinge experienţa anterioară a ascultătorului şi dacă-l face să înţeleagă şi să simtă sensul avut în vedere. Se presupune că toată lumea ştie ce sînt sectele; dar poate că ei nu cunosc sensul particular la care ne referim şi de aceea putem spune: „Sectele sînt poliţele neplătite ale bisericii".[3]

Tot aşa, comparaţia şi contrastul explică şi dezvoltă idei. Palmer le foloseşte pe amîndouă în explicaţia pe care o dă *erosului.*

Predicatorii folosesc şi exemple pentru a explica. Ray C. Stedman face aceasta cînd întreabă într-o predică: „Ce înţelegem cînd spunem că un lucru este sfînt?" El răspunde: „Uitaţi-vă la Biblii şi pe ele scrie: «Sfînta Scriptură». Ce o face sfîntă? Ţara lui Israel este numită «Ţara Sfîntă», iar oraşul Ierusalim este numit «Cetatea Sfîntă». De ce? Toate trei au o calitate comună. Toate Îi aparţin lui Dumnezeu. Biblia este cartea lui Dumnezeu; Israel este ţara lui Dumnezeu; Ierusalimul este oraşul lui Dumnezeu - ele sînt proprietatea lui Dumnezeu! Iată motivul pentru care sînt sfinte: Îi aparţin lui Dumnezeu".

Explicarea se dovedeşte dificilă dacă predicatorul nu-şi cunoaşte ascultătorii. Cu cît este mai familiarizat cu un subiect, cu atît poate fi mai puţin conştient de ignoranţa ascultătorilor cu privire la subiectul acela. Oamenii din

[3] Această afirmaţie des citată apare, de exemplu, în Anthony A. Hoekema, *The Four Major Cults: Christian Science, Jehova's Witnesses, Mormonism, Seventh-Day Adventism* (Cele patru secte majore: ştiinţa creştină, martorii lui Iehova, mormonismul, adventismul de ziua a şaptea), Grand Rapids: Eerdmans, 1963, p. 1.

biserică trăiesc într-o lume intelectuală diferită de cea a pastorului. De fapt, ei îl sprijină financiar tocmai pentru ca el să poată studia ceea ce ei nu pot. El nu trebuie să presupună că ascultătorii lui înţeleg imediat ce vorbeşte el. El le datorează o explicaţie clară a subiectului despre care vorbeşte. Ca o regulă călăuzitoare, un vorbitor ar trebui să definească orice termen important într-un limbaj pe care-l înţeleg ascultătorii. Sigur că este de preferat să defineşti prea mulţi termeni, decît prea puţini. Cînd explicăm relaţiile şi implicaţiile ideilor, ar trebui să cunoaştem explicaţia atît de limpede, încît să nu existe nici o neclaritate în mintea noastră. După aceea, ar trebui să punem bine la punct toate etapele explicaţiei, aşa încît ele să urmeze într-o ordine logică sau psihologică. Ceaţa de la amvon devine pîclă în bănci.

Informaţii faptice

Faptele constau din observaţii, exemple, statistici şi alte date care pot fi verificate independent de vorbitor. Un predicator face o afirmaţie faptică atunci cînd spune: „Limba greacă este bogată şi variată şi are mai multe cuvinte pentru noţiunea de «dragoste». Dar dintre aceste cuvinte, numai două, *philia* şi *eros*, au exercitat o influenţă importantă asupra literaturii sau asupra gîndirii greceşti din primul secol". Dacă ascultătorul este interesat, poate să verifice corectitudinea acestei afirmaţii, căutînd cuvintele pe care grecii le foloseau pentru dragoste. Într-o predică expozitivă, observaţiile despre conţinutul pasajului sînt faptice, întrucît ascultătorul poate vedea el însuşi ce spune Biblia.

Multe lucruri care se pretind fapte sînt în realitate numai opinii mascate. „De fapt, spune un predicator, cea mai mare ameninţare pentru moralitatea Americii este televizorul". Desigur, aceasta nu este nicidecum o afirmaţie

faptică, ci doar o opinie. Opinia aceasta poate fi adevărată sau nu, în funcţie de fapte. Faptele, desigur, sînt nişte lucruri stupide pînă cînd sînt puse în relaţie unele cu altele şi se trag concluzii pe baza lor. Opiniile, pe de altă parte, sînt la fel de stupide, dacă nu se bazează pe fapte. Predicatorul, la fel ca orice vorbitor moral, trebuie să cunoască faptele pentru a fi sigur de validitatea lor. „Orice om are dreptul la propria sa opinie, a remarcat Bernard Baruch, dar nimeni nu are dreptul să greşească în ceea ce priveşte faptele." Faptele nu numai că-l ajută pe ascultător să înţeleagă, ci asigură şi respectul faţă de vorbitor.

Statisticile sînt o formă specială de fapte, care ne permit să parcurgem un spaţiu mare într-un timp scurt. Ele sînt deosebit de atrăgătoare pentru cetăţenii unei societăţi ahtiate după numere. Într-adevăr, apetitul americanilor pentru statistici pare de nesatisfăcut şi statisticienii furnizează o cantitate nesfîrşită de date, variind de la numărul de ore petrecute de o familie obişnuită urmărind televizorul, pînă la numărul de familii nefericite din societatea noastră. Acest ataşament faţă de numere a creat capcane pentru cel inocent şi ocazii favorabile pentru cel necinstit. Un aer de certitudine pluteşte peste punctul zecimal sau peste procentul fracţional, chiar dacă măsurătoarea nu poate fi verificată sau este absurdă. O ilustraţie clasică este un raport elaborat în urmă cu mai mulţi ani, care arată că 33,33 % dintre studentele de la John Hopkins University s-au căsătorit cu profesori de la acea universitate. Procentajul era corect. Pînă atunci universitatea John Hopkins avusese numai trei studente, iar una dintre ele s-a căsătorit cu un profesor. Predicatorii dornici să-şi impună punctul de vedere pot fi deosebit de susceptibili să folosească statistici nefondate. Un cunoscut evanghelist a spus: „Am citit nu de mult că 50 la sută dintre grupurile de muzică rock practică vrăjitoria şi

închinarea la diavol şi eu cred că această cifră creşte în fiecare zi". Cine a făcut numărătoarea? Cine a fost numărat? Cînd? Unde?

Cînd cifrele sînt incluse într-o predică, trebuie să fie cît mai simple posibil, fără a sacrifica însă exactitatea. Cifrele rotunjite sînt de obicei suficiente. Deşi un contabil ar putea fi impresionat de informaţia că în 1950 populaţia oraşului Chicago era de 3.620.962 de locuitori, cei mai mulţi dintre noi vor găsi mai uşor de reţinut cifra de „peste trei milioane şi jumătate". Cînd folosim numere, datele pot căpăta mai mult sens şi viaţă dacă sînt comparate cu lucruri din experienţa ascultătorilor. Descriind templul zeiţei Diana din Efes, putem spune: „Era lat de 54 metri, lung de peste 110 metri, cu coloane înalte de 18 metri" şi după aceea putem adăuga: „Templul era mai mare decît un teren de fotbal, iar coloanele erau mai înalte decît o clădire cu cinci etaje". Un vorbitor a făcut să se înţeleagă micimea electronului dînd mai întîi fracţia zecimală, care n-a spus nimic, şi adăugînd apoi: „Dacă un electron ar fi mărit la dimensiunile unui măr, şi dacă un om ar fi mărit în aceeaşi proporţie, omul acela ar putea ţine întregul sistem solar în palmă şi ar avea nevoie de o lupă ca să-l vadă".[4]

Citate

Există două motive pentru care folosim citate în sublinierea sau extinderea unui punct: impresie şi autoritate. Cînd descoperim că cineva a exprimat ideea mai bine ca noi, folosim cuvintele sale. James S. Stewart face introducerea unei predici din Isaia 5:30 cu un fragment dintr-o frază a lui Robert Browning: „Dintre toate îndoielile care, aşa cum

[4] Alan H. Monroe, *Principles and Types of Speech* (Principii şi tipuri de vorbire), p. 231.

spune Robert Browning, «bat la uşă şi intră în sufletul nostru», cea mai devastatoare este îndoiala cu privire la scopul suprem al lui Dumnezeu". Stewart dezvoltă introducerea cu o serie de alte citate, alese toate pentru forţa formulării lor. El spune:

> ...Tocmai aceasta este îndoiala care zace ca o greutate apăsătoare pe nenumărate vieţi din zilele noastre. Aceşti oameni s-ar gîndi de două ori înainte de a subscrie la credinţa lui Tennyson:
>
> *Eu nu mă îndoiesc că prin veacuri un scop mai mare trece*
> *Şi ale oamenilor gînduri mai mari sînt cînd soarele urcă pe cer.*
>
> „Unde vedeţi vreo dovadă a unui asemenea scop?" vor ei să întrebe... Şi de aceea se află în aceeaşi situaţie în care era Eclesiastul: „O, deşertăciune a deşertăciunilor, totul este deşertăciune." Ce rost au, a strigat Thomas Hardy, toate rugăciunile voastre, toţi oamenii care se roagă, cînd voi nu aveţi la ce să vă rugaţi decît la
>
> *Visatul Lucru 'ntunecat şi-absurd*
> *Ce-ntoarce arcul ăstei Piese seci?*
>
> „O glumă proastă" - acesta a fost verdictul final dat de Voltaire vieţii. „Să cadă cortina, a spus actorul murind, farsa s-a-ncheiat."[5]

Se poate vorbi în mai multe feluri despre locul pe care-l joacă durerea în vieţile noastre. Un predicator a rezumat punctul de vedere al cuiva citînd cuvinte mai impresionante decît ale sale: „Durerea înfige steagul realităţii în fortăreaţa unei inimi răzvrătite".

[5] *The Gates of New Life* (Porţile vieţii noi), New York: Scribner, 1940; ediţie retipărită, Grand Rapids: Baker, 1972, p. 1-2.

Principalul motiv pentru care un predicator recurge la citate este dorinţa de a ancora o idee cu expresii care pătrund adînc în minţile oamenilor. Cînd dăm sursa citatului, o facem în principal din motive de etică.

Includem citate şi pentru a conferi autoritate. În cazul acesta, atunci cînd dăm sursa citatului, o facem pentru că persoana care a făcut afirmaţia are mai multă prestanţă decît noi. Ernest T. Campbell face acest lucru cînd vorbeşte despre perioadele cînd aparenta inutilitate a ceea ce facem ne determină să ne retragem din angajarea în acţiune socială. Campbell spune:

> Am fost surprins zilele trecute de părerea lui Leonard Woolf despre munca vieţii sale. „Văd clar, a spus el, că practic nu am realizat nimic. Lumea de astăzi şi istoria furnicarului omenesc din ultimii 5-7 ani ar fi exact aceleaşi şi dacă aş fi jucat ping-pong în loc să iau parte la şedinţele unor comitete şi să scriu cărţi şi rapoarte. De aceea, trebuie să fac mărturisirea care nu-mi face cinste, că în viaţa mea lungă probabil că am prestat 150.000 pînă la 200.000 de ore de muncă absolut inutilă."[6]

Îi citãm pe alţii şi pentru că ei, prin poziţia lor, cunosc mai bine faptele sau le pot interpreta mai bine sau pentru că ascultătorii ar fi mai dispuşi să accepte evaluarea lor. Un predicator care cunoaşte Biblia şi care-i înţelege pe oameni crede deja în păcatul originar, dar pentru nişte ascultători sceptici poate cita raportul Comisiei de Studiere a Infracţiunilor din Minnesota:

> Orice copil nou-născut porneşte în viaţă ca un mic sălbatic. Este în întregime egoist şi egocentric. El vrea cu tărie ceea

[6] *Locked in a Room with Open Doors* (Încuiat într-o cameră cu uşi deschise), Waco, Tex.: Word, 1974, p. 117.

> ce cere şi vrea să primească atunci cînd cere - sticla, atenţia mamei, jucăria prietenului de joacă, ceasul unchiului. Refuză numai să-i împlineşti aceste cereri şi el clocoteşte de furie şi agresivitate, care ar putea fi criminale dacă n-ar fi atît de neajutorat. Este murdar. Nu are morală, cunoştinţe sau deprinderi. Aceasta înseamnă că toţi copiii, nu numai anumiţi copii, sînt născuţi delincvenţi. Dacă i se permite să rămînă în lumea egocentrică a copilăriei, dacă se dă libertate acţiunilor lui impulsive de a-şi satisface dorinţele, orice copil va creşte devenind un infractor, un hoţ, un ucigaş, un siluitor.

Alteori, un expert este mai calificat să vorbească cu autoritate despre un subiect. D. M. Baillie citează un istoric, pentru a demonstra că primii creştini posedau o calitate intelectuală în credinţa lor:

> Dr. T. R. Glover, care a fost o autoritate pentru acea perioadă (primele secole ale erei creştine), ne spune că un motiv pentru care creştinismul a cucerit lumea a fost că avea o gîndire mai bună decît restul lumii. Nu numai că a ştiut mai bine cum să trăiască şi cum să moară: a ştiut mai bine şi cum să gîndească. A depăşit felul de gîndire al lumii. Iată un pasaj extrem de interesant: „Creştinul a citit cele mai bune cărţi, le-a asimilat şi a trăit cea mai liberă viaţă intelectuală pe care a cunoscut-o lumea. Isus l-a eliberat cu adevărat. Nu este loc pentru creştini ignoranţi. Chiar de la început, creştinul a ştiut că trebuie să cunoască şi să înţeleagă, a trebuit să citească evangheliile, a trebuit să poată da o justificare logică a credinţei lui. El a citit despre Isus, L-a cunoscut şi a ştiut pe ce poziţie se situează... Cine a fost gînditorul lumii antice? Creştinul şi iarăşi creştinul. El a depăşit lumea prin gîndirea sa".[7]

[7] *To Whom Shall We Go?* (La cine să ne ducem?), New York: Scribner, 1955; ediţie retipărită, Grand Rapids: Baker, 1974, p. 62-63.

Persoanele care vorbesc cu autoritate trebuie să aibă un mandat. Cîteva întrebări trebuie puse cu privire la orice expert pentru a stabili competenţa lui: (1) Experienţa şi pregătirea lui îl califică oare să vorbească cu autoritate despre acest subiect? (2) Se bazează mărturia lui pe cunoaştere directă? (3) Este autoritatea lui afectată de prejudecăţi? O autoritate cu prejudecăţi nu inspiră încredere, întrucît va tinde să privească favorabil dovezile care sprijină părerea sa şi să treacă cu vederea celelalte dovezi. O autoritate cu prejudecăţi, care vorbeşte împotriva ideilor sale preconcepute, constituie un martor excelent. Dacă George Bernard Shaw ar vorbi în favoarea creştinismului, ar aduce o mărturie puternică, deoarece el a vorbit adesea împotriva creştinismului. (4) Cum privesc ascultătorii mărturia lui? Îl cunosc? Îl respectă? Cînd o persoană necunoscută este citată ca autoritate, ar trebui să le spunem ascultătorilor ce îl califică pe acel om să vorbească despre problema respectivă.[8]

Este indicat ca citatele să fie folosite cu moderaţie în predici. Un mesaj de la amvon nu trebuie să sune ca o lucrare trimestrială. În general, citatele trebuie să fie scurte. Citatele lungi devin deseori neclare şi stînjenesc comunicarea. Uneori, un citat mai lung poate fi parafrazat şi apoi se pot citi ascultătorilor cîteva propoziţii importante din citat.

Citatele vor deveni mai proeminente, dacă le introducem în predică printr-o remarcă plină de prospeţime. Este nevoie de puţin efort pentru a introduce un citat cu cuvintele: „Spurgeon a spus", „Pavel a scris" sau „Biblia spune". Implică mai multă gîndire, dar se şi realizează mai mult, dacă le rearanjăm: „Scrisă cu litere mari în Biblie,

[8]Monroe, *Principles and Types of Speech* (Principii şi tipuri de vorbire în public), p. 233.

găsim această frază..."; „Pavel a simţit cu acuitate că..."; „Tocmai acesta este lucrul pe care a încercat să ni-l spună Charles Dickens, cînd a făcut observaţia..."; „Puteţi înţelege acum semnificaţia acelor cuvinte din versetul 10...".

Naraţiunea

Cînd bîrfim, nu bîrfim despre idei, ci despre oameni. Cînd reviste cunoscute ca *Time*, abordează subiecte complexe, ca de pildă, schimbările politice şi economice din China, o fac în parte discutînd despre oamenii implicaţi. Naraţiunea dintr-o predică descrie indivizi şi concepte cuprinse în relatările biblice. Orice pasaj are personajele sale - uneori ele stau acolo rîzînd, blestemînd, rugîndu-se, iar alteori se ascund şi trebuie să le căutăm. În orice text însă este întotdeauna cineva care scrie şi cineva care citeşte. Dă la o parte o doctrină şi vei găsi persoanalităţi. De exemplu, harul nu se găseşte într-o magazie frigorifică în cer. Există numai Cineva care dă har şi cineva care-l primeşte. Duhul Sfînt a cunoscut valoarea naraţiunii cînd a umplut Scripturile cu ea şi Isus a demonstrat impactul naraţiunii în pildele pe care le-a povestit.

Naraţiunea poate oferi cadrul unei predici prin prezentarea cadrului istoric, geografic sau al personajelor implicate. John Hercus o foloseşte în mod eficient pentru a ne transpune în prezenţa lui David cînd a scris Psalmul 24:

> David se ridică, îşi întinse braţele şi căscă. Fusese o zi de repetiţii, de revizuire a întregii rutini a procesiunii, împreună cu muzicanţii, cu cîntăreţii şi cu dansatorii. Partiturile muzicale şi coregrafia erau într-un stadiu foarte avansat şi David era mai mult decît satisfăcut. Psalmul era bun - scurt, clar, potrivit pentru ocazia aceea. Hm-m-m-m-m... era acolo o expresie aleasă: „Cine poate să se suie pe muntele Domnului... la locul Lui cel sfînt". Foarte

bine. Ar fi foarte potrivită o muzică de fond cu ţimbale, trompete şi cor. Iar dansatorii, sub conducerea lui, vor avea o ocazie splendidă să exprime sentimentul tot mai pronunţat de dramă spirituală.

Şi cele patru condiţii pentru intrarea în locul sfînt erau tocmai potrivite. Concise, compacte, elegante. Mîini curate, inimă curată, nici un accent pe valori josnice (la aceasta s-a gîndit cînd a spus: „nu-şi dedă sufletul la minciună") şi nici o înşelătorie sau viclenie. Da, într-adevăr, aceasta îl poate califica pe un om cît se poate de complet.

Mîini curate... aşa ca mîinile sale...

Dintr-o dată o amintire i-a străbătut gîndurile. Amintirea spălării iarăşi şi iarăşi a acelor mîini „curate" ale sale, încercînd să spele de pe ele fapta aceea sîngeroasă care nu mai putea fi anulată. Cum s-a întîmplat? O, da... din cauza lui Mical.[9]

Naraţiunea capătă viaţă cînd verbele şi substantivele zugrăvesc imagini în minţile noastre. Uneori, un punct de vedere nou aduce prospeţime într-o întîmplare des povestită. Ce au crezut despre Isus femeia prinsă în adulter sau femeia de la fîntînă, atunci cînd L-au întîlnit prima dată? În epistolele sale, Pavel îşi imaginează un critic care se angajează într-o dispută cu el: „Ce avantaj este în a fi evreu?" (Rom. 3:1 *NIV*), întreabă el. „Mîncările sînt pentru pîntece şi pîntecele este pentru mîncări" (1 Corinteni 6:13), spunea un hedonist din vremea aceea. Cum au fost aceştia? Ai putea descrie cum s-a purtat discuţia lor?

Foloseşte dialogul. Naraţiunile evangheliei şi pildele sînt pline de dialoguri. Pune cuvinte în gurile oamenilor. Cînd apare numai o persoană, foloseşte monologul. Aşa a făcut Hercus cu David şi aşa a făcut Isus cu ispravnicul

[9] *David*, ed. a 2-a, Chicago: Inter-Varsity, 1968, p. 55-56.

necredincios (Luca 16:2-7) şi cu fiul risipitor aflat în ţara îndepărtată (Luca 15:11-32). Tînărul şi-a spus singur: „Cîţi argaţi ai tatălui meu au belşug de pîine, iar eu mor de foame aici!" (v. 17).

Naraţiunea înseamnă comunicare plină de imaginaţie, iar imaginaţia reflectă înţelegerea dată de credinţă. Imaginaţia este soră cu interpretarea, întrucît amîndouă au legătură cu textul. Noi stabilim înţelesul unui pasaj din ceea ce spune pasajul. Prin urmare, imaginaţia merge un pas mai încolo de faptele biblice şi, cu toate acestea, rămîne legată de ele.

Ilustraţii

Sfatul lui S. I. Hayakawa pentru vorbitorii care vor să-şi dezvolte claritatea exprimării este ca ei să studieze o carte de bucate, întrucît reţetele explică conceptele generale prin descompunerea lor în componentele specifice. De exemplu, reţeta pentru *muşchi de vită à la Wellington* sună astfel: „Aşezaţi muşchiul pe grătar, într-o tavă de prăjit. Nu adăugaţi apă. Nu acoperiţi. Prăjiţi-l în cuptor la 150 grade, timp de 20-25 minute". Sfatul lui Hayakawa este deosebit de folositor pentru specialişti, a căror cunoaştere extensivă a unui subiect îi poate împiedica să fie comunicatori eficienţi. Educaţia lor îi îndepărtează de aspectele particulare, către tărîmurile vagi ale abstractului.

Un teolog, de exemplu, vorbeşte despre *hamartiologie* în loc de *păcat,* deoarece cuvîntul abstract serveşte ca o umbrelă mai bună pentru variatele aspecte ale subiectului. Cînd teologul se adresează unor ascultători mai puţin familiarizaţi cu disciplina sa, el trebuie să coboare din sferele abstracte şi să vorbească despre omor, minciună, furt sau adulter. Dacă nu poate sau nu vrea s-o facă, deşi s-ar putea să primească note mari ca savant, va eşua

complet în comunicare. Sören Kierkegaard s-a plîns că, atunci cînd i-a cerut filosofului Georg Hegel îndrumări pentru a ajunge pe o stradă din Copenhaga, singurul lucru pe care l-a primit a fost o hartă a Europei.

Predicatorii pricepuţi se ocupă de niveluri înalte şi scăzute de abstractizare, urcînd şi coborînd ca un muncitor pe o scară. Pentru a avea sens, aspectele particulare trebuie aduse laolaltă în generalizări, iar abstractizările trebuie coborîte la nivelul aspectelor particulare pentru a putea fi înţelese. „Scriitorul interesant, vorbitorul informativ, gînditorul exact şi persoana normală operează toţi la diferite niveluri pe scara abstractizării, mişcîndu-se repede şi cu graţie, în mod ordonat, de sus în jos şi de jos în sus - cu minţile la fel de sprintene, de îndemînatice şi de frumoase ca maimuţele dintr-un pom."[10]

Un mijloc de a aduce predicile noastre pe pămînt este folosirea ilustraţiilor. Ilustraţiile bine alese şi îndemînatic folosite reformulează, explică, validează sau aplică ideile prin legarea lor de experienţe tangibile. Pentru a imprima un adevăr în minte este nevoie să-l atingi de cîteva ori. Deşi cele mai multe reformulări se fac prin repetarea afirmaţiilor, ilustraţiile pot prezenta adevărul încă o dată, fără a-i obosi pe ascultători. Înţelegerea poate fi dobîndită şi prin analogii sau anecdote. O ilustraţie, la fel ca imaginea de la televizor, clarifică lucrul pe care-l explică vorbitorul.

Ilustraţiile fac de asemenea ca adevărurile să fie credibile. În mod logic, desigur, exemplele nu pot sta ca dovadă, dar psihologic, ele lucrează împreună cu argumentul pentru a dobîndi acceptare. Un predicator care susţine că toate adevărurile sînt la fel de valabile, dar nu

[10]S. I. Hayakawa, *Language in Thought and Action* (Limbajul în gîndire şi în acţiune), p. 190.

toate sînt la fel de valoroase, poate folosi o analogie pentru a-i face pe ascultători să accepte ce a spus. O monedă de cinci bani şi o bancnotă de o sută de lei sînt amîndouă veritabile, poate spune el, dar nu au valoare egală. Aşadar, noi trebuie să facem distincţie între adevărurile de cinci bani şi cele de o sută de lei. Analogia dobîndeşte la fel de multă acceptare ca şi argumentul raţional.

Ilustraţiile aplică ideile la experienţă. Un ascultător are nevoie nu numai să înţeleagă şi să accepte un concept, ci el trebuie să ştie şi ce implicaţii are acesta. Exemplele prezintă adevărul în acţiune. William E. Sangster a ţinut o predică bazată pe Genesa 41:51 prin dezvoltarea ideii: „Trebuie să ne amintim să uităm". El îşi încheie predica cu o anecdotă:

> Se apropia Crăciunul la noi acasă. Unul dintre musafirii mei a venit cu cîteva zile mai devreme şi m-a văzut expediind ultimele felicitări de Crăciun. A fost mirat să vadă un anumit nume şi o adresă. „Nu cred că-i trimiţi şi lui o felicitare", a spus el.
>
> „De ce nu?" am întrebat eu.
>
> „Îţi aduci aminte, a început el, cu un an şi jumătate în urmă..."
>
> Mi-am amintit atunci lucrul pe care omul acela l-a spus în public despre mine, dar mi-am amintit de asemenea că am rezolvat problema atunci cu ajutorul lui Dumnezeu şi că mi-am adus aminte să uit. Şi Dumnezeu „m-a făcut" să uit!
>
> Am expediat felicitarea de Crăciun.

Ilustraţiile servesc predicatorului şi ascultătorilor şi în alte moduri. Ele ajută memoria, stîrnesc emoţii, creează nevoi,

captează atenţia şi stabilesc un raport între vorbitor şi ascultător.[11]

Principiul fundamental pentru folosirea ilustraţiilor este că ilustraţiile trebuie să ilustreze ceva. Potrivit etimologiei cuvîntului, *a ilustra* înseamnă „a arunca lumină asupra unui subiect". Prin urmare, nu există „ilustraţie bună" în general, ci numai o bună ilustrare a unui anumit adevăr. Ilustraţiile pot semăna cu reflectoarele care luminează acţiunea de pe o scenă. Dacă un reflector bate în ochii ascultătorilor, îi orbeşte faţă de ceea ce ar trebui să vadă.[12] O întîmplare povestită de dragul povestirii poate să placă sau să amuze, dar ea se pune în calea predicii. O anecdotă slujeşte adevărul numai atunci cînd concentrează atenţia asupra ideii şi nu asupra ei însăşi.

Ilustraţiile ar trebui să fie şi inteligibile. Prin exemple, noi lămurim elementele necunoscute prin elemente cunoscute. Dacă ilustraţia are nevoie să fie explicată pentru a fi înţeleasă, nu trebuie folosită. A explica o ilustraţie, care la rîndul ei explică un concept, înseamnă a lămuri un lucru nefamiliar folosind un alt lucru nefamiliar. Exemplele luate din Biblie încalcă uneori această regulă prin faptul că ilustrează necunoscutul cu necunoscut. Într-o vreme de analfabetism religios, întîmplările biblice pot fi la fel de străine ascultătorului modern ca şi istoria chineză. Folosirea lor ca ilustraţii pentru alte pasaje biblice poate fi un exerciţiu zadarnic. Dacă sînt povestite întîmplări din Biblie, predicatorul trebuie să-şi rezerve timp şi să aibă grijă să le relateze în aşa fel încît ascultătorii să pătrundă în ele şi să le simtă forţa. Deoarece omul care comunică

[11] Ian Macpherson enumeră şaptesprezece scopuri servite de ilustraţii, în *The Art of Illustrating Sermons* (Arta ilustrării predicilor), p. 13-33.

[12] John Nicholls Booth, *The Quest for Preaching Power* (În căutarea puterii de a predica), p. 146.

ilumineză necunoscutul folosind ceva cunoscut, cele mai eficace ilustraţii sînt cele legate cît mai strîns de viaţa ascultătorilor. Printre cele mai eficiente sînt povestirile „de interes general uman", care se ocupă de subiecte din viaţa noastră de fiecare zi, cum sînt copiii, animalele şi alte lucruri obişnuite.

Ilustraţiile trebuie să fie convingătoare. În măsura în care depinde de el, predicatorul trebuie să fie sigur de faptele prezentate. Deşi o povestire inexactă faptic poate să ilustreze clar ideea, predicatorul care o foloseşte în faţa unor ascultători conştienţi de inexactitatea ei îşi va submina credibilitatea. În plus, ilustraţiile nu trebuie să ofenseze bunul simţ al ascultătorilor. Adevărul poate fi mai bizar decît ficţiunea, dar anecdotele neverosimile nu fac decît ca ascultătorii să suspecteze că predicatorul este el însuşi bizar. Dacă un incident sună straniu, recunoaşte faptul acela şi adu dovezi în sprijinul lui.

Predicatorii se pare că dau naştere la copii care vorbesc în ilustraţii. Cînd prea multe asemenea povestiri punctează predicile, ascultătorii sceptici nu se poate să nu se întrebe dacă predicatorul spune întotdeauna adevărul. Deoarece ilustraţiile personale au impact mai mare, predicatorii cad în ispita de a povesti întîmplări ca şi cum li s-ar fi întîmplat lor, cînd în realitate nu este aşa. Evanghelia judecă metodele pe care le folosim pentru proclamarea ei şi adevărul lui Dumnezeu nu poate beneficia de pe urma minciunii. Dacă ascultătorii suspectează că sîntem gata să minţim numai ca să scoatem ceva în evidenţă, ei au motive să creadă că noi sîntem gata să minţim şi pentru a cîştiga un convertit.

Ilustraţiile trebuie să fie adecvate temei predicii şi ascultătorilor. Unele teme mari pot fi afectate negativ de ilustraţii. Un predicator dornic să sublinieze atotprezenţa lui Dumnezeu a spus: „Dumnezeu este chiar şi în lada de

gunoi!“ Ilustraţia, deşi exactă,a fost nepotrivit ă. Unele ilustraţii acceptabile pentru unii ascultători ar putea să nu fie la fel pentru alţii. De exemplu, povestirea următoare, deşi reflectă moralitatea epocii noastre, ar trebui cumpănită bine înainte de a fi prezentată unor grupuri diferite: un om şedea la o masă în restaurant şi stătea de vorbă cu o tînără drăguţă. În cursul conversaţiei, el a arătat spre cineva bine îmbrăcat, care şedea la o masă retrasă.

„Îl vezi pe omul de colo? Dacă el ţi-ar oferi 2000 de lei ca să te culci cu el în seara aceasta, ai face-o?“

„Două mii de lei?“ a răspuns fata. „Ei bine, pentru 2000 de lei cred că aş face-o.“

Cîteva minute mai tîrziu, omul i-a arătat pe altcineva care stătea în altă parte a sălii.

„Îl vezi pe omul acela? Să presupunem că ţi-ar oferi 25 de lei ca să petreci noaptea cu el. Ai face-o?“

„Douăzeci şi cinci de lei?“ a pufnit fata. „Bineînţeles că nu. Ce crezi că sînt?“

Omul a răspuns: „O, am aflat deja ce eşti. Încerc doar să-ţi stabilesc preţul!“

Ilustraţia aceasta poate fi perfect acceptabilă într-o discuţie cu studenţi sau cu oameni de afaceri, dar un predicator ar trebui să se gîndească atent dacă este potrivită sau nu pentru ascultătorii lui de duminica dimineaţa.

Ilustraţiile trebuie să fie povestite în mod dramatic. Un sculptor a fost întrebat cum a sculptat un leu fără să aibă un model. El a explicat: „Eu n-am făcut decît să elimin prin cioplire tot ce nu semăna cu un leu“. Acesta este un sfat bun şi pentru predicatori. Un povestitor priceput taie toate detaliile care nu contribuie la succesul povestirii. Ilustraţiile narative ar trebui să folosească dialogul şi citatul direct, aşa încît predicatorul să retrăiască întîmplarea şi nu doar s-o repovestească. Întîmplarea ar

trebui povestită cît mai dramatic posibil, aşa încît ascultătorii să fie captivaţi de ilustraţie, să simtă şi să înţeleagă ideea care este subliniată.

Ilustraţii bune pot fi găsite pretutindeni. Experienţa personală este o sursă deosebit de prolifică. Fiecare viaţă este un adevărat spectacol, dar unii oameni pot aduna mai mult material dintr-o plimbare prin cartier decît pot găsi alţii într-o călătorie în jurul lumii. Diferenţa nu constă în experienţele de care avem parte, ci în ceea ce vedem în experienţele noastre. Trebuie să observăm pentru a înţelege. Lumea poate fi o carte ilustrată a lui Dumnezeu, dacă vedem în evenimentele obişnuite din viaţă analogii şi aplicaţii ale adevărului spiritual.

Ilustraţiile personale dau căldură şi vitalitate unei predici, dar folosirea lor ar trebui să fie guvernată de trei reguli. Mai întîi, ilustraţia trebuie să fie adevărată. Trebuie, de asemenea, să fie modestă. Ascultătorilor nu le plac întîmplările povestite la persoana întîi şi în care predicatorul apare întotdeauna ca un erou. Reacţionăm negativ faţă de un palavragiu care se laudă cît de deştept, cît de comic sau cît de spiritual este el. Nimic nu schimbă această reacţie cînd laudele sînt spuse de la amvon. Cele mai multe experienţe însă nu ne fac nici biruitori şi nici învinşi şi de aceea pot fi povestite cu modestie şi cu mare folos. Dacă este folosită o ilustraţie personală, trebuie povestită fără a cere scuze. Cînd predicatorul spune: „Iertaţi-mă că vă prezint o ilustraţie personală“, el atrage atenţia asupra lucrurilor care n-ar trebui observate. Dacă incidentul trebuie să fie folosit, nu e nevoie să-ţi ceri scuze. Dacă incidentul n-ar trebui să fie folosit, scuza nu ajută cu nimic. A treia regulă care trebuie respectată cu scrupulozitate în folosirea experienţelor personale este că nu avem voie să încălcăm confidenţialitatea. Oamenilor nu le place să împărtăşească o problemă pastorului lor şi apoi

să se întrebe dacă vor apărea în predica lui. Chiar şi atunci cînd un incident personal poate fi povestit fără a jigni pe cineva, cere permisiune pentru a-l povesti. Chiar dacă *ţie* ţi se pare că-i flatezi pe oameni, s-ar putea ca *ei* să nu fie de acord cu prezentarea publică.

Ilustraţiile provin şi din lecturi. Puţini predicatori îşi pot permite să citească fără un creion în mînă pentru a nota lucruri care le vor lumina predicile. Anecdotele, cărţile pentru copii, revistele, ziarele, romanele, istoria - toate constituie surse de materiale pentru mesaje. Predicile unor predicatori înzestraţi prezintă ilustraţiile în context şi aceasta le face superioare colecţiilor în care povestirile apar separat de ceea ce ilustrează.

Desigur, multe ilustraţii îi vor veni predicatorului în timp ce lucrează la predică. El trebuie să scrie clar ideea pe care vrea s-o sublinieze şi trebuie să se gîndească la aspectele care necesită clarificare. Adeseori, gîndirea şi memoria sa îi vor furniza ceea ce are nevoie. Capacitatea de a crea analogii adecvate sau de a veni cu aplicaţii potrivite poate fi dezvoltată prin practică.

Fără îndoială, locul unde predicatorul merge cel mai adesea pentru a găsi material ajutător este fişierul său. Ceea ce ia dintr-o fişă pentru o anumită predică depinde în întregime de ceea ce a pus în fişă. Au fost puse la punct multe sisteme care să-i permită predicatorului să păstreze rezultatele studiului şi lecturii sale. De obicei trebuie păstrate două seturi de fişe. Un set cu fişe de mărimea unei coli obişnuite de hîrtie, conţinînd însemnări pentru predici, foi mari de hîrtie, broşuri şi chiar foi rupte din cărţi de care nu mai are nevoie. Acest set de fişe poate fi împărţit pe subiecte sau pe cărţi din Biblie. Sistemul zecimal folosit de majoritatea bibliotecilor poate constitui baza acestui gen de fişe tematice. Lista tematică Rossin-Dewey adaptează sistemul Dewey pentru nevoile

specifice ale unui pastor.[13] Un alt sistem simplu şi eficient destinat pentru predicatori este *New Baker's Textual and Topical Filing System* (Noul sistem Baker pentru clasificare textuală şi tematică).[14]

Pe lîngă fişele de mărimea unei foi de hîrtie, predicatorul ar trebui să-şi alcătuiască un set de fişe mai mici, de 7,5 x 12 cm. O secţiune a acestui fişier poate fi împărţită pe cărţi din Biblie, fişele fiind aranjate pe cărţi biblice, după capitol şi verset. Aici sînt păstrate ilustraţiile, însemnările exegetice, bibliografia pentru anumite pasaje din Scripturi. O altă secţiune a fişierului ar trebui indexată pe subiecte. Aceste fişe pot fi împărţite după prima literă şi prima vocală a subiectului. Sistemul este organizat în modul următor:

Aa Ae Ai Ao Au
Ba Be Bi Bo Bu
Ca Ce Ci Co Cu
Da De Di Do Du
Ea Ee Ei Eo Eu
etc.

Ilustraţiile pentru subiectul „dragoste" vor fi în secţiunea *Da* (*D* este prima literă, iar *a* este prima vocală); „exemplu" este în secţiunea *Ee*; iar „ispăşire", în secţiunea *Ia*. Avantajul acestui sistem constă în simplitatea şi versatilitatea lui. Cea mai mare parte a materialului care trebuie păstrat ca material ajutător pentru predică - anecdote, citate, poezii, însemnări exegetice, analogii, referinţe bibliografice - poate fi notat pe fişe de 7,5 x 12 cm.

---

[13] Se poate obţine de la Shepherd Company, Hopkins, MN, 55343.

[14] Grand Rapids: Baker, 1976.

Predicatorul are nevoie de un sistem de clasificare. Orice sistem care-i permite să înmagazineze informaţii este mai bun decît lipsa oricărui sistem. Sistemul de clasificare are, la rîndul său, nevoie de predicator. Nici un sistem nu va opera, dacă predicatorul nu decide să-l facă operaţional. Agur, un scriitor al cărţii Proverbe, a lăudat furnica pentru marea ei înţelepciune: „Furnicile, care nu sînt un popor tare, dar îşi pregătesc hrana vara" (Prov. 30:25). Înţelept este predicatorul care învaţă o lecţie de la furnică.

Concepte noi

Repetiţia
Reformularea
Explicaţia
Definiţia
Informaţia faptică
Citatele
Naraţiunea
Ilustraţia

Definiţii

Definiţia - stabileşte ce trebuie inclus şi ce trebuie exclus dintr-un termen sau dintr-o afirmaţie.

Explicaţia - stabileşte limitele prin prezentarea pe larg a modului în care ideile se leagă între ele şi a implicaţiilor ideilor.

Ilustraţia - reformulează, explică, dovedeşte sau aplică ideile prin raportarea lor la experienţe tangibile.

Informaţia faptică - constă din observaţii, exemple, statistici şi alte date care pot fi verificate independent de predicator.

Naraţiunea - descrie personajele, acţiunile şi rezultatele lor din întîmplări biblice. Poate fi folosită pentru a furniza cadrul unei predici prin discutarea istoriei, a cadrului sau a personajelor implicate în pasaj.

Stadiile de pregătire a mesajelor expozitive

1. Alegerea pasajului
2. Studierea pasajului
3. Descoperirea ideii exegetice
4. Analiza ideii exegetice
5. Formularea ideii homiletice
6. Stabilirea scopului predicii
7. Stabilirea modului de a atinge acest scop
8. Alcătuirea schiţei de predică
9. Completarea schiţei de predică
10. **Pregătirea introducerii şi a încheierii,** pagina 181.

Capitolul 8

Introducerea şi încheierea unei predici expozitive

Introducerile şi încheierile, deşi reduse ca lungime, au în predică o semnificaţie foarte mare. În timpul introducerii, ascultătorii îşi formează despre vorbitor impresii care adesea determină dacă vor accepta sau nu ceea ce spune el. Dacă pare nervos, ostil sau nepregătit, ei vor fi înclinaţi să-l respingă. Dacă pare vioi, prietenos şi interesant, ei consideră că este un om competent, cu o atitudine pozitivă faţă de sine şi faţă de ascultătorii săi.

Stadiul 10 - Pregăteşte introducerea şi încheierea predicii.

Introducerea

Introducerea prezintă ascultătorilor ideea şi dezvoltarea ei. Caracteristicile unei introduceri eficace vor rezulta din acest scop.

Captează atenţia

Introducerea trebuie să capteze atenţia. Cînd un predicator urcă la amvon, să nu îndrăznească să presupună că ascultătorii se foiesc pe scaune, aşteptînd nerăbdători predica lui. În realitate, probabil că sînt cam plictisiţi şi se tem că el va înrăutăţi lucrurile şi mai mult. Un proverb rusesc oferă un sfat înţelept predicatorului: „Cu oamenii este la fel ca şi cu măgarii: cine vrea să-i ţină bine trebuie să-i apuce de urechi!" Nu este nevoie ca primele cuvinte ale unei predici să fie dramatice; nu trebuie să fie nici simple; dar ele trebuie să capteze gîndurile ascultătorilor şi să-i forţeze să asculte. Dacă predicatorul nu captează atenţia în primele treizeci de secunde, s-ar putea să n-o mai capteze niciodată.

Posibilităţile de a alege o afirmaţie introductivă care captează atenţia sînt la fel de vaste precum creativitatea predicatorului. El poate începe cu un paradox: „Mulţi dintre copiii lui Dumnezeu trăiesc de parcă ar fi orfani".

Poate folosi un gînd familiar într-un cadru nefamiliar: „«Cinstea este cea mai bună politică.» Cînd o persoană spune acest lucru, s-ar putea ca ea să nu fie deloc cinstită. S-ar putea să nu fie decît vicleană".

Întrebările retorice atrag atenţia: „Dacă ar fi posibil ca Dumnezeu să moară şi dacă El ar muri în dimineaţa aceasta, cît timp ţi-ar trebui ca să afli?"

Un fapt sau o statistică şocantă îi face pe ascultători să asculte: „Una din trei căsnicii sfîrşeşte în divorţ. Numai una din şase căsnicii este fericită".

Uneori umorul cucereşte atenţia: „Un om de afaceri, după ce i s-a făcut examenul medical anual, a fost asigurat de medicul său: «Domnule, sînteţi la fel de sănătos ca leul nostru!» Omul a leşinat".

Pasajul însuşi poate atrage atenţia: „Pentru mulţi oameni, capitolul 6 din Evrei este pasajul cel mai greu de înţeles din Biblie". Predicatorul poate merge direct la pasaj: „În dimineaţa aceasta aş vrea să încep făcînd o mărturisire. Aş vrea să vă prezint mesajul unui alt predicator. În fond, aşa s-a prezentat pe sine Solomon, autorul cărţii Eclesiastul".

Oamenii ciulesc urechile atunci cînd ştiu că trebuie să asculte o poveste: „Mary Watson era casnică şi trecuse de treizeci de ani. Ea se considera încă tînără şi atrăgătoare, chiar dacă era căsătorită de cincisprezece ani şi avea trei copii. Pe parcursul unei singure luni însă a devenit o femeie urîtă şi bătrînă".

Alteori, predicatorul va intra direct în subiect: „Dacă pretinzi că eşti creştin, trebuie să crezi în Sfînta Treime".

Oricum ar începe, predicatorul trebuie să exploateze la maximum primele douăzeci şi cinci de cuvinte pentru a capta atenţia. O introducere care captează atenţia promite că ceea ce urmează poate merita următoarele treizeci de minute din timpul cuiva.

Scoate la lumină nevoile

O introducere eficace scoate la lumină nevoile. Un predicator trebuie să transforme atenţia involuntară în atenţie voluntară, aşa încît oamenii să asculte nu numai pentru că trebuie să asculte, ci pentru că vor să asculte. Paul O'Neil, redactor la revista *Life,* a elaborat Legea lui O'Neil: „Întotdeauna apucă-l pe cititor de gît în primul paragraf, înfige-i degetele în beregată în paragraful al

doilea şi ţine-l la zid pînă la ultimul cuvînt".[1] Sociologul Arthur R. Cohen a ajuns la concluzia că, atunci cînd ascultătorii primesc informaţii care satisfac nevoi de care ei sînt conştienţi, se întîmplă două lucruri: (1) are loc un proces de învăţare şi (2) opiniile se schimbă mai repede şi mai profund decît atunci cînd informaţia este dată fără a fi apoi aplicată la viaţă.[2] Toate acestea afirmă că punctul important de contact cu o adunare îl reprezintă răspunsul la întrebările: „De ce să fie ridicată problema aceasta? De ce să ascult?"

Charles R. Swindoll a început o predică din 2 Corinteni 1:3-11 punînd o întrebare care dezvăluie miezul problemei:

> El Tablazo părea aşa de aproape. Prea aproape. Totul s-a petrecut foarte repede. Lovindu-se de piscul care se înalţa la peste 5000 de metri, avionul DC-4 s-a dezintegrat cu un scrîşnet metalic.
>
> Ceea ce a rămas din avionul liniei ariene Avianca ce se îndrepta spre Quito, Ecuador, a ars sălbatic, prăbuşindu-se pe coasta muntelui într-o prăpastie adîncă. Un moment îngrozitor a luminat în noapte un munte columbian rece, apoi întunericul a revenit. Şi liniştea odată cu el.
>
> Înainte de a părăsi aeroportul, mai devreme în ziua aceea, un tînăr din New York, pe nume Glenn Chambers, a mîzgălit în grabă cîteva cuvinte pe o foaie de hîrtie pe care a găsit-o pe jos în aeroport. Bucata de hîrtie era ruptă

[1] În George P. Hunt, „Editor's Note: Attila the Hun in a Tattered Sweater" („Nota editorului: Hunul Atila într-un pulover zdrenţăros"), în *Life*, 13 noiembrie 1964, p. 3.

[2] „Need for Cognition and Order of Communication as Determinants of Opinion Change" („Nevoia de cunoaştere şi ordine a comunicării ca determinare pentru schimbarea opiniei"), în *The Order of Presentation in Persuasion* (Ordinea prezentării în persuasiune), de Carl I. Hovland şi colab., New Haven, Conn.: Yale University, 1957, p. 79-97.

dintr-o reclamă şi nu avea decît două cuvinte scrise mare pe mijloc: „De ce?"

Avînd nevoie în grabă de hîrtie, Chambers a scris în jurul celor două cuvinte din mijloc cîteva cuvinte adresate mamei sale aflate de cealaltă parte a pămîntului. Împăturînd în grabă acest gînd de ultim minut, l-a pus într-un plic şi l-a introdus într-o cutie poştală. Urmau să mai vină şi alte scrisori, bineînţeles. Mai multe veşti despre înfiriparea unui vis de-o viaţă de a începe propovăduirea prin *Vocea Anzilor* din Ecuador.

Dar nu a mai venit nici o altă scrisoare. Între expedierea şi predarea scrisorii lui Chambers, El Tablazo a doborît avionul şi visele lui de pe cerul nopţii. Plicul a sosit mai tîrziu decît ştirea morţii lui. Cînd l-a primit mama lui, întrebarea se profila arzătoare pe foaie: De ce?

Este întrebarea care te loveşte prima şi care dăinuie cel mai mult. De ce? De ce tocmai eu? De ce acum? De ce aceasta?[3]

Nevoile pot fi atinse repede. Punerea întrebării: „Poate o femeie care lucrează să fie o mamă bună? Ce ziceţi? Ce spune Biblia?" atinge o nevoie în mai puţin de douăzeci de cuvinte.

Predicile sînt cuprinse de flăcări cînd cremenea se loveşte de oţel. Cînd cremenea problemei unei persoane loveşte oţelul Cuvîntului lui Dumnezeu, se naşte o scînteie care arde în minte. Dirijarea predicii spre nevoile oamenilor este mai mult decît o simplă tehnică persuasivă; este însăşi menirea propovăduirii. Leslie J. Tizard a înţeles ce trebuie să fie predicarea cînd a declarat: „Oricine vrea să

[3] *For Those Who Hurt* (Pentru cei pe care-i doare), Portland: Multnomah, 1977.

devină predicator trebuie să simtă nevoile oamenilor pînă cînd acestea devin obsesia sufletului său".[4]

Nevoile iau forme şi înfăţişări diferite. Credincioşii nu se deosebesc de necredincioşi prin nevoile lor, ci prin modul în care sînt rezolvate acestea. Abraham H. Maslow, un cunoscut psiholog, crede că nevoile se clădesc unele pe altele. În tot cursul vieţilor noastre, trecem de la un set de nevoi la altul, ca motivaţii pentru acţiunile noastre.[5] Un set fundamental de nevoi, susţine el, porneşte din trupurile noastre. Aceste nevoi fiziologice sînt satisfăcute prin mîncare, băutură, recreere, expresie sexuală şi eliminare, iar dacă nu sînt satisfăcute, ele domină gîndirea şi viaţa.

Oamenii au nevoi care rezultă din viaţa printre oameni. Nevoile legate de dependenţa socială includ dorinţa de stimă, de dragoste şi afecţiune, de siguranţă, împlinire de sine şi exprimare de sine. Oamenii vor să ştie că sînt iubiţi, că au valoare, că se pot dezvolta şi că-şi pot realiza potenţialul.

Oamenii mai au nevoie să cunoască şi să înţeleagă. După Maslow, curiozitatea, ca motivaţie puternică, vine numai după ce au fost satisfăcute nevoile fizice şi cele de dependenţă socială. Curiozitatea poate captiva atenţia la începutul unei predici. Dar ea nu-i va face pe oameni să răspundă cu aceeaşi profunzime ca atunci cînd înţeleg felul în care Dumnezeu satisface dorinţa lor după stimă de sine, siguranţă, afecţiune şi dragoste.

Aşadar, în primele stadii ale predicii, ascultătorii ar trebui să-şi dea seama că pastorul lor le vorbeşte despre ei înşişi. El pune o întrebare, cercetează o problemă, identifică o nevoie, expune o problemă vitală despre care

[4] *Preaching: The Art of Communication* (Predicarea: arta comunicării).

[5] *Motivation and Personality* (Motivaţie şi personalitate), ediţia a 2-a, New York: Harper&Row, 1970.

vorbeşte pasajul. Aplicaţia începe în introducere, nu în încheiere. Dacă un predicator cu o capacitate limitată va aduce la suprafaţă întrebările oamenilor, problemele, durerile lor şi dorinţele lor de a le aborda pe bază biblică, el va fi aclamat ca un geniu. Mai important decît atît, prin predicarea sa el va aduce harul lui Dumnezeu asupra îngrijorărilor şi tensiunilor agonizante ale vieţii de fiecare zi.

Introduce cuprinsul predicii

Introducerile ar trebui să-i îndrepte pe ascultători spre cuprinsul predicii şi spre dezvoltarea ei. O introducere are menirea să introducă. Ea ar trebui să introducă cel puţin subiectul predicii, aşa încît nimeni să nu fie nevoit să ghicească despre ce intenţionează să vorbească predicatorul. Dacă este prezentat numai subiectul, punctele majore îl completează. De exemplu, dacă predicatorul pune întrebarea: „Cum putem cunoaşte noi voia lui Dumnezeu?", ascultătorii aşteaptă ca afirmaţiile majore din cuprinsul predicii să furnizeze răspunsul.

Introducerea poate trece dincolo de subiect şi să-i orienteze pe ascultători spre ideea principală. O predică din Romani 1:1-17, care ridică problema: ce trebuie făcut pentru a evanghelíza societatea, poate duce la afirmaţia: „Atunci cînd efectul Evangheliei este mai important decît orice pentru biserică, forţa Evangheliei în lume este de nestăvilit". Odată însă ce ideea a fost enunţată, predicatorul trebuie să pună una din întrebările fundamentale cu privire la ea: Ce înseamnă aceasta? Este afirmaţia adevărată? Ce importanţă are pentru mine? Chiar dacă nu foloseşte aceste cuvinte, el trebuie să ridice unele din aceste întrebări. Dacă nu o face, direct sau indirect, predica s-a terminat, chiar dacă el continuă să vorbească încă treizeci de minute. Predicile eficiente

menţin un sentiment de tensiune - sentimentul că mai trebuie spus ceva pentru ca mesajul să fie complet. Cînd tensiunea se pierde, predica se sfîrşeşte. Aşadar, prin întrebările de dezvoltare, predicatorul explorează ce trebuie făcut cu ideea în restul predicii. Aceasta se poate dezvolta ca o explicaţie a unei idei, ca dovedirea unei afirmaţii sau ca aplicarea unui principiu.

În predicile dezvoltate inductiv, introducerea duce la primul punct important. Din cîte ştiu ascultătorii, primul punct ar putea fi întregul mesaj. Primul punct trebuie apoi legat de al doilea printr-o trecere bine articulată şi, în acelaşi fel, al doilea de al treilea, pînă cînd iese la iveală ideea completă a predicii.

stadiul zece

Prezintă alte caracteristici

Pot fi spuse şi alte lucruri despre introduceri. O predică nu trebuie să înceapă cu o scuză. Printr-o scuză, vorbitorul speră să cîştige înţelegere; în cel mai fericit caz, poate cîştiga milă. Ascultătorii nu vor fi convinşi de acel predicator. Dacă eşti nepregătit, lasă-i pe ascultători să descopere ei înşişi acest lucru. În multe cazuri, ei n-o vor afla niciodată.

Introducerea să fie scurtă. După ce începe să curgă apă, încetează să mai pompezi. Din nefericire, nu există procentaje care să ne ajute. O introducere trebuie să fie suficient de lungă ca să capteze atenţia, să prezinte nevoile şi să-i orienteze pe ascultători spre subiect, spre idee sau spre primul punct. Pînă cînd n-a făcut aceasta, introducerea este incompletă; după aceasta, introducerea este prea lungă. O femeie în vîrstă a spus despre predicatorul John Owen că i-a trebuit atît de mult ca să pună masa, încît ei i-a pierit pofta de mîncare.

O introducere ar trebui să nu promită mai mult decît se va prezenta. Cînd o introducere promite mai mult decît

oferă de fapt predica, este ca şi cum ai trage cu tunul ca să împuşti o boabă de mazăre. Introducerile senzaţionale la predici mediocre se aseamănă cu promisiunile nerespectate. Cînd predicatorul nu reuşeşte să răspundă la problema pe care a ridicat-o, ascultătorii se simt înşelaţi.

Într-un moment oarecare de la începutul predicii, predicatorul trebuie să citească textul biblic. Unii pun citirea textului imediat înainte de predică, întrucît predica trebuie să fie o expunere asupra pasajului. Din nefericire, dacă textul nu este citit cu talent, ascultătorii pot privi citirea textului ca un ritual plictisitor, dar necesar, care vine înainte ca ei să se aşeze pentru a asculta ce se spune despre Biblie. Ca o regulă generală, unele pasaje scurte ar trebui citite după introducere. Cînd textul urmează după introducere, ascultătorii au mintea pregătită şi aceasta îi ajută să acorde atenţie citirii.

Foloseşte cu grijă umorul. Dacă îndreaptă atenţia spre idee, rîsul serveşte ca o unealtă splendidă. Cînd nu face decît să distreze, umorul face ca predica să pară un regres. În faţa unor ascultători necunoscuţi, umorul îl ajută pe vorbitor să stabilească o punte, dar prea multe glume îi pot face să-l califice drept măscărici. Aşadar, cînd este folosit umorul, acesta trebuie să facă legătura între ascultători şi vorbitor sau mesaj.

Felul în care un predicator păşeşte la amvon le spune ascultătorilor multe lucruri despre el. Dacă se mişcă fără grabă, încrezător, limbajul trupului său comunică faptul că are ceva important de spus şi că ascultătorii ar face bine să asculte. Înainte de a începe să vorbească, predicatorul ar trebui să facă o pauză pentru a capta atenţia. El şi ascultătorii trebuie să pornească împreună, chiar dacă nu vor sfîrşi împreună. El trebuie să se uite la oameni, nu la însemnările sale sau în Biblie.

Nervozitatea face uneori ca vocea să fie stridentă. De aceea, predicatorul trebuie să se controleze pentru a spune

cuvintele introductive relaxat şi stăpîn pe sine. Mişcarea limbii în gură sau căscatul cu gura închisă, lucruri care se pot face înainte de a începe să vorbească, reduc tensiunea în gît. O respiraţie adîncă înainte de a începe îl ajută de asemenea pe vorbitor. Un gest larg, hotărît, după primele propoziţii, poate direcţiona energia nervoasă spre mişcări ferme ale trupului. Mai presus de toate, nervozitatea şi tensiunea vor fi reduse dacă predicatorul ştie încă înainte de a se ridica în picioare modul exact în care va începe predica.

Există trei tipuri de predicatori: unii pe care nu-i poţi asculta; unii pe care-i poţi asculta; şi unii pe care trebuie să-i asculţi. În timpul introducerii, ascultătorii decid de obicei ce fel de vorbitor li se adresează în dimineaţa aceea.

Încheierea

După cum un pilot cu experienţă ştie că aterizarea unui avion necesită o concentrare specială, tot aşa un predicator capabil înţelege că încheierea necesită o pregătire atentă. La fel ca pilotul, un predicator bun nu trebuie să aibă niciodată incertitudini cu privire la locul unde va ateriza predica lui.

De fapt, încheierea are o asemenea importanţă, încît mulţi specialişti o pregătesc mai întîi pe aceasta, aşa încît întreaga predică să se îndrepte în mod natural spre ea. Fie că predicatorul foloseşte această tehnică, fie că nu o foloseşte, el trebuie să elaboreze încheierea cu deosebită grijă. În caz contrar, totul se reduce la nimic.

Scopul încheierii este să ajungă la o concluzie, nu doar să sfîrşească predica. Ea trebuie să fie mai mult decît o manevră de a ieşi dintr-o situaţie incomodă: „Fie ca Dumnezeu să ne ajute să trăim în lumina acestor adevăruri măreţe". Încheierea nu trebuie să se limiteze la a le cere ascultătorilor să-şi plece capetele în rugăciune,

aşa încît predicatorul să se poată strecura afară atunci cînd ei nu se uită. Predicatorul trebuie să ajungă la o concluzie, iar predica trebuie să producă un sentiment de finalitate. La fel ca un avocat, predicatorul cere un verdict. Biserica trebuie să vadă ideea întreagă şi completă, iar ascultătorii trebuie să ştie şi să simtă ce le cere adevărul lui Dumnezeu. În mod direct sau indirect, încheierea răspunde la întrebarea: Ce importanţă are acest lucru pentru mine? Oamenii sînt confruntaţi şi cu o altă întrebare: vreau eu să-i permit lui Dumnezeu să facă o schimbare în viaţa mea? Paul Whiteman a înţeles importanţa introducerii şi a încheierii cînd a dat următorul sfat: „Cînd începi, captează-le tuturor atenţia şi cînd ai terminat, încheie şi gata".

Încheierile iau înfăţişări şi forme diferite, în funcţie de predică, de ascultători şi de predicator. Întrucît elementul de prospeţime aduce interes faţă de predică, predicatorul va căuta să diversifice încheierile. Care sînt cîteva elemente folosite pentru a încheia o predică?

Rezumatul

În multe încheieri, predicatorul priveşte în urmă peste terenul parcurs şi reaminteşte punctele discutate. Cînd o face, repetă afirmaţiile importante pentru a le uni în ideea majoră a predicii. Rezumatul leagă laolaltă toate elementele disparate. El nu trebuie să fie o repredicare a predicii.

Ilustraţia

O ilustraţie care rezumă ideea sau care arată implicaţiile ei practice măreşte impactul unei încheieri. Ilustraţia trebuie să fie îndreptată exact spre ţintă, aşa încît ascultătorii să-i poată înţelege sensul într-o clipă, fără nici

o explicaţie. După ce ai folosit ilustraţia, opreşte-te. Prezintă ilustraţia atît de clar, încît să nu mai ai de adăugat decît o propoziţie sau două - ea are şi mai multă forţă atunci cînd nu mai are nevoie nici măcar de acestea.

Peter Marshall încheie o predică din Iacov 4:14 cu următoarea povestire captivantă:

> O veche legendă povesteşte despre un negustor din Bagdad care şi-a trimis într-o zi slujitorul la piaţă. Nu peste mult timp, slujitorul s-a întors, alb ca varul, tremurînd şi, foarte agitat, i-a spus stăpînului: „La piaţă m-a înghiontit o femeie din mulţime şi, cînd m-am întors, am văzut că cea care m-a înghiontit a fost Moartea. Ea s-a uitat la mine şi a făcut un gest ameninţător. Stăpîne, împrumută-mi, te rog, un cal, pentru că trebuie să fug, să scap de ea. Voi merge la Samarra şi mă voi ascunde acolo, iar Moartea nu mă va găsi".
>
> Negustorul i-a împrumutat un cal, iar slujitorul a plecat în goană. Mai tîrziu, negustorul s-a dus la piaţă şi a văzut Moartea stînd în mulţime. S-a dus la ea şi a întrebat-o: „De ce mi-ai speriat slujitorul în dimineaţa aceasta? De ce-ai făcut un gest ameninţător spre el?"
>
> „Nu a fost un gest ameninţător", a spus Moartea. "A fost un gest de surpriză. Am fost mirată să-l văd în Bagdad, pentru că în seara aceasta am întîlnire cu el în Samarra."
>
> Fiecare dintre noi are o întîlnire în Samarra. Dar acesta este un motiv de bucurie - nu de frică, dacă ne-am pus încrederea în Cel care ţine cheile vieţii şi ale morţii.[6]

[6] *John Doe, Disciple: Sermons for the Young in the Spirit* (John Doe, ucenic: predici pentru cei tineri în duh), ed. Catherine Marshall, New York: McGraw-Hill, 1963, p. 219-20.

Un citat

Un citat bine ales, folosit în încheiere, poate enunţa ideea predicii în cuvinte mai pline de forţă sau mai vii decît cele ale predicatorului. Citatul trebuie să fie scurt, iar predicatorul trebuie să-l memoreze. Cîteva versuri dintr-o poezie sau dintr-o cîntare pot fi de mare efect. În general, poezia trebuie să fie scurtă, clară şi la subiect. Cînd o cîntare citată anterior este cîntată de biserică, impactul se poate dubla. Şi iarăşi, o singură propoziţie, luată din Biblie şi elaborată, poate rezuma un pasaj întreg sau îl poate aplica. Cînd versetul acela este citat din nou, forţa lui, întărită de predică, poate accentua acel adevăr în mintea ascultătorului.

O întrebare

O întrebare adecvată sau chiar o serie de întrebări pot încheia predica în mod eficient. O predică despre samariteanul milostiv s-a încheiat astfel: „Permiteţi-mi să închei la fel cum am început. Îl iubeşti pe Dumnezeu? Foarte frumos. Mă bucur să aud acest lucru. Îl iubeşti şi pe aproapele tău? Cum putem noi spune că-L iubim pe Dumnezeu, pe care nu L-am văzut, cînd noi nu-i iubim pe fratele şi pe aproapele nostru, pe care-i vedem?"

O rugăciune

O rugăciune constituie o încheiere potrivită numai cînd este o cerere sinceră şi nu doar un mijloc de a rezuma predica sau de a face o aplicaţie indirectă pentru ascultători. Cînd dorinţa de a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze este răspunsul la predică, atunci ea poate fi exprimată printr-o rugăciune sinceră.

Îndrumări specifice

Ce pot face oamenii pentru a aplica luni dimineaţa predica de duminică? Încheierea poate răspunde la întrebarea aceasta; iar dacă predicatorul nu se confruntă cu această întrebare împreună cu biserica, s-ar putea ca ei să nu-i poată da un răspuns. Nu orice predică se poate încheia cu îndrumări specifice. Unele predici explorează întrebări majore şi îşi ating scopul cînd oamenii înţeleg problema şi soluţia ei biblică. În acest caz, nu se poate prezenta o aplicaţie clară, concretă. Cu toate acestea, predicarea are mai multe şanse să fie încorporată în structurile vieţii, atunci cînd predicatorul oferă sfaturi practice despre felul în care adevărul respectiv poate fi aplicat în viaţă.

Vizualizarea

În trecătorile din munţi există pe şosea indicatoare care-i avertizează pe conducătorii auto: „Atenţie! Cad pietre!". Din nefericire, cînd bolovanii masivi se rostogolesc de la locul lor, este în general prea tîrziu să-i eviţi. Nu se poate acţiona imediat pe baza oricărui adevăr.

O mare parte a predicării îi pregăteşte pe oameni pentru bolovanii care ar putea cădea peste ei pe neaşteptate, într-un viitor nedefinit. Vizualizarea îi proiectează pe ascultători în viitor şi le zugrăveşte o situaţie viitoare în care ei ar putea aplica ceea ce au învăţat.

Vizualizarea trebuie să fie suficient de verosimilă pentru ca oricine să se poată imagina în situaţia aceea înainte ca ea să aibă loc. În încheierea unei predici, predicatorul ar putea spune: „Nu ştiu cînd ţi se poate întîmpla ţie sau în ce fel. Într-o noapte întunecată s-ar putea să fii trezit de ţîrîitul insistent al telefonului. Vei ridica receptorul ca să răspunzi şi de la celălalt capăt vei auzi o voce spunîndu-ţi:

«Pregăteşte-te pentru un şoc - am nişte veşti îngrozitoare». În momentul acela, s-ar putea să vezi dărîmîndu-se lucrurile cărora ţi-ai dăruit viaţa sau să pierzi pe cineva de care ţi-ai legat viaţa. Cînd viaţa se prăbuşeşte în jurul tău, va trebui să ţii cu tărie de adevărul acesta. Dumnezeu este prea bun ca să fie vreodată crud şi prea înţelept ca să facă vreo greşeală".[7]

Trebuie să facem cîteva observaţii generale despre încheiere, indiferent ce formă ar lua ea. În încheiere nu trebuie să fie introdus material nou. Aceste momente finale ar trebui să sedimenteze ceea ce s-a spus şi ele nu trebuie să-i poarte pe ascultători pe noi căi ale gîndirii. Predica pune tunurile în poziţie; acum este momentul de a trage salva care să prindă gîndirea şi sentimentele ascultătorului.

Dacă pretindem că sîntem cinstiţi, nu trebuie să le spunem ascultătorilor că intenţionăm să încheiem şi apoi să n-o facem. Cuvinte cum sînt: „în fine", „în concluzie" sau „în încheiere", promit adesea mai mult decît produc. De fapt, cuvinte ca acestea ar trebui folosite cu moderaţie. Într-o predică bine planificată, concluziile ar trebui să încheie predica fără să-şi anunţe apariţia.

Încheierea nu trebuie să fie lungă. Uneori, o oprire bruscă poate avea un efect pătrunzător. Încheierile slab pregătite, care hoinăresc încoace şi încolo în căutarea unei ieşiri, îi fac pe ascultători să privească spre ieşire. Un ţăran bătrîn a spus: „Cînd ai terminat de pompat, ia mîna de pe mînerul pompei". William E. Sangster spune clar:

> Cînd ai ajuns la capăt, opreşte-te. Nu te mai plimba căutînd un loc unde să ancorezi, ca un înotător obosit care vine din largul mării şi dă din mîini pînă cînd găseşte o plajă

[7] Pentru o analiză mai extinsă a vizualizării, vezi Alan H. Monroe, *Principles and Types of Speech* (Principii şi tipuri de vorbire în public), p. 327-29.

adăpostită pe care să meargă. Vino direct şi debarcă imediat. Încheie ce ai de spus şi termină atunci. Dacă ultima frază are calitatea de a fi memorabilă, cu atît mai bine, dar nu te zbate nici măcar pentru aceasta. Lasă ca predica să aibă calitatea pe care Charles Wesley a rîvnit-o întreaga sa viaţă: lucrarea şi alergarea să se încheie amîndouă deodată.[8]

Concepte noi

Introducerea
Caracteristicile majore ale unei introduceri eficiente
Încheierea

Definiţii

Caracteristicile majore ale unei introduceri eficiente: atrage atenţia asupra ideii, prezintă o nevoie, îi îndreaptă pe ascultători spre cuprinsul predicii şi spre desfăşurarea ei.

Introducerea - prezintă ascultătorilor subiectul, ideea majoră sau primul punct al predicii.

Încheierea - dă ascultătorilor o imagine globală şi completă a ideii şi aplică adevărul ei în gîndire şi în viaţă.

[8] *The Craft of Sermon Construction* (Meşteşugul construirii predicii), p. 150.

Capitolul 9

Veşmîntul gîndului

Predicatorul din cartea Eclesiastul aşteaptă pînă la încheiere pentru a-şi prezenta calificarea: „Pe lîngă că Eclesiastul a fost înţelept", spune el cu o sinceritate tulburătoare, „el a mai învăţat şi ştiinţa pe popor, a cercetat, a adîncit şi a întocmit un mare număr de zicători. Eclesiastul a căutat să afle cuvinte plăcute şi să scrie întocmai cuvintele adevărului" (Ecl. 12:9-10). Pentru a împărtăşi altora cunoaşterea, pentru a cerceta şi a găsi cuvintele potrivite, predicatorul din vechime a scris o carte.

Nu toţi predicatorii îşi scriu predicile şi nici toţi predicatorii care îşi scriu predicile nu scriu fiecare predică, dar disciplina impusă de pregătirea unui manuscris îmbunătăţeşte calitatea predicării. Scrisul elimină ciupercile gîndirii, aranjează ideile în ordine şi subliniază ideile importante. „Scrisul", pentru a-l cita pe Francis Bacon, „îl face pe un om riguros în gîndire şi în vorbire."

Un predicator care declară că are o părere înaltă despre inspiraţie ar trebui să acorde atenţie limbajului. A afirma

că fiecare cuvînt al Scripturii trebuie să fie insuflat de Dumnezeu şi apoi a ignora propria alegere a limbajului este o inconsecvenţă flagrantă. Teologia lui, dacă nu bunul simţ, ar trebui să-i spună că ideile şi cuvintele nu pot fi separate. La fel ca apa, conceptele iau forma cuvintelor în care sînt turnate. După cum culorile definesc concepţia artistului, tot aşa cuvintele captează şi nuanţează gîndul predicatorului.

Înţeleptul din Proverbe compară cuvintele spuse la vremea potrivită cu nişte „mere de aur într-un coşuleţ de argint" (25:11). „Diferenţa dintre cuvîntul potrivit şi cuvîntul aproape potrivit", scria Mark Twain, „este diferenţa dintre fulger şi becul electric." Ca orice autor înzestrat, poetul englez John Keats a înţeles modul în care stilul modelează ideile. Într-o seară, pe cînd se afla în camera de lucru împreună cu prietenul său Leigh Hunt, acesta din urmă citea, în timp ce Keats lucra la o poezie. La un moment dat, Keats şi-a ridicat privirile şi a întrebat: „Hunt, ce crezi despre expresia aceasta: «Un lucru frumos este o bucurie nespusă»?"

„E bine, a spus Hunt, dar nu chiar perfect."

S-a lăsat tăcere pentru o vreme, apoi Keats şi-a ridicat din nou privirile. „Ce zici acum: «Un lucru frumos este o bucurie eternă»?"

„E mai bine, a răspuns prietenul său, dar tot nu e perfect."

Keats s-a aplecat din nou asupra măsuţei, făcînd în tăcere cu pana ştersături pe hîrtie. În cele din urmă a întrebat: „Ce crezi acum: «Un lucru frumos e o bucurie nesfîrşită»".

„Acesta, a spus Hunt, va dăinui cîtă vreme va fi vorbită limba engleză!"

Cine ar putea subestima puterea cuvintelor? Cele mai multe din textele Scripturilor pe care le iubim foarte mult sînt cele care exprimă adevărul într-un limbaj ales - Psalmul 23, 1 Corinteni 13, Romani 8. Deşi Pavel nu a considerat elocinţa valoroasă în sine, şi-a scris epistolele într-un limbaj plin de inspiraţie. Deşi o pictură cum este *Hristos la Emaus* de Rembrandt ne poate lăsa fără grai, oricine generalizează şi spune că „o imagine preţuieşte cît o mie de cuvinte" nu a încercat niciodată să prindă Ioan 3:16 (o frază de douăzeci şi opt de cuvinte) într-o imagine.[1]

Există cuvinte la fel de strălucitoare ca un răsărit de soare la tropice şi există cuvinte la fel de sumbre şi neatrăgătoare ca o femeie anemică. Există cuvinte pline de forţă care lovesc ca pumnii unui luptător şi există cuvinte lipsite de forţă, la fel de insipide ca un ceai preparat printr-o singură scufundare a pacheţelului cu ceai. Există cuvinte ca o pernă, care îi mîngîie pe oameni şi există cuvinte reci ca oţelul, care îi ameninţă. Unele cuvinte îl înalţă pe ascultător, măcar pentru o clipă, aproape de curţile lui Dumnezeu, iar alte cuvinte îl trimit la porţile iadului. Noi trăim prin cuvinte, iubim prin cuvinte, ne rugăm cu cuvinte şi murim pentru cuvinte. Joseph Conrad nu a exagerat prea mult cînd a declarat: „Daţi-mi cuvîntul şi accentul potrivit şi eu voi mişca lumea!"

„Eu nu am darul vorbirii alese," poate protesta un slujitor cu un singur talant, care acum îşi îngroapă lucrarea. Fie că avem sau nu darul, noi trebuie să folosim cuvinte şi singura întrebare este dacă le vom folosi rău sau bine. Dacă un predicator va munci din greu, el va deveni tot mai priceput în folosirea cuvintelor. Dacă se compară cu C. S. Lewis, Malcolm Muggeridge sau James S. Stewart, poate că-i vine să declare falimentul. Să-i lăsăm pe artizanii de felul lor să ne ofere idealul spre care ne îndreptăm, dar, în fiecare predică, orice predicator poate fi clar şi precis în ceea ce spune.

---

[1] Kyle Haselden, *The Urgency of Preaching* (Necesitatea predicării), p. 26.

Alegerea cuvintelor pe care le folosim se numeşte *stil*. Oricine posedă un stil - fie el curtenitor, plictisitor, înviorător sau precis - dar, oricare ar fi felul în care mînuim noi cuvintele, acesta devine stilul nostru. Stilul reflectă modul în care gîndim şi modul în care privim viaţa. Stilul diferă de la un vorbitor la altul şi vorbitorul îşi va modifica stilul în funcţie de ascultători şi de ocazie. Discursul în faţa unei clase de liceu, de exemplu, permite folosirea unui stil diferit de cel folosit în predica adresată bisericii duminica dimineaţa. Cuvintele cizelate folosite într-o cuvîntare adresată absolvenţilor de liceu ar suna cu totul nepotrivite într-un grup mic de studiu biblic.

Deşi regulile care guvernează scrierea clară se aplică şi predicii, predica nu este un eseu. Întrucît ceea ce scrie predicatorul serveşte numai ca o pregătire mai largă pentru ceea ce va spune, manuscrisul predicatorului nu este produsul final. O predică nu se citeşte înaintea bisericii. Citirea ucide sentimentul viu de comunicare. Predica nu trebuie nici memorată. Memorarea nu numai că pune o povară grea pe umerii predicatorului, care vorbeşte de cîteva ori pe săptămînă, dar ascultătorii sesizează cînd vorbitorul citeşte cuvintele de pe pereţii minţii sale. Predicatorul trebuie să se lupte cu gîndurile şi cuvintele la masa de studiu şi atunci ceea ce scrie se va imprima adînc. El trebuie să exerseze apoi de cîteva ori cu voce tare, folosind schiţa scrisă sau memorată, fără să facă nici un efort conştient de a-şi aminti exact manuscrisul. Cînd va merge la amvon, textul scris şi-a făcut deja efectul asupra limbajului predicatorului. Multe fraze îi vor reveni în minte în timp ce predică, dar nu toate. În fervoarea expunerii, structura propoziţiilor se va schimba, îi vor veni în gînd expresii noi şi vorbele lui vor scînteia ca o conversaţie spontană. Manuscrisul deci contribuie la ideea şi la stilul predicii, dar nu le dictează.

Scrierea unei predici diferă de scrierea unei cărţi. Predicatorul trebuie să scrie ca şi cum ar sta de vorbă cu cineva şi, la fel ca într-o conversaţie, el trebuie să se străduiască să fie înţeles imediat. Un scriitor ştie că cititorul nu trebuie neapărat să priceapă instantaneu o idee. Cititorul poate să examineze o pagină în tihnă, să mediteze la ce s-a spus, să analizeze ideile şi să treacă mai departe în ritmul pe care-l găseşte pe placul său. Dacă dă peste vreun cuvînt necunoscut, poate să se ridice şi să consulte un dicţionar. Dacă pierde firul ideilor autorului, poate relua lectura. Pe scurt, cititorul controlează experienţa citirii. Ascultătorul nu-şi poate permite luxul meditaţiei pe îndelete; el nu poate reveni ca să mai asculte o dată. Dacă nu pricepe ce s-a spus atunci cînd s-a spus, a pierdut ideea cu totul. Dacă ar încerca să-şi facă timp să analizeze din nou argumentul vorbitorului, va pierde ceea ce predicatorul spune acum. Ascultătorul este la dispoziţia vorbitorului, şi vorbitorul, spre deosebire de scriitor, trebuie să se facă înţeles pe loc.

Cîteva tehnici îl ajută pe predicator să gîndească cu îndrăzneală şi să vorbească cu claritate. Unii predicatori marchează cu alineate şi cu litere sau cifre manuscrisele, în conformitate cu schiţele lor. Făcînd aceasta, îşi întipăresc în minte relaţiile de coordonare şi subordonare a ideilor. În plus, deoarece tranziţiile au un rol important în comunicarea verbală, ele ocupă un spaţiu mai mare în manuscrisul unei predici. Ascultătorul nu aude predica sub forma unei schiţe, ci ca o succesiune de propoziţii. Tranziţiile au rolul de indicatoare rutiere, care arată unde a ajuns predica şi încotro se îndreaptă şi de aceea sînt mai lungi şi mai detaliate decît în scris. Tranziţiile majore îi amintesc ascultătorului subiectul sau ideea centrală a predicii; ele recapitulează punctele majore care au fost parcurse deja şi arată modul în care acele puncte se raportează la ideea majoră şi unele la altele; ele introduc

şi punctul următor. Ca urmare a rolului lor, tranziţiile majore pot ocupa un paragraf sau chiar mai mult. Tranziţiile minore, care fac legătura între subpuncte, pot fi mai scurte: uneori un singur cuvînt sau o expresie (*aşadar, pe lîngă aceasta, cu toate acestea, în consecinţă, în plus, ba mai mult, drept urmare*), uneori o propoziţie sau două. În timp ce un scriitor poate subînţelege tranziţiile, vorbitorul trebuie să le dezvolte. Tranziţiile clare, complete şi precise arată neîndemînatice pe hîrtie, dar se încadrează bine într-o predică şi permit ascultătorilor să gîndească gîndurile predicatorului împreună cu el.

Un stil clar

Ce caracteristici ale stilului ar trebui să cultive un predicator? Mai întîi de toate, trebuie să fie clar. Talleyrand a remarcat odată că limbajul a fost inventat pentru a ascunde gîndurile oamenilor, nu pentru a le revela. Oamenii educaţi vorbesc uneori de parcă Talleyrand le-ar fi fost profesor de oratorie. Ei încearcă să-i impresioneze pe ascultători cu profunzimea gîndirii lor, prin obscuritatea limbajului folosit. Neclaritatea unei predici nu o face mai profundă. Orice lucru care a fost înţeles poate fi exprimat simplu şi clar. Poincaré, strălucitul matematician francez, a insistat: „Nimeni nu cunoaşte ceva din matematicile superioare decît dacă le poate explica limpede omului de pe stradă!“ În mod similar, nici un predicator nu înţelege un pasaj din Biblie sau o idee teologică, decît dacă le poate exprima clar ascultătorilor dinaintea sa.

Pentru predicator, claritatea este o chestiune morală. Dacă ceea ce predicăm noi are puterea de a-i atrage pe oameni la Dumnezeu sau de a-i ţine la distanţă de El, atunci, de dragul lui Dumnezeu şi de dragul oamenilor, trebuie să fim clari. Helmut Theilicke ne aduce aminte că

oamenii nu se simt ofensaţi de Evanghelie pentru că nu o înţeleg, ci pentru că o înţeleg prea bine sau cel puţin pentru că le este teamă că vor trebui să înţeleagă.[2] Imaginaţi-vă o mare întrunire ateistă la care se lansează tirade împotriva creştinismului. Deodată, cineva se ridică în picioare şi strigă: „Isus este Mesia!“ Ascultătorii sînt miraţi şi el este scos afară pentru că a deranjat întrunirea. Dar dacă el ar fi strigat: „Isus Hristos este Dumnezeu! El este singurul Domn şi toţi cei care au transformat sistemul ateist într-un zeu vor merge în iad împreună cu toţi liderii lor!“, ar risca să fie făcut bucăţi de mulţime. Claritatea Evangheliei îi ofensează pe oameni. În acelaşi timp, ea dă viaţă şi speranţă.

O schiţă clară

Cum putem aduce claritate în predicile noastre? Cărţile clare rezultă din schiţe clare. Comunicarea îşi are originea în gîndire; nu în degete, nu în gură, ci în cap. Unii predicatori au o gîndire în zig-zag, care sare brusc de la o idee la alta. Deşi au idei stimulatoare, gîndirea lor nu urmează nici o succesiune naturală şi această gîndire în zig-zag îi chinuie de moarte pe ascultători. După o jumătate de oră chinuitoare, în care ai încercat să ţii pasul cu un asemenea vorbitor, este o adevărată alinare să asculţi un prieten monoton; este ca şi cum ai lua în braţe o pisică, după ce ai ţinut în braţe o veveriţă. Gîndirea în zig-zag poate fi îndreptată numai prin trasarea ideii generale înainte de a elabora detaliile. Truda asupra unui paragraf sau asupra unei propoziţii nu are nici un sens, dacă predicatorul nu ştie ce vrea să spună. Cărţile clare se dezvoltă din schiţe clare.

[2] *Encounter with Spurgeon* (Întîlnire cu Spurgeon), p. 34.

Propoziţii scurte

Pe lîngă aceasta, pentru a fi clar trebuie să ai propoziţii scurte. Rudolf Flesch în *The Art of Plain Talk* (*Arta conversaţiei*) susţine că, pe măsură ce lungimea frazei scade, claritatea creşte. Potrivit formulei sale, un scriitor care scrie clar va avea o medie de şaptesprezece sau optsprezece cuvinte într-o frază şi nu va permite nici unei fraze să treacă peste treizeci de cuvinte.[3] În manuscrisul predicii, propoziţiile scurte previn încîlcirea gîndurilor şi de aceea predicatorul le reţine mai uşor. Cînd expune predica, predicatorul nu se preocupă deloc de lungimea propoziţiilor, la fel cum nu se gîndeşte la virgule, puncte sau semne de exclamare. Pentru a se face înţeles, cuvintele lui se combină în propoziţii lungi, scurte, chiar în frînturi de propoziţii, marcate de pauze, intonaţii şi variaţii ale înălţimii, vitezei şi forţei. În timp ce propoziţiile scurte din manuscris ajută gîndirii sale, ele au prea puţină legătură cu expunerea verbală.

O structură simplă a propoziţiei

Păstrează simplă structura propoziţiei. Un stil mai clar şi mai dinamic rezultă din urmărirea succesiunii gîndirii: subiectul principal, verbul principal şi, unde este necesar, complementul principal. În jargon gramatical, concentrează-te asupra propoziţiilor principale, înainte de a adăuga propoziţii subordonate. (O propoziţie principală „independentă" poate sta singură ca o propoziţie completă; o propoziţie subordonată, „dependentă", nu poate.) Dacă ne angajăm într-o frază fără să ştim ce vrem să subliniem, de obicei sfîrşim prin a pune accentul pe detaliile

[3] p. 38-39.

nesemnificative. Dacă adăugăm prea multe propoziţii subordonate, complicăm frazele, le facem greu de înţeles şi de ţinut minte. Stilul va fi şi mai clar dacă exprimăm un singur gînd într-o frază. Pentru două gînduri foloseşte două fraze. Arthur Schopenhauer i-a dăscălit pe germani: „Dacă este o impertinenţă să întrerupi o altă persoană în timp ce vorbeşte, nu este mai puţin impertinent să te întrerupi pe tine însuţi". Frazele complicate mai au un dezavantaj. Ele încetinesc ritmul predicii. Henry Ward Beecher a spus: „O nuia cu frunze pe ea nu ustură".

Cuvinte simple

Cuvintele simple contribuie de asemenea la un stil clar. Ernest T. Campbell povesteşte despre un mucalit care, într-un moment de nemulţumire, a spus: „Orice profesie este o conspiraţie împotriva nespecialistului".[4] Orice cetăţean care s-a confruntat cu problema completării declaraţiei de venit va fi uimit de faptul că Serviciul de impozite nu-i poate explica în mod satisfăcător înţelesul acestui formular. Avocaţii îşi fac datoria învăluind legea în „jargon avocăţesc". Oamenii de ştiinţă îl ţin la distanţă pe omul de rînd prin recurgerea la simboluri şi la o limbă pe care o înţeleg numai cei iniţiaţi. Teologii şi predicatorii par, de asemenea, să-şi menţină slujbele prin recurgerea la un limbaj care-i pune în uimire pe muritorii de rînd. Fereşte-te de jargon. Vocabularul specializat îi ajută pe specialişti să comunice în cadrul unei discipline, dar devine jargon dacă este folosit cînd nu e necesar. Îţi trebuie trei-patru ani ca să treci prin seminar şi apoi ai nevoie de zece ani ca să te eliberezi de el. Dacă un predicator îşi presară predicile cu

[4] *Locked in a Room with Open Doors* (Încuiat într-o cameră cu uşile deschise), Waco, Tex.: Word, 1974, p. 46.

cuvinte cum sînt *escatologie, pneumatologie, exegeză, existenţial, ioanin*, el nu face decît să ridice bariere în calea comunicării. Jargonul combină pretenţia unor cuvinte „mari" cu insensibilitatea unui clişeu şi este folosit adesea pentru a-i impresiona, nu pentru a-i informa pe ascultători.

Foloseşte cuvinte scurte, afară de cazul că este absolut necesar să foloseşti cuvinte lungi. Josh Billings vine în sprijinul simplităţii şi claritătii cînd spune: „Tinere, cînd cauţi în dicţionar cuvinte suficient de mari ca să comunice gîndul tău, poţi să ştii că nu gîndeşti destul". Cuvintele lungi au paralizie în coadă. Spune legenda că, în urmă cu cîţiva ani, un tînăr agent publicitar a venit cu o reclamă pentru un nou tip de săpun: „Elementul alcalin şi grăsimile din acest produs sînt combinate de aşa manieră, încît să asigure o saponificare de cea mai înaltă calitate, împreună cu o greutate specifică de natură să-l menţină la suprafaţa apei, eliberîndu-l pe cel care face baie de problema vînării lui pe fundul vănii în timpul abluţiunii". Un agent mai experimentat a prins aceeaşi idee într-un cuvînt simplu: „Pluteşte".[5] George G. Williams pretinde că între 70 şi 78% din cuvintele folosite de W. Somerset Maugham, Sinclair Lewis, Robert Lewis Stevenson şi Charles Dickens au o singură silabă. 73% din cuvintele Psalmului 23, 76% din cuvintele rugăciunii Tatăl nostru şi 80% din cuvintele din 1 Corinteni 13 sînt cuvinte alcătuite dintr-o singură silabă (procentele sînt valabile pentru limba engleză, n.trad).

Indiferent cît de fidel exprimă o expresie sau un cuvînt gîndul unui vorbitor, ele nu au nici o valoare dacă ascultătorii nu ştiu ce înseamnă. „Vorbeşte, a spus Abraham Lincoln, aşa încît să te înţeleagă cei mai modeşti, iar ceilalţi nu vor avea nici o dificultate." Billy Sunday,

[5] *Creative Writing for Advanced College Classes* (Scriere creativă pentru clasele avansate de colegiu), p. 106.

cunoscutul evanghelist, a înţeles valoarea simplităţii cînd a spus:

> Dacă un om ar lua o bucată de carne, ar mirosi-o şi ar arăta dezgustat, iar băieţelul lui i-ar spune: „Ce-i cu ea, tată?" şi el i-ar răspunde: „Trece printr-un proces de descompunere şi de formare a unor noi compuşi chimici", copilul ar fi nedumerit. Dar dacă tatăl i-ar spune: „Începe să putrezească", atunci băiatul ar înţelege imediat şi s-ar ţine de nas. *A putrezi* este un cuvînt cunoscut şi nu trebuie să apelezi la dicţionar ca să vezi ce înseamnă.[6]

Aceasta nu înseamnă că un predicator trebuie să le vorbească oamenilor ca şi cum puterea lor de înţelegere ar fi mult mai mică decît este în realitate. Regula lui călăuzitoare trebuie să fie: nu supraestima vocabularul ascultătorilor şi nu le subestima inteligenţa.

Un stil direct şi personal

Pe lîngă claritate, o a doua caracteristică majoră a stilului este că acesta trebuie să fie direct şi personal. În timp ce lucrările scrise se adresează celor interesaţi, o predică este adresată bărbaţilor şi femeilor de la Biserica de pe strada Moldovei nr. 33, care se întrunesc în 15 iulie la ora unsprezece. Scriitorul şi cititorul stau singuri, departe unul de altul şi necunoscuţi. Predicatorul le vorbeşte ascultătorilor faţă-n faţă şi îi cunoaşte pe nume. Limba scrisă comunică rezultatele gîndirii, în timp ce limba vorbită reprezintă spontaneitatea gîndirii, pe care Donald C. Bryant şi Karl R. Wallace o descriu ca „înţelegerea pe

[6] John R. Pelsma, *Essentials of Speech* (Aspecte esenţiale ale vorbirii), p. 193.

viu a ideii în momentul rostirii".[7] Prin urmare, o predică nu trebuie să sune ca o lucrare citită în faţa ascultătorilor. Ea sună ca o conversaţie în timpul căreia oamenii gîndesc şi în care vorbitorul se adresează ascultătorilor săi şi stă de vorbă cu ei. Vorbitorul şi ascultătorul simt că există o legătură directă între ei.

Predica foloseşte stilul de adresare directă. În timp ce scriitorul poate spune: „Creştinul trebuie să fie atent la felul în care vorbeşte despre alţii", predicatorul va spune mai probabil: „Trebuie să fiţi atenţi la felul cum vorbiţi despre alţii". Persoana a doua dă atît predicatorului, cît şi ascultătorilor, un sentiment de unitate. Deşi persoana a doua poate fi eficientă, alteori predicatorul va folosi persoana întîi, *noi*, pentru că înseamnă „voi şi eu". Persoana întîi plural, în vorbirea directă, se deosebeşte de cea din scris şi care înlocuieşte persoana întîi singular, *eu*. În scris sună ca şi cum predicatorul ar vorbi în numele unui comitet. În stilul oral, ca şi în conversaţie, *noi* înseamnă „voi şi eu, împreună".

Un vorbitor va folosi întrebări acolo unde scriitorul poate să nu le folosească. Întrebarea îl invită pe ascultător să se gîndească la ce va spune predicatorul în continuare şi, adesea, introduce un punct major sau o idee nouă. Ea le poate cere ascultătorilor să răspundă la ceea ce a spus predicatorul şi este folosită adesea pentru a încheia predica. Întrebările arată clar că ascultătorii şi vorbitorul sînt faţă în faţă.

Stilul personal acordă prea puţină atenţie convenţiilor din stilul scris formal. Ceea ce este potrivit într-o conversaţie bună se poate încadra în predică. Aceasta nu înseamnă, desigur, că orice este acceptabil. Lipsa de acord

[7] Fundamentals of Public Speaking (Aspecte fundamentale ale vorbirii în public), ediţia a 3-a, p. 129.

gramatical sau pronunţia greşită îl pot deranja pe ascultător ca şi un chicot la ora de rugăciune şi ridică întrebări cu privire la competenţa predicatorului.

Argoul este recepţionat în diferite moduri. Cînd este folosit în mod deliberat, argoul poate capta atenţia şi poate da o nuanţă de lejeritate predicii. Cînd este folosit cu nesăbuinţă, argoul sună trivial şi trădează o minte leneşă. Vorbirea personală, directă, nu trebuie să fie neglijentă. Limbajul unei predici bune trebuie să fie limbajul elegant şi decent folosit în conversaţie.

Un stil vioi

O a treia caracteristică a stilului eficient este vivacitatea. Wayne C. Minnick susţine că o comunicare care se raportează la experienţa ascultătorului apelează atît la gîndire, cît şi la sentimente. Noi învăţăm despre lumea din jurul nostru prin auz, văz, miros, gust şi pipăit. Prin urmare, pentru a-i face pe ascultători să recepţioneze mesajul, predicatorul trebuie să facă apel la simţuri.[8] El o poate face în mod direct, prin văz şi auz. Ascultătorii îi văd gesturile, expresia feţei şi aud ce spune. Dar le poate stimula simţurile şi în mod indirect, prin cuvintele pe care le foloseşte. Cuvintele îi fac pe ascultători să-şi amintească experienţe din trecut şi să reacţioneze la cuvintele respective aşa cum au reacţionat la acel eveniment. De exemplu, sucurile gastrice încep să fie secretate atunci cînd auzim cuvintele *franzelă caldă cu unt* şi se opresc cu un tremur al corpului cînd ne gîndim la gîndacii de bucătărie care se urcă pe pîine. Folosindu-se de ele, vorbitorul îi ajută pe oameni să facă legătura între o experienţă pe care n-au avut-o şi sentimentele pe care le-au avut.

[8] *The Art of Persuasion* (Arta persuasiunii), cap. 7.

Vivacitatea creşte cînd foloseşti din abundenţă detalii specifice şi concrete. Spunem că o expresie este „specifică", dacă este explicită şi exactă, şi că este „concretă" dacă zugrăveşte imagini. Numărul 1.932.212,92 lei este specific pînă la ultimul bănuţ, dar nu este concret. Numărul 275 lei de pe chitanţa de curent electric este concret. Nu îţi poţi imagina primul număr, dar ţi-l poţi imagina pe al doilea. Detaliile specifice sporesc interesul dacă sînt concrete. Ele comunică ceva deoarece se leagă de experienţele ascultătorilor. Aşadar, în loc să spui „produse agricole", spune „varză, castraveţi şi portocale". În loc să spui „arme", spune „ţevi de tun". În loc să spui „oraşe mari", fii specific: „Bucureşti, Timişoara, Cluj sau Craiova".

Următoarea afirmaţie este abstractă: „În cursul experienţei umane, observăm că evenimentele existenţei noastre au caracteristici ciclice precise. Cunoaşterea lor îl va conduce pe observator la acţiuni deosebit de adecvate momentului". Predicatorul din cartea Eclesiastul exprimă acelaşi gînd în felul următor: „Toate îşi au vremea lor şi fiecare lucru de sub ceruri îşi are ceasul lui. Naşterea îşi are vremea ei şi moartea îşi are vremea ei... plînsul îşi are vremea lui şi rîsul îşi are vremea lui; bocitul îşi are vremea lui şi jucatul îşi are vremea lui... tăcerea îşi are vremea ei şi vorbirea îşi are vremea ei" (3:1-7).

La fel ca un artist sau un romancier, predicatorul trebuie să înveţe să gîndească în imagini. Aceasta înseamnă că trebuie să vizualizeze detaliile. Gustave Flaubert i-a dat ucenicului său în ale scrisului, Guy de Maupassant, o temă: „Du-te la gară şi vei găsi acolo vreo cincizeci de trăsuri. Ele seamănă toate între ele, dar nu sînt toate la fel. Alege una dintre ele şi descrie-o atît de exact încît atunci cînd trece pe lîngă mine să-mi fie

imposibil să n-o recunosc".[9] Limbajul concret se dezvoltă mai întîi ca mod de a vedea şi după aceea ca mod de a scrie şi de a vorbi. Dacă nu observăm viaţa, nu o putem descrie clar.

Vivacitatea se dezvoltă atunci cînd permitem substantivelor şi verbelor să comunice gîndul nostru. Adjectivele şi adverbele deranjează vorbirea şi însoţesc cuvintele slabe. Conform lui E. B. White, „încă nu s-a găsit adjectivul care să poată scoate un substantiv slab sau inexact dintr-un loc strîmt". Substantivele şi verbele puternice stau singure. Un „om înalt" ar trebui să devină un „gigant"; o „pasăre mare" un „pelican". Spune „urla" şi nu „vorbea tare"; sau „el a alergat", în loc de „el a plecat în grabă". Fii deosebit de atent la calificative de genul *foarte, atît de, aproape, mai degrabă, la fel de*. Ele trădează nereuşita alegerii unor cuvinte cu substanţă. „Fierbinte" are forţă, „foarte cald" nu are; „chinuitor" doare mai mult decît „foarte dureros"; iar „scînteietor" zugrăveşte o imagine mai bine decît „atît de interesant". Cînd alegi verbe, alege verbe vii. Verbele active concrete dau viaţă propoziţiilor. Principiul de urmat este: „cineva face ceva". Verbele pasive absorb viaţa din vorbire. „Opiniile şi judecăţile sînt formate de noi pe baza a ceea ce am cunoscut" sună fără viaţă. „Gîndim aşa cum cunoaştem" posedă vitalitate.

Verbele, la fel ca substantivele, trezesc imaginaţia atunci cînd sînt precise. El „s-a dus" comunică, dar nu la fel de clar ca şi el „s-a tîrît", „s-a poticnit", „şi-a tîrît picioarele", „s-a împleticit". Ea „strigă", „ţipă", „recită", „şopteşte" comunică ceea ce „spune" nu poate exprima.

Vivacitatea creşte şi prin folosirea unor figuri de stil noi. Metaforele şi comparaţiile produc senzaţii în ascultător şi-l

[9] Christian Gauss, *The Papers of Christian Gauss* (Lucrările lui Christian Gauss), ed. Katherine Gauss Jackson şi Hiram Haydn, New York: Random, 1957, p. 145.

fac să-şi amintească imagini dintr-o experienţă anterioară. Alexander Maclaren stimulează simţul tactil cînd spune: „Toate păcatele sînt legate laolaltă într-o învălmăşeală vîscoasă, ca un cîmp de ierburi marine, aşa că dacă omul este prins o dată în degetele lor nămoloase, este aproape sigur că se va îneca". George Byron face apel la văz cînd spune:

> *Asirianu-a năvălit ca lupul la o turmă, cohorta-i aur şi argint a strîns, pînă la cel din urmă.*

Charles H. Spurgeon a captat simţurile într-o comparaţie care se referă la o eră trecută, cînd „marele univers se afla în mintea lui Dumnezeu ca o pădure nenăscută în cupa unei ghinde". Alfred North Whitehead a evocat o imagine cînd a reflectat: „Cunoaşterea nu se păstrează mai bine ca peştele". Figurile de stil economisesc timp, deoarece cuprind mai mult într-o expresie decît spune un risipitor de cuvinte într-un paragraf. Iată cîteva:

expresii ca frunze de smochin care acoperă ignoranţa goală

cuvinte care au fost golite de miez şi au fost umplute cu frişcă

clişee care cad ca nişte pietre funerare peste idei moarte

Dacă protestantismul va fi găsit mort, pumnalul din inima lui va fi predica.

El evită problemele delicate, ca şi cum ar fi călcat printre băltoace de smoală încinsă.

Metaforele şi comparaţiile, ca şi homarii, trebuie servite proaspete. Atît sensurile literale, cît şi cele figurate ar trebui să fie prinse de gîndire în acelaşi moment. Cînd imaginea literală păleşte deoarece comparaţia a fost folosită în mod abuziv, figura de stil îşi pierde forţa. Ascultătorul devine surd la ea. Următoarele expresii au

avut cîndva forţa unui pumn de profesionist, dar acum abia dacă ne ating:

evanghelizarea bisericii

încercat şi găsit adevărat

o lume pierdută şi pe moarte

creştin născut din nou

mîntuirea sufletelor

un Dumnezeu care aude şi care răspunde la rugăciuni

Cînd o comparaţie s-a învechit, arunc-o şi adu una proaspătă, care lămureşte ideea şi îi ţine pe ascultători treji. Relevanţa se vede atît în stil, cît şi în conţinut. Noi trebuie să predicăm mesajul etern în cuvintele de astăzi. Predicatorul ar trebui să studieze reclamele din ziare, de la radio şi televiziune, pentru a cunoaşte limbajul uşor de înţeles care se adresează captivilor culturii noastre. Simpla observare ne spune ceea ce au dovedit şi testele lingvistice - o mare parte a limbajului folosit la amvoane este „imprecis, irelevant şi nesemnificativ".[10]

Stilul eficace nu poate fi învăţat ca o formulă matematică. Stăpînirea „cuvîntului bine îmbrăcat" cere un ochi care să sesizeze detaliile şi o căutare a asemănărilor semnificative între lucruri care în mod normal nu sînt asociate. Pe scurt, eliminarea limbajului banalizat şi uzat cere imaginaţie. Nimic nu este mai necesar ca acest lucru pentru predicarea expozitivă. Predicatorii care-L reprezintă pe Dumnezeul creator să nu îndrăznească să devină, potrivit descrierii lui Robert Browning, „ţărînă neatinsă de scînteie".

Cum poţi evita păcatul de a vorbi neinteresant?

1. *Acordă atenţie modului în care foloseşti limba.* În conversaţiile particulare nu-ţi scoate mintea din funcţiune

[10] Donald O. Soper, *The Advocacy of the Gospel* (Pledoaria Ev
p. 36.

folosind expresii care stau nemişcate în loc să salte. Cultivă alegerea unor comparaţii noi şi vei descoperi că este mai uşor să le foloseşti cînd predici. Beecher face următoarea afirmaţie despre ilustraţii, afirmaţie care se aplică şi stilului: „...ilustraţiile sînt la fel de naturale pentru mine ca şi respiraţia şi folosesc acum de cincizeci de ori mai multe decît în primii ani ai slujirii mele... Am dezvoltat o tendinţă care era latentă în mine şi m-am educat singur în privinţa aceasta; şi am făcut-o prin studiu şi practică, prin gîndire profundă şi prin multe încercări, atît cu pana, cît şi cu mine însumi, cînd umblam de colo-colo".[11]

2. *Studiază felul în care folosesc alţii limba.* Cînd un scriitor sau un vorbitor te scutură şi te trezeşte, examinează cum a făcut-o. Întrucît poeziile sînt încărcate de comparaţii şi metafore, studierea versurilor dezvoltă un simţ pentru limbajul figurat.

3. *Citeşte cu voce tare.* Citind cu voce tare vei realiza două lucruri: mai întîi, îţi vei îmbogăţi vocabularul. Ca şi copii, noi am învăţat să vorbim prin ascultare şi prin imitare, cu mult înainte de a putea să citim sau să scriem. Citirea cu voce tare reiterează acea experienţă. În al doilea rînd, cînd citeşti lucrări cu un stil mai bun decît al tău, îţi vor fi imprimate noi tipare de vorbire şi expresii creatoare. Îţi vei dezvolta un simţ pentru limbajul care creează imagini. Citeşte împreună cu soţia şi copiii tăi, aşa încît să fii forţat să interpretezi ce citeşti. Citeşte romane, piese de teatru, predici şi mai ales Biblia.

[11] *Yale Lectures on Preaching* (Prelegeri de la Yale despre predicare), p. 175.

Concepte noi

Stilul
Caracteristicile unui stil de predică eficient
- este clar
- este direct şi personal
- este vioi

Definiţii

Stilul - constă în alegerea cuvintelor.

Capitolul 10

Cum să predici aşa încît oamenii să te asculte

Majoritatea cărţilor de homiletică vorbesc mult despre pregătirea predicii, dar prea puţin despre expunerea ei. Se pare că pastorii s-au inspirat din aceste cărţi. În timp ce un predicator petrece cîteva ore în fiecare săptămînă pregătind predica, rareori petrece mai mult de cîteva ore pe an gîndindu-se la expunerea ei. Cu toate acestea, predicile nu vin pe lume ca schiţe sau ca manuscrise. Ele trăiesc numai cînd sînt predicate. O predică expusă greşit este o predică născută moartă.

Eficacitatea predicilor noastre depinde de doi factori: ce spunem şi cum spunem. Amîndoi sînt importanţi. În afara conţinutului biblic legat de viaţă, noi nu avem nimic demn de comunicat; dar dacă nu expunem predica cu îndemînare, nu-i ajutăm pe ascultători să-i înţeleagă conţinutul. În ordinea importanţei lor, ingredientele care alcătuiesc predica sînt: ideea, modul de organizare a predicii, limbajul, vocea şi gesturile. Dar în producerea de impresii, ordinea se inversează. Gesturile şi vocea se profilează ca

fiind cele mai evidente şi mai determinante. Orice studiu empiric al expunerii şi al efectului ei asupra rezultatelor unei cuvîntări sau predici ajunge la aceeaşi concluzie: felul cum este expusă predica are foarte mare importanţă.[1]

Nu numai că vocea vorbitorului şi gesturile lui sînt primele percepute de simţurile ascultătorilor, dar inflexiunile vocii şi acţiunile transmit sentimentele şi atitudinile lui mai exact decît o fac cuvintele. În anii 1970, specialişti din cîteva discipline - psihologie, antropologie, sociologie şi comunicare verbală, pentru a numi doar cîteva - au investigat efectele comunicării nonverbale. Aceşti cercetători au observat modul în care comunicăm mesajele prin felul în care stăm jos sau în picioare, prin expresiile feţei, prin gesturi şi chiar prin spaţiul pe care-l lăsăm între noi şi cei pe care-i întîlnim.[2] Ca produs secundar al acestor studii, cîteva cărţi au promis să interpreteze acest limbaj tăcut, aşa încît cititorii să-l poată folosi în avantajul lor. Concluziile exagerate ale acestor cărţi probabil că au produs tot atît de mulţi sceptici, cîţi adepţi. Diferenţele individuale şi culturale în comunicarea nonverbală fac ca definiţiile dogmatice ale limbajului trupului să fie simpliste şi, poate, chiar periculoase. De exemplu, a afirma că braţele încrucişate la piept arată că omul acela vrea să-i reducă la tăcere pe cei din jurul său este ca şi cum ai spune că

[1]Wayne N. Thompson, *Quantitative Research in Public Adresses and Communication* (Cercetări cantitative în cuvîntările şi comunicările publice), p. 83.

[2]Vezi, de exemplu, *Journal of Communication* 22 (1972): 335-476. Acest număr (nr. 4) se ocupă în întregime de comunicarea nonverbală; articole individuale asupra acestui subiect apar cu regularitate în revistă. Vezi şi Robert Rosenthal et al., „Body Talk and Tone of Voice: The Language Without Words" („Limbajul corpului şi tonul vocii: limba fără cuvinte"), în *Psychology Today*, 8 septembrie 1974, p. 64-68; sau Ernst G. Beier, „Nonverbal Communication: How We Send Emotional Messages" (Comunicare nonverbală: cum transmitem mesaje emoţionale), în *Psychology Today*, 8 octombrie 1974, p. 53-56.

termenul *model* se referă întotdeauna la o replică în miniatură a unui obiect mai mare.

Cu toate acestea, nimeni nu va nega vehement că noi transmitem mesaje chiar şi cînd nu vorbim. Prietenii cred că o măsură a profunzimii relaţiei lor este capacitatea de a se înţelege unul pe altul chiar şi atunci cînd stau alături în tăcere. Noi deducem că unele cunoştinţe întîmplătoare sau chiar străinii sînt prietenoşi, supăraţi sau îngrijoraţi, după poziţia lor, după expresia feţei sau după tonul vocii. Zîmbetul, încruntarea, privirea fixă, clipitul din ochi sau privirile scurte afectează faptul că ne vor plăcea sau nu, că vom avea sau nu încredere în cei pe care-i întîlnim. Scriitorul cărţii Proverbe a înţeles forţa comunicării nonverbale cînd a declarat: „Omul de nimic, omul nelegiuit, umblă cu neadevărul în gură, clipeşte din ochi, dă din picior şi face semne cu degetele. Răutatea este în inima lui, urzeşte lucruri rele întruna şi stîrneşte certuri" (6:12-14). Ochii, mîinile, faţa şi picioarele le spun ascultătorilor la fel de mult ca şi cuvintele pe care le rostim - ba chiar mai mult. Psihologul Albert Mehrabian le concentrează într-o formulă: numai 7% din impactul unui mesaj rostit se datorează cuvintelor folosite, 38% se datorează vocii şi 55% expresiei feţei.[3]

Pe marginea acestei cercetări se pot face cîteva observaţii legate de predicatori şi de predicare. Mai întîi, limbajul nonverbal are o importanţă strategică în vorbirea în public. Cînd ne adresăm unei adunări, trei reţele diferite de comunicare operează în acelaşi timp: cuvintele, intonaţia şi gesturile noastre. Toate trei comunică idei. Cînd actorul George Arliss a citit pentru prima oară piesa *Disraeli*, l-a sfătuit pe autor să renunţe la două pagini. „Eu pot exprima

[3]În Flora Davis, „How to Read Body Language" („Cum să citeşti limbajul trupului").

ce scrie acolo cu o singură privire", a spus el. „Ce privire?" l-a întrebat autorul. Arliss i-a demonstrat şi paginile au fost scoase.[4] De fapt, gesturile şi mimica pot fi deseori mai grăitoare decît cuvintele. Punerea degetului pe buze spune mai mult decît „Faceţi linişte". Deschiderea largă a ochilor şi ridicarea sprîncenelor exprimă o surpriză pe care cuvintele n-o pot reda, iar ridicarea din umeri poate comunica o idee care este dincolo de cuvinte. În general însă, elementele nonverbale comunică mai mult emoţii şi atitudini. Edward T. Hall rezumă descoperirile sociologilor cînd spune: „Pe lîngă ceea ce spunem cu limbajul nostru verbal, noi ne exprimăm mereu adevăratele sentimente prin limbajul fără cuvinte - limbajul comportamentului".[5]

În al doilea rînd, cercetarea şi experienţa sînt de acord că, dacă mesajul nonverbal îl contrazice pe cel verbal, este mai probabil că ascultătorii vor crede limbajul tăcut. Pare mai dificil să minţi cu tot trupul decît numai cu buzele. Acesta este înţelesul observaţiei lui Sigmund Freud: „Nici un muritor nu poate păstra un secret. Dacă buzele lui sînt tăcute, el vorbeşte cu vîrfurile degetelor; trădarea se prelinge din fiecare por". Cuvintele unui pastor pot exprima insistenţă: „Lucrul acesta este important"; dar dacă vocea lui este monotonă şi inexpresivă, iar trupul fără vlagă, ascultătorii nu-l vor crede. Dacă predicatorul îşi agită pumnul în timp ce spune pe un ton mustrător: „Lucrul de care are nevoie biserica noastră este mai multă dragoste şi mai mult interes unul pentru altul!" oamenii se vor întreba dacă ştie despre ce vorbeşte. Întrucît o mare parte a predicării implică atitudini care întăresc sau contrazic ceea ce proclamă cuvintele noastre, predicatorul nu are voie să neglijeze felul în care expune predica.

[4] În Loren D. Reid, *Speaking Well* (Să vorbeşti bine), p. 141.

[5] *The Silent Language* (Limbajul tăcut), p. 10.

În al treilea rînd, expunerea eficientă începe cu dorinţele. Filosoful umorist Abe Martin sugerează: „Este mai mare deosebire între un specialist şi un amator decît între orice alte lucruri de pe pămînt!" În vorbirea în public amatorul spune cuvinte. Specialistul, pe de altă parte, are dorinţa profundă de a comunica. Amatorul se mulţumeşte să-şi prezinte ideile sale, în timp ce specialistul se luptă să le dăruiască nouă. Cunoştinţele tehnice şi pregătirea predicatorului în arta vorbirii publice nu pot lua locul convingerilor şi responsabilităţii. Să ai ceva de spus unei adunări şi să vrei ca ei să înţeleagă şi să trăiască pe baza celor spuse de tine constituie stimulentul esenţial pentru o expunere bună. Aceasta produce „cadrul" emoţional pentru vorbire. De aceea, o expunere bună de la amvon se aseamănă cu o conversaţie vioaie. Cînd ne concentrăm asupra ideilor pentru a-i face pe alţii să le înţeleagă şi să le accepte, expunerea vine în mod natural. Ea nu va da impresia că urmează cu slugărnicie un set de reguli. Charles R. Brown, în prelegerile sale despre predicare ţinute la Yale, a descris lucrarea lui George Macdonald la amvon, în Londra:

> A citit textul biblic în dimineaţa aceea din Evrei, capitolul 11. Cînd a sosit timpul predicii, el a spus: „Aţi auzit totul despre aceşti oameni ai credinţei. Nu voi încerca să vă spun ce este credinţa - sînt profesori de teologie care o pot face mult mai bine decît mine. Eu sînt aici ca să vă ajut să credeţi". După aceea a urmat o prezentare atît de simplă, de măreaţă şi de sensibilă a credinţei acestui om în acele realităţi nevăzute şi veşnice, încît a dat naştere la credinţă în minţile şi în inimile tuturor ascultătorilor. El a pus tot sufletul în lucrarea pe care o făcea şi expunerea a fost

eficientă deoarece se baza pe frumuseţea autentică a propriei sale vieţi lăuntrice.[6]

„El a pus tot sufletul în lucrarea pe care o făcea." Nu există reguli care să poată înlocui această atitudine. Sinceritatea, entuziasmul şi ardoarea profundă surpă barierele şi permit eului real să fie eliberat. În sensul acesta, expunerea eficace se apropie de conversaţia cotidiană în care dai, dar şi primeşti.

A afirma însă că expunerea de la amvon se aseamănă cu conversaţia nu înseamnă că modul nostru obişnuit de a vorbi este neapărat cel mai bun. Felul în care vorbim în viaţa particulară se dezvoltă dintr-o acumulare de deprinderi pe parcursul întregii vieţi. Putem dobîndi deprinderi nepotrivite de comunicare, la fel cum ne formăm deprinderi greşite de ţinută sau de mîncare. Ba mai mult, unele gesturi nebăgate în seamă în situaţii private devin jenant de vizibile în vorbirea în public. Cînd ne adresăm unor ascultători, poziţia noastră devine distinctă şi grăitoare. Înfigerea mîinilor în buzunare, trecerea palmei peste păr sau peste faţă, jucatul cu verigheta, aranjarea cravatei, frecarea picioarelor pe podea sînt gramatica deficitară a expunerii. Manierismul şi comportările particulare care se repetă pot trece neobservate de prieteni şi pot fi tolerate de asociaţi, dar la amvon ele ţipă după atenţie şi abat atenţia oamenilor de la ceea ce spui. La amvon deci, mişcările trupului trebuie să fie disciplinate pentru a fi eficiente.

La început, încercările de a îmbunătăţi expunerea par adesea nefireşti. Novicele ar putea insista că nu se merită să facă acest efort, întrucît predicatorul nu este un actor, iar cizelarea expunerii îi violează personalitatea. De obicei,

[6] *The Art of Preaching* (Arta predicării), p. 170.

formarea oricărei deprinderi implică la început un efort de conştientizare. Cînd conducem pentru prima oară o maşină sau cînd învăţăm să jucăm tenis, de exemplu, ne simţim stîngaci cînd încercăm să ne controlăm comportarea. După exerciţii şi experienţă încordarea dispare şi deprinderea nou învăţată devine simplă. Se cere efort şi disciplină pentru a părea natural în faţa ascultătorilor.

Care sînt cîţiva din factorii nonverbali din expunere cărora ar trebui să le acordăm atenţie?

Ţinuta şi îmbrăcămintea

Cînd apostolul Pavel a spus: „M-am făcut tuturor totul, ca, oricum, să mîntuiesc pe unii din ei" (1 Cor. 9:22), el a stabilit un principiu fundamental al comunicării creştine. În problemele neutre din punct de vedere moral, ceea ce contează cel mai mult nu sînt sentimentele mele, ci sentimentele şi atitudinile celorlalţi. Întrucît ţinuta şi îmbrăcămintea afectează modul în care ascultătorul reacţionează faţă de noi, ar trebui să le considerăm importante.

O regulă fundamentală pentru ţinuta şi îmbrăcămintea predicatorului este că ele trebuie să fie adecvate ascultătorilor, situaţiei şi vorbitorului. De exemplu, schimbarea modei în ce priveşte părul, barba, perciunii şi mustaţa face imposibilă stabilirea unor reguli absolute. Un predicator care-i cunoaşte pe ascultătorii săi şi standardele lor nu va îngădui ca părul să stea în calea lucrării sale. John T. Molloy, consultant vestimentar pentru multe corporaţii americane de frunte, a fost întrebat dacă există trăsături comune ale oamenilor de afaceri de succes. El a menţionat două: părul este pieptănat şi pantofii lor lucesc. Ei aşteaptă acelaşi lucru de la ceilalţi oameni, în special de la subordonaţii lor. Studiile lui Molloy au indicat că părul răvăşit, chiar dacă este scurt, declanşează reacţii negative

puternice în ceilalţi oameni. Părul, oricare ar fi lungimea lui, trebuie să fie îngrijit.[7]

Un program regulat de exerciţii fizice şi un regim alimentar adecvat pot elimina kilogramele în plus care împiedică comunicarea. Este greu să crezi că un predicator care are vreo cincisprezece kilograme peste greutatea normală ia în serios poruncile biblice despre stăpînirea de sine. O ţinută potrivită include şi folosirea deodorantelor, a pastei de dinţi şi a unor mijloace de a-ţi împrospăta respiraţia. Deşi reclamele de la televizor exagerează cînd fac ca o respiraţie rău mirositoare să pară mai gravă decît cancerul, un miros neplăcut al respiraţiei sau al trupului poate ridica bariere acolo unde noi am vrea să creăm punţi.

Cercetări recente demonstrează că îmbrăcămintea şi înfăţişarea fizică ne fac să-i judecăm pe alţii fără a fi conştienţi de ce o facem. Se pare că vechea zicătoare: „Haina îl face pe om" ar trebui revizuită, ca să spună: „Haina îl exprimă pe om". Putem să ne îmbrăcăm aşa încît să ne simţim comozi, dar îmbrăcămintea noastră trebuie să-i facă şi pe alţii să se simtă nestînjeniţi în preajma noastră. Revista *Psychology Today* a prezentat rezultatele unui studiu de trei luni făcut cu şapte vînzători, pentru a stabili influenţa pe care îmbrăcămintea lor o are asupra vînzărilor: „Într-o vreme cînd blugii şi jachetele sport îşi fac apariţia chiar şi în cele mai conservatoare cercuri, oare mai are vreo importanţă purtarea unui costum? În unele domenii, este evident că da. Cînd vînzătorii dintr-un magazin de confecţii bărbăteşti din Montgomery, Alabama, au purtat costume, ...valoarea medie a vînzărilor lor a fost cu 43 la sută mai mare decît atunci cînd au purtat cămaşă

[7] *Dress for Success* (Cum să te îmbraci pentru a avea succes), New York: Wyden, 1975.

cu mînecă scurtă şi cravată şi cu 60 la sută mai mare decît atunci cînd au purtat cămaşă descheiată la gît".[8]

Pastorii care se simt nepricepuţi în alegerea celei mai potrivite garderobe pentru bugetul lor, ar face foarte bine să se lase în mîinile unui croitor experimentat. Sfatul lui cu privire la îmbrăcăminte le poate economisi bani şi poate transforma un handicap într-un avantaj. Costumele trebuie să fie păstrate curate şi călcate; ciorapii trebuie să acopere piciorul; buzunarele nu trebuie să fie doldora de colecţii de creioane, agende, ochelari şi portmonee; o cămaşă curată trebuie să fie asortată cu o cravată legată elegant; batistele expuse la vedere nu trebuie să atîrne, iar dacă sînt purtate în buzunar, trebuie să fie curate. Un pastor nu dovedeşte că este un predicator bun dacă arată de parcă s-ar fi uitat într-un text grecesc şi nu în oglindă.

Mişcarea şi gesturile

Dumnezeu a conceput trupul omenesc în aşa fel încît acesta să se poată mişca. Dacă ascultătorii vor să privească o statuie, se pot duce la un muzeu. Chiar şi acolo însă, cele mai impresionante statui sînt cele care par vii. În cele mai multe domenii, specialiştii îşi folosesc tot trupul. Dirijorul unei simfonii, pianistul de concert, jucătorul de fotbal, arbitrul, actorul şi jucătorul de golf îşi angajează trupul în tot ceea ce fac. Un vorbitor priceput îi permite trupului său să vorbească.

Conţinutul mesajului ar trebui să guverneze mişcarea. Principiul acesta se aplică în două moduri. Unii predicatori trebuie să se mişte. Ei stau aproape nemişcaţi înaintea

[8] Margot Slade, „Casual Clothes Are the Death of a Salesman" („Vestimentaţia neglijentă este moartea vînzătorului"), în *Psychology Today*, 13 august 1979, p. 29.

ascultătorilor, fiind doar ceva mai mult decît nişte capete vorbitoare care refuză să permită trupurilor lor să interacţioneze cu mesajul. Asemenea oameni trebuie să-şi elibereze trupurile pentru a face ceea ce le cere mintea şi sentimentele. Nu ar trebui să inhibe expresiile fizice care însoţesc gîndirea energică. Un predicator trebuie să predice cu aceeaşi libertate a mîinilor şi capului pe care o are în conversaţiile personale. Deşi unii gesticulează mai mult decît alţii, nu ar trebui să gesticulăm la amvon mai puţin decît o facem în viaţa de toate zilele. De fapt, este nevoie ca gesturile noastre să fie mai ample, mai viguroase şi mai deliberate.

Principiul că mişcarea trebuie să fie guvernată de conţinutul mesajului înseamnă şi că unii vorbitori ar trebui să gesticuleze mai puţin. Dacă ei se plimbă încoace şi încolo, scot la iveală neliniştea lor şi mişcarea dăunează concentrării ascultătorului. Acţiunile lor nu rezultă din conţinutul mesajului, ci sînt doar o descărcare a energiei nervoase. Deşi mişcarea le face bine, ea este de puţin folos pentru ascultători. Dacă vreo mişcare de-a ta se datorează obişnuinţei, opreşte-te. Dacă vine din conţinutul mesajului, renunţă la inhibiţii şi exprimă-te. De exemplu, cînd prezinţi un punct nou în predica ta, poţi să te îndepărtezi cu un pas sau doi de locul unde stăteai, pentru a arăta vizual tranziţia în idei. Cînd ideea respectivă a fost dezvoltată şi treci la alta, poţi reveni la poziţia iniţială. Dacă vrei ca ascultătorii să se relaxeze după un punct important, te poţi da un pas înapoi şi lua o pauză. Sfatul dat de Hamlet actorilor săi continuă să fie valabil: „Potriviţi acţiunea cu cuvîntul, cuvîntul cu acţiunea".

O parte specifică a mişcării totale a trupului o constituie gesturile care sînt legate de vorbire în felul în care diagramele sînt legate de o carte. Gesturile sînt destinate expresiei, nu pentru paradă şi ele comunică în mai multe moduri. Gesturile ne ajută să explicăm şi să descriem.

Dacă un predicator vrea să descrie zidurile Babilonului, o poate face mai eficient dacă gesticulează în timp ce le descrie. Gîndiţi-vă la următoarea descriere fără gesticulare şi apoi cu gesticulare: „Babilonul s-a înălţat ca un monument al puterii păgîne. Cetatea era înconjurată de un sistem complicat de ziduri duble; zidul exterior se întindea pe o lungime de treizeci de kilometri şi era suficient de solid şi de lat ca să poată circula care pe el. Aceste ziduri masive erau întărite cu turnuri de apărare gigantice şi erau străbătute de opt porţi largi".

Gesturile accentuează vorbirea noastră. Compară pronunţarea cuvintelor: „Lucrul acesta este extrem de important", cu mîinile atîrnînd fără vlagă pe lîngă corp şi apoi cu pumnul încleştat la cuvîntul *extrem*. Gestul injectează vigoare în vocea ta. Cînd faci o subliniere, dacă trebuie să loveşti cu pumnul, loveşte uşor; nu îţi scutura degetul arătător către ascultători. Acest gest îi mustră.

Gesturile menţin interesul şi atenţia. Un obiect aflat în mişcare captivează privirea mai bine decît unul care stă pe loc.

Gesturile îl relaxează pe vorbitor. Cînd trupul lucrează pentru a întări ideile tale, te simţi mai încrezător şi mai viu.

Gesturile îi ajută pe ascultători să simtă ceea ce simţim noi, atunci cînd se identifică cu noi. La un meci de fotbal, microbiştii se încovoaie cînd jucătorul lor favorit cade victimă unui fault; uneori lovesc scaunul din faţă, cînd urmăresc o lovitură liberă crucială. Această comportare exteriorizată se numeşte *empatie*. În esenţă, empatia este o reacţie musculară de simpatie, prin care ascultătorii tăi, într-un mod limitat, acţionează împreună cu tine. Deoarece acele acţiuni subconştiente captează sentimentele, ascultătorii simt ceea ce simţi tu şi ceea ce vrei ca ei să simtă cu privire la ideile tale. Dacă un vorbitor se agită sau nu-şi poate controla gesturile, acţiunile reflectă starea lui

de neliniște. Ascultătorii se pot foi sau se pot identifica într-un alt fel cu acele acțiuni și se simt ei înșiși neliniștiți. Pe de altă parte, dacă prin gesturile tale îi poți face pe ascultători să acționeze și să simtă potrivit cu ideea și cu scopul tău - chiar dacă aceasta are loc la nivelul inconștientului - mărești probabilitatea de a produce o atitudine pozitivă față de mesajul pe care-l expui.[9]

Gesturi spontane

Care sînt cîteva caracteristici ale gesturilor expresive? Mai întîi, gesturile trebuie să fie spontane. Gesticulează, dar nu „juca teatru". Gesturile ar trebui să izvorască din interior, ca o expresie a convingerilor și sentimentelor. Deși pot fi exersate, gesturile nu trebuie planificate. Dacă nu vin în mod natural în timpul predicării, renunță la ele.

Gesturi hotărîte

Gesturile trebuie să fie hotărîte. Dacă faci un gest, atunci fă-l. Un gest făcut cu jumătate de inimă nu comunică nimic pozitiv. Angajează-ți tot trupul. Un simplu gest cu degetul arătător implică nu numai degetul, palma și încheietura mîinii, ci și brațul, umărul și spatele. Chiar și centrul tău de greutate se deplasează pentru a da mai multă forță gestului. Dacă un gest pare stîngaci, poate că se datorează faptului că nu-l sprijină tot trupul.

[9] Vezi Jon Eisenson și Paul H. Boase, *Basic Speech* (Esențialul vorbirii), p. 334-35.

Diverse gesturi

Gesturile trebuie să fie variate. Repetarea unui singur gest, chiar dacă este spontan și plin de forță, atrage atenția asupra sa și deranjează ascultătorii. De exemplu, un gest ca de pompare poate sublinia ceva, dar, dacă este folosit prea des, arată de parcă ar fi nevoie de o fîntînă. Uită-te în oglindă și analizează în cîte feluri îți poți folosi trupul. Cineva care a făcut efortul să le numere insistă că noi putem face 700.000 de semne elementare distincte cu brațele, cu încheieturile mîinilor, cu palmele și cu degetele.[10] Încearcă să folosești numai o mînă, amîndouă mîinile, o mînă închisă, o mînă deschisă, palma în sus, palma în jos. Încearcă cu brațele, cu capul, cu ochii, cu fața.

Gesturi bine sincronizate

Gesturile trebuie să fie bine sincronizate. Gestul însoțește sau precede cuvîntul sau expresia care comunică cea mai mare parte a ideii. Dacă gestul este făcut după cuvîntul sau expresia importantă, poate părea ridicol. Gesturile nesincronizate reflectă de obicei lipsă de spontaneitate și de motivație adecvată.

Contactul vizual

Oricît ar fi de importante ținuta și mișcarea pentru un vorbitor, contactul vizual este probabil cel mai eficace mijloc de comunicare nonverbală care-i stă la dispoziție.

[10] Richard Paget, *Human Speech: Some Observations, Experiments, and Conclusions as to the Nature, Origin, Purpose, and Possible Improvement of Human Speech* (Vorbirea umană: cîteva observații, experimente și concluzii cu privire la natura, originea, scopul și posibila îmbunătățire a vorbirii umane).

Ochii comunică. Ei ne asigură un feedback şi totodată menţin atenţia ascultătorilor. Cînd te uiţi direct la ascultătorii tăi, recepţionezi indicii care-ţi arată dacă ei înţeleg ce spui, dacă sînt interesaţi sau dacă le place predica suficient ca să continue să asculte. Un vorbitor atent va adapta ceea ce spune - de exemplu, va adăuga o ilustraţie sau o explicaţie - pe măsură ce interpretează aceste reacţii. În plus, ascultătorii simt că predicatorul care „îi priveşte în ochi" vrea să vorbească cu ei personal. De aceea, pastorii care privesc peste capetele ascultătorilor, care se uită la notiţe, privesc afară pe geam sau, mai rău, care-şi închid ochii cînd vorbesc, se pun singuri într-o situaţie dezavantajoasă. Aproape fără excepţie, oamenii nu vor asculta cu atenţie un vorbitor care nu se uită la ei cînd vorbeşte. Un aspect la fel de important este că oamenii nu au încredere în cineva care evită contactul vizual şi, drept urmare, subestimează ce spune el.

Deşi te adresezi bisericii ca unui grup, le poţi vorbi individual. Cînd te ridici să vorbeşti, fă o pauză pentru a stabili contactul vizual cu ascultătorii. Plimbă-ţi privirile peste ascultători şi opreşte-le pentru o clipă asupra cîtorva persoane diferite. Continuă să păstrezi contactul vizual în tot timpul predicii. Propune-ţi să vorbeşti cu un ascultător pentru o secundă sau două, privind persoana aceea în ochi, apoi întoarce-te spre altcineva. Alege ascultători din fiecare parte a sălii şi păstrează contactul vizual suficient de mult ca ei să-şi dea seama că te uiţi la ei şi că le vorbeşti. Dacă biserica este foarte mare, poţi să alegi un grup mic dintr-o parte a sălii şi să te uiţi la ei pentru o clipă sau două, apoi să treci la un alt grup şi să continui s-o faci în tot timpul predicii. Fii atent ca nu numai să te uiţi la ascultători, ci să le şi vorbeşti. Concentrează-te asupra comunicării fiecăruia în parte a mesajului pe care vrei cu tot dinadinsul să-l înţeleagă toţi.

Ascultătorii trebuie să-ţi vadă faţa. De aceea, luminează amvonul cu o lumină puternică, plasată într-un unghi care nu-ţi umbreşte ochii. Ia un luxometru şi măsoară intensitatea luminii în faţa bisericii. Duminică de duminică, predicatorul stă în amvoane slab luminate şi ascultătorii au doar o imagine vagă a expresiei feţei lui. Amvonul trebuie să fie situat cît mai aproape de ascultători, într-un unghi din care să le fie uşor să vadă ochii predicatorului şi toată gama de emoţii redate de faţa lui.

Expunerea verbală

Vorbirea este mai mult decît cuvinte şi propoziţii. Vocea comunică idei şi sentimente chiar şi fără cuvinte. Noi apreciem starea fizică sau emoţională a vorbitorului - dacă este speriat, supărat, obosit, bolnav, fericit, încrezător - pe baza tremurului vocii, a intensităţii ei, a vitezei cu care vorbeşte şi a înălţimii vocii lui. Întrucît vocea predicatorului este un ajutor important în profesia lui, el trebuie să ştie cum operează mecanismul vocal şi cum să-l folosească cu pricepere.

Vocea umană este produsă cam în acelaşi fel în care este produs sunetul într-un instrument de suflat. Aşa cum lemnul instrumentului de suflat trebuie să vibreze, tot la fel trebuie să vibreze corzile vocale din laringe cînd aerul este expirat din plămîni. Sunetul se formează cînd o coloană de aer este pompată din plămîni prin tuburile bronhiale, care leagă plămînii de trahee. Cînd aerul expirat trece peste corzile vocale din laringe, situate în partea superioară a traheii, el produce vibraţii care devin unde acustice. Acest sunet este amplificat cînd vibrează în laringe, în gît, în sinusuri şi în gură. Aceste cavităţi, numite rezonatori, acţionează oarecum ca şi cutia de rezonanţă a unui instrument cu coarde, care măreşte

intensitatea sunetului produs de coarde. Cînd cavităţile rezonante îşi modifică forma prin mişcările palatului, maxilarelor, dinţilor, buzelor, limbii şi peretelui posterior al faringelui, ele produc forma finală a vocii. Consoane cum sînt *l, p, t, d, s, r* se formează de asemenea cînd au loc aceste mişcări.[11]

Chiar şi o înţelegere superficială a mecanismului vocal arată că, întrucît sunetul este produs de jetul de aer expirat, o cantitate suficientă de aer, controlată constant, este esenţială. Deoarece sunetul începe ca o vibraţie a corzilor vocale, este necesar de asemenea pentru corzile vocale un impuls lipsit de tensiuni nedorite. Întrucît sunetul final rezultă din modificări ale cavităţilor rezonante, ar trebui acordată atenţie gîtului, gurii şi rezonatorilor nazali.

Majoritatea vorbitorilor îşi pot îmbunătăţi calitatea vocii, chiar şi fără exerciţii prelungite, dacă înţeleg cum se formează sunetele. De pildă, ca să respiri eficient, ar trebui să împingi diafragma spre abdomen şi nu să măreşti volumul toracelui. Un vorbitor ar trebui să poată recita întregul alfabet dintr-o răsuflare. Unii predicatori lasă ca tonul vocii lor să devină mai înalt cînd vorbesc mai tare. Aceştia au nevoie să exerseze menţinerea tonalităţii mai joase şi cînd vorbesc tare. Alţii estompează sunetul vorbind cu falca imobilă, cu limba leneşă sau cu dinţii strînşi. Alţii lasă să le scape prea mult aer cînd vorbesc şi vocea le devine gîfîită. Unii predicatori vorbesc prea repede şi amestecă cuvintele, în timp ce mulţi vorbesc monoton.

[11]Pentru o analiză detaliată a bazei fiziologice a vorbirii, vezi Giles W. Gray şi Claude M. Wise, *The Bases of Speech* (Bazele vorbirii), p. 135-99.

Majoritatea cărţilor elementare despre vorbire conţin exerciţii care pot corecta aceste greşeli obişnuite.[12]

Universităţile mari şi multe colegii mai mici menţin laboratoare logopedice, deservite de persoane competente, care îi pot ajuta pe vorbitorii cu probleme mai complexe. Întrucît asemenea ajutoare sînt disponibile, predicatorul nu are nici o scuză dacă nu-şi dezvoltă în mod optim capacitatea vocii.

Un vorbitor subliniază ceea ce spune numai în patru moduri - prin modificarea intonaţiei, a intensităţii, a ritmului vorbirii şi prin pauză. Folosirea acestora sau a unei combinaţii a lor devine punctuaţia vorbirii.

Intonaţia

Intonaţia se referă la mişcările în sus şi în jos pe scară, în registre diferite şi cu inflexiuni diferite. Uneori modificările în intonaţie sînt numite „melodie". Dacă cineva spune cu o inflexiune a vocii urcînd repede de la tonuri joase la tonuri înalte: „Crezi că există iad?" el pune o întrebare. Exact aceeaşi propoziţie, cu o schimbare a intonaţiei, poate implica: „Doar nu vrei să spui că tu - tu singur dintre toţi oamenii - eşti aşa de rupt de realitatea teologiei moderne, încît să crezi într-o superstiţie medievală ca aceasta!" Dacă persoana răspunde coborînd brusc tonul: „Eu nu cred", aceste cuvinte vor să spună de fapt: „Nu, eu nu mă situez pe o astfel de poziţie. Bineînţeles că nu. Nu mă acuza de o asemenea idioţenie". Deşi cuvintele nu exprimă dezgust, intonaţia o face. Vocile monotone ca intonaţie ne fac să adormim sau ne obosesc la fel ca un copil care loveşte la

[12]Vezi, de exemplu, Alan H. Monroe şi Douglas Ehninger, *Principles and Types of Speech Communication* (Principii şi tipuri de comunicare verbală), p. 203-23; sau John A. Grasham şi Glenn G. Gooder, *Improving Your Speech* (Îmbunătăţirea vorbirii).

pian aceeaşi notă. Necontrolarea intonaţiei este uneori motivul pentru care glumele predicatorului nu sînt gustate. Ascultătorii nu-şi pot da seama după intonaţia lui dacă glumeşte sau nu.

Intensitatea

Variaţiile intensităţii vocii atrag interesul şi subliniază ideea. O schimbare a intensităţii comunică relativa importanţă a ideilor. În declaraţia: „Domnul este Păstorul meu" avem doar patru cuvinte; cu toate acestea, dacă propoziţia este repetată de patru ori şi de fiecare dată este accentuat un alt cuvînt, înţelesul se schimbă. Porţiuni întregi ale unei predici pot fi subliniate dacă predicatorul le rosteşte cu voce mai tare.

Din nefericire, unii predicatori nu cunosc alt mod de a-şi sublinia ideile şi de aceea predicile lor sună ca nişte exerciţii de strigare. Ei confundă tăria vocii cu puterea spirituală, crezînd că Dumnezeu vorbeşte numai prin vîrtejuri de vînt. La fel ca intonaţia monotonă, monotonia rezultată din constanţa intensităţii vocii îl oboseşte pe ascultător. Sublinierea rezultă din varietate. Scăderea intensităţii vocii pînă aproape la şoaptă poate sublinia o idee la fel de eficient ca şi un strigăt puternic. Intensitatea poate fi la fel de eficientă ca şi volumul. Mulţi predicatori folosesc o singură intensitate, deşi folosirea unei game largi de intensităţi ar putea îmbunătăţi calitatea expunerii lor.

Ritmul

Sublinierea se poate face şi prin modificarea ritmului vorbirii. De exemplu, rosteşte în acelaşi ritm cuvintele de durere ale lui David pentru fiul său răzvrătit, Absalom: „Fiul Meu, Absalom! O, dacă aş fi murit eu în locul tău! Absalom, fiul meu, fiul meu!" (2 Sam. 18:33, *ASV*). Rosteşte

după aceea propoziţiile foarte, foarte rar. Rosteşte după aceea primele trei cuvinte repede şi cu simţire, iar pe celelalte rar. Modificarea ritmului comunică diferite înţelesuri şi diferite sentimente.

În folosirea ritmului, ca şi a celorlalte mijloace de a marca sublinieri, secretul stă în contrast. Cînd relatezi o întîmplare, cînd redai faptele sau cînd rezumi un pasaj, fă-o într-un ritm alert. Cînd faci o afirmaţie-cheie sau cînd prezinţi un punct major, poţi vorbi mai rar, aşa încît ascultătorii să-i înţeleagă importanţa. Propoziţiile spuse mai rar ies în evidenţă, deoarece sînt în contrast cu conţinutul contextului. Deşi cuvintele pot fi subliniate şi prin mărirea ritmului rostirii lor, accentul se pune mai adesea prin reducerea ritmului.

Unii predicatori au dobîndit reputaţia că vorbesc prea repede, cînd, de fapt, problema lor poate fi că nu reuşesc să vorbească distinct sau să modifice ritmul.

Pauza

„Prin tăcerea voastră, a spus Rudyard Kipling, veţi vorbi". Vorbitorul priceput recunoaşte că pauzele servesc drept virgulă, punct şi virgulă, punct şi semn de exclamare. Pauzele sînt punctuaţia care marchează vorbirea. Pauzele sînt „tăceri premeditate". Ele trec dincolo de oprirea vorbirii şi dau ascultătorilor o scurtă ocazie de a gîndi, de a simţi, de a răspunde şi de a reacţiona. Primul cuvînt sau prima expresie rostită după o pauză va ieşi în evidenţă prin contrast cu cea care a precedat-o. Pentru a pune un accent mai puternic asupra unui cuvînt sau asupra unei expresii, poţi face o pauză atît înainte, cît şi *după* ele. O pauză înaintea punctului culminant al unei povestiri măreşte tensiunea, iar o pauză dramatică introdusă cînd vorbitorul simte emoţia profundă poate comunica sentimentele mai eficient decît cuvintele. Pauzele care nu

sînt determinate de gînduri sau de sentimente însă îl nedumeresc pe ascultător, la fel cum punctuaţia întîmplătoare îl încurcă pe cititor.

Multor vorbitori le este teamă de tăcere. Ei n-au suficientă stăpînire de sine ca să facă o pauză lungă. Simt că trebuie să vorbească întruna, aşa încît ascultătorii să nu creadă c-au uitat ce vor să spună. De aceea, în loc să facă o pauză, ei se grăbesc cu un şuvoi nepotolit de cuvinte - sau chiar mai rău, umplu predicile cu frînturi de cuvinte cum sînt *ăă* şi *îî*. În unele cercuri religioase „Amin" şi „Slavă Lui" sînt presărate fără rost şi nu servesc la altceva decît ca pauze vorbite. Aceste cuvinte şi expresii nu comunică nimic; în schimb, abat atenţia de la idee şi-i deranjează pe ascultători.

Pauza pare rareori la fel de lungă pentru ascultător ca şi pentru vorbitor. Dacă te concentrezi intens asupra ideii şi simţi emoţia celor rostite, o pauză va sublinia punctele importante. În timp ce faci pauză, continuă să-i priveşti stăruitor pe ascultători. Ascultătorii simt cînd un vorbitor gîndeşte intens şi vor aştepta. Unii vorbitori pot folosi greşit această tehnică şi, prin pauze prea lungi, devin melodramatici. Pauza ar trebui să fie suficient de lungă ca să atragă atenţia asupra ideii, dar nu atît de lungă încît tăcerea să atragă atenţia asupra pauzei.

Predicatorul ar trebui să-şi exerseze predica înainte de-a o expune. Exersarea verifică structura mesajului. Ordinea ideilor, care părea evidentă pe hîrtie, poate să pară stîngace cînd materialul este prezentat verbal. În timp ce expune predica cu voce tare, predicatorul poate modifica ordinea ideilor într-o succesiune care este mai naturală. Exersarea îmbunătăţeşte stilul. În timp ce repetă, predicatorul poate găsi o expresie care subliniază ideea mai eficace. El nu trebuie să repete cu scopul de a memora predica (nu trebuie să ezite să modifice unele expresii sau cuvinte cînd este la amvon). Dimpotrivă, trebuie să se

străduiască să aibă o progresie clară a ideilor şi s-o exprime într-un limbaj care reuşeşte să redea ceea ce vrea să spună.

Exersarea îmbunătăţeşte şi calitatea expunerii. Un actor profesionist nu se gîndeşte să meargă în faţa spectatorilor fără să fi trecut mai întîi oral peste material - de obicei, de mai multe ori - pentru a fi sigur că şi-l aminteşte cu uşurinţă. Cum poate fi rostit aşa încît să fie clar? Cînd ar trebui să mărească intensitatea, să varieze ritmul, să schimbe intonaţia sau să facă o pauză pentru a lăsa ideile să se sedimenteze? Deşi predicatorul este mai mult decît un actor, nu înseamnă că el nu interpretează. Pentru a expune eficient, predicatorul trebuie să exerseze, întrucît nu se poate gîndi mult la modul în care expune în timp ce-o face. Deprinderile bune, asimilate în timpul studiului, vor fi mai naturale la amvon. Începătorii vor beneficia mult de pe urma exersării cu voce tare stînd în faţa oglinzii şi înregistrîndu-se. Vorbitorii mai experimentaţi se pot limita la a trece peste predici cu voce scăzută sau chiar fără voce. Pentru foarte puţini este îndeajuns să treacă peste predică în gînd, imaginîndu-şi că sînt în faţa ascultătorilor. Pentru cei mai mulţi dintre noi, este mai uşor să mergem pe o cărare dacă am mai străbătut-o o dată.

Concepte noi

Limbaj nonverbal

Definiţii

Limbaj nonverbal - gesturile, expresia feţei şi intonaţiile vocii care comunică ceva.

Anexa 1

Răspunsuri la exerciţii

Exerciţiile de la capitolul 2

1. **Subiectul:** Testul unei predici bune
   Complementul: Revelează ceea ce eşti
2. **Subiectul:** De ce sînt fără putere predicile din zilele noastre
   Complementul: Nu folosesc Biblia
3. **Subiectul:** Consecinţa necredinţei în Dumnezeu
   Complementul: Vom crede orice
4. **Subiectul:** Valoarea unei reputaţii bune
   Complementul: Este mai de preţ decît bunurile materiale
5. **Subiectul:** De ce ar trebui să-L slăvească pe Dumnezeu toţi oamenii?
   Complementul: Trebuie să-L slăvim pentru dragostea Lui mare şi pentru credincioşia Lui veşnică
6. **Subiectul:** De ce avem nevoie de amintiri (sau de binefacerile amintirilor)

6. **Subiectul:** De ce avem nevoie de amintiri (sau de binefacerile amintirilor)
   Complementul: Ele ne feresc de sentimentul că sîntem fără însemnătate
7. **Subiectul:** Cum ar trebui să-i tratăm pe ceilalţi
   Complementul: Noi ar trebui să-i tratăm pe ceilalţi cu respectul pe care-l arătăm membrilor familiilor noastre
8. **Subiectul:** Binefacerile mersului pe jos
   Complementul: Ne face bine fizic şi psihologic
9. **Subiectul:** Influenţa actuală a astrologiei
   Complementul: Atrage mulţi aderenţi şi este răspîndită acolo unde, în mod normal, ar fi respinsă
10. **Subiectul:** Reputaţia proastă a meselor de la Casa Albă
    Complementul: Reputaţia bucătăriei de la Casa Albă este nemeritată

Exerciţiile din capitolul 4

1. **Subiectul:** De ce nu învaţă oamenii mai în vîrstă
   Complementul: Ei cred că ştiu deja destul şi sînt prea preocupaţi cu alte probleme
   Întrebarea funcţională adresată: Este oare adevărat? (validitate)
2. **Subiectul:** Cum să asculţi Cuvîntul lui Dumnezeu
   Complementul: Ascultă cu atenţie şi împlineşte
   Întrebarea funcţională adresată: Ce importanţă are pentru mine? (aplicaţie)
3. **Subiectul:** Cum să-ţi îmbunătăţeşti în timpul iernii tehnica jocului de golf
   Complementul: Exersează în faţa unei oglinzi de statura unui om
   Întrebarea funcţională adresată: Este oare adevărat? (validitate)

4. **Subiectul:** Popularitatea aparatelor radio de emisie-recepţie
   Complementul: A afectat fiecare domeniu al vieţii americanilor
   Întrebarea funcţională adresată: Este oare adevărat? (validitate)
5. **Subiectul:** Cum învăţăm despre realitate
   Complementul: Noi învăţăm prin experienţe inconştiente repetate
   Întrebarea funcţională adresată: Ce înseamnă aceasta? (explicaţie)
6. **Subiectul:** Importanţa memoriei în muzică
   Complementul: Fără memorie nu am avea melodie
   Întrebarea funcţională adresată: Ce înseamnă aceasta? (explicaţie)
7. **Subiectul:** Efectul pozitiv al scandalului Watergate
   Complementul: A întîrziat îndreptarea rapidă a naţiunii spre un guvern centralizat, infiltrat în orice aspect al vieţii
   Întrebarea funcţională adresată: Ce importanţă are pentru mine? (aplicaţie)
8. **Subiectul:** Inversarea distincţiilor tradiţionale între joacă şi muncă
   Complementul: Ce a fost joacă a devenit muncă şi ce a fost muncă a devenit joacă
   Întrebarea funcţională adresată: Ce înseamnă aceasta? (explicaţie)

Anexa 2

Transcrierea structurală a textului Efeseni 4:11-16

Versetul

11 Şi El a dat
pe unii apostoli;
pe alţii, proroci;
pe alţii, evanghelişti;
pe alţii,
păstori
şi învăţători,

12 pentru *desăvîrşirea* sfinţilor,
în vederea lucrării de slujire,
pentru zidirea trupului lui Hristos,

13 pînă vom ajunge toţi
la unirea
credinţei
şi a cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu,
la starea de om mare,
la înălţimea staturii plinătăţii lui Hristos;

14 ca să nu mai fim *copii*,
plutind încoace şi încolo,
purtaţi de orice vînt de învăţătură,
prin viclenia oamenilor
şi prin şiretenia lor
în mijloacele de amăgire;

15 ci, credincioşi adevărului, în dragoste, să *creştem*
în toate privinţele,
ca să ajungem la
Cel ce este Capul,
Hristos.

16 Din El, tot *trupul*,
bine închegat
şi strîns legat,
prin ceea ce dă fiecare încheietură,
îşi primeşte creşterea,
potrivit cu lucrarea fiecărei părţi în măsura ei
şi se zideşte în dragoste.

Formular pentru evaluarea predicii

Elementele predicii sugerate în carte pot fi reduse la cîteva întrebări specifice.

Alcătuirea

Introducerea

Atrage atenţia?_____
Se adresează direct sau indirect unei nevoi?_____
Te orientează spre subiect?_____ spre ideea principală?_____
_____ sau spre primul punct?_____
Este de lungime potrivită?_____
Are un scop specific?_____

Structura

Este clară dezvoltarea?_____ Este clară structura generală? _____
Are predica o *idee centrală?*_____ O poţi enunţa?____
_____

Sînt clare tranziţiile?_____ Fac ele o recapitulare?____
Există o legătură logică sau psihologică între punctele principale?_____
Se leagă punctele principale de ideea principală?_____
Sînt legate clar subpunctele de punctele principale?_____

Încheierea

Are predica un punct culminant?_____
Există un rezumat potrivit al ideilor?_____
Există în final apeluri sau sugestii practice ?_____

Conţinutul

Este subiectul semnificativ?_____ Este potrivit?_____
Se bazează predica pe o *exegeză solidă?* _____
Îţi indică vorbitorul unde se află în text?_____
Este analiza subiectului completă?_____ logică?_____
Te convinge vorbitorul că are dreptate?_____
Conţinutul dovedeşte originalitate?_____

Material ajutător

Este materialul ajutător legat în mod *logic* de idei?_____
Este *interesant?*_____ *variat?*_____
*specific?*_____ *suficient?*_____

Stilul

Vorbeşte predicatorul corect gramatical?_____
Este vocabularul lui concret, viu?_____ variat?_____
Sînt cuvintele *folosite* corect?_____
Alegerea cuvintelor măreşte eficienţa predicii?_____

Expunerea

Prezentarea ideatică

Doreşte vorbitorul să fie ascultat?_____ Este el vioi?____
Ai sentimentul că ţi se adresează ţie? _____
Este prietenos? _____
Sună expunerea lui ca o conversaţie însufleţită?_____
Pronunţă corect cuvintele?_____

Prezentarea orală

Are voce plăcută? _____ Are dicţie bună? _____
Există varietate vocală?_____ Variază *tonalitatea?*____
Există variaţie a *intensităţii*?_____ Variază *ritmul* suficient? _____
Foloseşte vorbitorul *pauzele* în mod eficient?_____

Prezentarea fizică

Este angajat tot trupul în expunere?____ Gesticulează?___
Sînt gesturile spontane?_____ ample?_____ hotărîte?___
Există manierisme deranjante?_____ Sînt bune mişcările trupului său?_____

Pare vorbitorul vioi şi prompt?_____ Are o mimică adecvată? _____

Eficacitatea generală

Adaptarea la ascultători

Este predica adecvată intereselor tale? ____ atitudinilor tale?_____
Este relevantă pentru ceea ce ştii tu? _____ Se adresează unor nevoi?_____
Te priveşte vorbitorul în ochi? _____ Ai impresia că predicatorul este conştient de reacţia ascultătorilor?___

Bibliografie selectivă a lucrărilor citate

Baumann, J. Daniel, *An Introduction to Contemporary Preaching*, Grand Rapids: Baker, 1972.
Beecher, Henry Ward, *Yale Lectures on Preaching*, New York: J. B. Ford, 1872.
Blackwood, Andrew W., *Expository Preaching for Today: Case Studies of Bible Passages*, Nashville: Abingdon-Cokesbury, 1953, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1975.
Booth, John Nicholls, *The Quest for Preaching Power*, New York: Macmillan, 1943.
Brigance, William Norwood, *Speech: Its Techniques and Disciplines in a Free Society*, New York: Appleton-Century-Crofts, 1952.
Broadus, John A., *On the Preparation and Delivery of Sermons*, ediţie revizuită, editată de Jesse Burton Weatherspoon, New York: Harper, 1944.
Brown, Charles R, *The Art of Preaching*, New York: Macmillan, 1922.

Bryant, Donald C. şi Wallace, Karl R., *Fundamentals of Public Speaking*, New York: Appleton-Century, 1947, ediţia a 3-a, New York: Appleton-Century-Crofts, 1960.
Cox, James W., *A Guide to Biblical Preaching*, Nashville: Abingdon, 1976.
Davis, Flora. „How to Read Body Language", în *The Rhetoric of Nonverbal Communication: Readings*, editată de Haig A. Bosmajian, Glenview, Ill.: Scott, Foresman, 1971.
Davis, H. Grady, *Design for Preaching*, Philadelphia: Muhlenberg, 1958.
Dickens, Milton, *Speech: Dynamic Communication*, New York: Harcourt, Brace, 1954.
Eisenson, Jon şi Boase, Paul H., *Basic Speech*, ediţia a 3-a, New York: Macmillan, 1975.
Flesch, Rudolf, *The Art of Plain Talk*, New York: Harper, 1946.
Grasham, John A. şi Gooder, Glenn G., *Improving Your Speech*, New York: Harcourt, Brace, 1960.
Gray, Giles W. şi Wise, Claude M., *The Bases of Speech*, ediţia a 3-a, New York: Harper, 1959.
Hall, Edward T., *The Silent Language*, Garden City, N.Y.: Doubleday, 1959, retipărire, Greenwich, Conn.: Fawcett, 1968.
Haselden, Kyle, *The Urgency of Preaching*, New York: Harper & Row, 1963.
Hayakawa, S. I., *Language in Thought and Action*, ediţia a 2-a, New York: Harcourt, Brace & World, 1964.
Howe, Reuel L., *Partners in Preaching: Clergy and Laity in Dialogue*, New York: Seabury, 1967.
Jowett, J. H., *The Preacher: His Life and Work*, New York: George H. Doran, 1912, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1968.

Macpherson, Ian, *The Art of Illustrating Sermons*, New York: Abingdon, 1964, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1976.
Miller, Donald G., *The Way to Biblical Preaching*, New York: Abingdon, 1957.
Minnick, Wayne C., *The Art of Persuasion*, Boston: Houghton Mifflin, 1957.
Monroe, Alan H., *Principles and Types of Speech*, ediţia a 3-a, Chicago: Scott, Foresman, 1949.
Monroe, Alan H. şi Ehninger, Douglas, *Principles and Types of Speech Communication*, ediţia a 7-a, Glenview, Ill.: Scott, Foresman, 1974.
Paget, Richard, *Human Speech: Some Observations, Experiments, and Conclusions as to the Nature, Origin, Purpose, and Possible Improvement of Human Speech*, New York: Harcourt, Brace, 1930.
Pelsma, John R., *Essentials of Speech*, ediţie revăzută, New York: Crowell, 1924.
Reid, Loren D., *Speaking Well*, Columbia, Mo.: Artcraft, 1962.
Reu, J. M., *Homiletics: A Manual of Theory and Practice of Preaching*, tradus de Albert Steinhaeuser, Chicago: Wartburg, 1924, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1967.
Sangster, William E., *The Craft of Sermon Construction*, Philadelphia: Westminster, 1951, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1972.
Sarett, Alma Johnson; Sarett, Lew şi Foster, William Trufant, *Basic Principles of Speech*, ediţia a 4-a, Boston: Houghton Mifflin, 1966.
Soper, Donald O., *The Advocacy of the Gospel*, New York: Abingdon, 1961.
Stibbs, Alan M., *Expounding God's Word: Some Principles and Methods*, Grand Rapids: Eerdmans, 1961.

Sunukjian, Donald R., *Patterns for Preaching: A Rhetorical Analysis of the Sermons of Paul in Acts 13, 17 and 20*, teză de doctorat, Dallas Theological Seminary, 1972.
Thielicke, Helmut, *Encounter with Spurgeon*, tradusă de John W. Doberstein, Philadelphia: Fortress, 1963, retipărire, Grand Rapids: Baker, 1975.
Thompson, Wayne N., *Quantitative Research in Public Address and Communication*, New York: Random, 1967.
Thonssen, Lester şi Baird, A. Craig, *Speech Criticism: The Development of Standards for Rhetorical Appraisal*, New York: Ronald, 1948.
Tizard, Leslie J., *Preaching: The Art of Communication*, London: Allen & Unwin, 1958.
Whitesell, Faris D., ed., *Great Expository Sermons*, Westwood, N.J.: Revell, 1964.
Whitesell, Faris D. şi Perry, Lloyd M., *Variety in Your Preaching*, Old Tappan, N.J.: Revell, 1954.
Williams, George G., *Creative Writing for Advanced College Classes*, ediţie revăzută, New York: Harper, 1954.
Wood, John, *The Preacher's Workshop: Preparation for Expository Preaching*, Chicago: Inter-Varsity, 1965.

L.T.B.G.U. BUCUREŞTI * BIBLIOTECA *
INSTITUTUL TEOLOGIC BAPTIST BUCUREŞTI BIBLIOTECA